

Verner Bruhn og Christian Ray Hammer

Jerne Idrætsforening gennem 100 år



Jerne Idrætsforening gennem 100 år



Verner Bruhn og Christian Ray Hammer
under medvirken af André Holm Jensen

Jerne Idrætsforening gennem 100 år

Udgivet af Jerne Idrætsforening
Esbjerg 2006

Verner Bruhn og Chr. Ray Hammer
Jerne Idrætsforening gennem 100 år

© Forfatterne og Jerne Idrætsforening

Forsidelayout: Lisbeth Sørensen, Kiva Grafisk

Sat med Palatino og Frutiger

Grafisk Produktion: Kiva Grafisk, Esbjerg

Tryk: Tarm Bogtryk & Offset A/S

Bogbinding: J. P. Møller, Haderslev

ISBN 87-991361-0-4

Oplag: 1.500 stk.

Bogen kan købes hos Jerne Idrætsforening,
Fasanvej 2A, 6705 Esbjerg Ø
samt i boghandler

Bogen er finansieret af Støtteforeningen Jernes Venner

Billedmateriale fra Esbjerg Byhistoriske Arkiv er mærket EBA samt scanningsnummer.

Billedet af Villy Grøn side seks har nr. Q01379. Billedet af Johnny Søtrup side syv har nr. 52466.

De er fotograferet af Torben E. Meyer, Esbjerg Byhistoriske Arkiv.

Omslagets forside: Øverst nr. 55710, nederst nr. 55694.

Illustrationer mærket FJ stammer fra Hilsen fra Esbjerg. Esbjerg-postkort 1897-1975.

Med tekst af Finn Jessen. Esbjerg 1995.

Illustrationer der alene er anført med scanningsnummer, er hentet fra
Jerne Idrætsforenings arkiv eller udlånt af medlemmer af Jerne Idrætsforening.

Indhold

Forord	6-9
Jerne under forvandling	11-20
Jerne 1870-1890	11
Havn og by	13
Foreningstid og forsamlingshus	14
Cykelbanen i Jerne	17
Sådan begyndte det	21-28
Gymnastik	21
Fodbold	25
Jerne Idrætsforening	29-32
De mange andre	29
De besværlige år	33-38
Besættelsesår	34
Stadion	39-44
Klubhus	42
Foreningsliv	45-50
Den nye gymnastik	51-54
På vej mod nutiden	55-64
Nye aktiviteter	55
Byens vækst	55
1970'erne og 1980'erne	57
Nutiden	65-75
Penge og sponsorer	69
Elite-bredde	71
Samarbejde	73
JIF nu og fremover	73
Formænd og æresmedlemmer	76
Navneregister	77-79

Til lykke

Villy Grøn
Formand for
Esbjerg Idræts-Forbund



Esbjerg Idræts-Forbund ønsker Jerne Idrætsforening hjertelig til lykke med foreningens 100 års jubilæum.

100 år er meget lang tid, og med den hastige udvikling der har været i løbet af disse år overalt i vores samfund, er Jerne Idrætsforening også en ganske anden forening i dag, end den var for 100 år siden. På overfladen i hvert fald, for kigger vi bag om vilkår og ydre kendetegn, så er det en stærk og tidsuafhængig kraft, der har båret igennem. Viljen til at mennesker i lokalområdet tager et ansvar på sig, og interessen for idrætten var der for 100 år siden, og den er der endnu i dag.

Det er ingen selvfølge, at selv nok så traditionsrige foreninger får lov at bestå i 100 år. Nye interesser, sammenlægninger og konkurrence fra andre aktører vil fra tid til anden være en trussel mod foreningernes eksistens. I Jerne Idrætsforening har man formået at klare skærene. Samarbejde og holdfælesskaber med andre har været blandt de redskaber, der er brugt.

Jerne Idrætsforening værner om sin historie, og det fortjener derfor også anerkendelse, at man har taget initiativ til at udgive dette jubilæumsskrift. Når man stopper op og gør status nu, er det et sikkert tegn på, at man også i fremtiden har tænkt sig at være en aktiv del af Esbjergs idrætsliv.

Den personkreds der i dag kendetegner Jerne Idrætsforening, har modtaget depechen fra sine forgængere, og det er åbenlyst, at man har sat sig for at bringe den sikkert videre til næste generation.

Jerne Idrætsforening kan med sindsro gå fremtiden i møde. Godt nok er man gammel, når man fylder 100 år, men som forening lever man i modsætning til et menneske, der når denne høje alder, ikke på lånt tid. Tværtimod har man bevist, at man kan forny sig og skabe sig et rum at agere i uanset de ydre omskifteligheder.

Når man kommer på Jerne Stadion, fornemmer man straks, at her bor en klub, der er hyggelig at besøge. Det er et af de steder, hvor en regnbyge næsten er en fordel, for så opholder man sig lidt længere i klubhuset og oplever at være velkommen.

Esbjerg Idræts-Forbund ønsker held og lykke fremover. Vi er stolte af at have Jerne Idrætsforening på medlemslisten.

100 aktive år i Jerne

Johnny Søtrup,
borgmester



Der var et Jerne, før der var et Esbjerg. I år fejrer Jerne Idrætsforening således 100 år. Historien om Jerne Idrætsforening er historien om et lokalsamfund, der altid har haft sin egen stærke identitet og mange aktive ildsjæle. I dag fremstår Jerne som en unik og selvstændig del af storbyen Esbjerg.

I virkeligheden er det Jerne Boldklub, der i år fejrer de 100 år. Boldklubben skiftede først i 1924 navn ved en fusion med Jerne Gymnastikforening. Siden har foreningen været krumtappen i et blomstrende lokalt foreningsliv, hvor der er plads til både børn, unge, voksne og ældre, enten som deltagere eller som en af de mange frivillige hjælpere.

Engagementet er i høj grad medvirkende til at skabe sammenhold og en fælles opfattelse af det at bo og leve i Jerne. Man mødes i foreningen, man samles om foreningen, og man kæmper for foreningen.

Foreningens aktiviteter udspiller sig omkring klubhuset på Fasanvej. Det er også på boldbanerne ved huset, et hav af lokale borgere synger midsommeren varm ved den årlige sankthansfest.

I disse år med særlig fokus på eliteidrætten er det værd at fremhæve foreningslivet og kvaliteterne i den folkelige idræt.

Livet i Jerne Idrætsforening er således et bevis på det stærke engagement i lokalområderne. Foreningerne er med til at skabe sammenhold, oplevelser og en fælles identitet. Arbejdet bæres frem af frivillige kræfter, der brænder for sagen og får ting til at ske år efter år. Det er her, den glade folkelige idræt blomstrer og medvirker til både folkesundhed og godt humør med plads til alle. Samtidig er det her, talenter fødes, får næring, springer ud og måske en dag kan drage nytte af satsningerne på eliteområdet. En sund og god cirkel.

I denne bog har lokalhistoriker Verner Bruhn taget Jerne Idrætsforenings mange år under lup med sædvanlig sans for anekdoter og gode detaljer.

Jeg vil ønske alle i Jerne god læselyst, et stort til lykke med det flotte jubilæum samt ikke mindst et stort held og lykke med de næste 100 år i Jerne!

Forfatternes forord

Det har ikke været helt let at skrive Jerne Idrætsforenings historie. Som det vil fremgå af bogens indhold, blev foreningens forhandlingsprotokol og regnskaber bevidst ødelagt omkring 1930 i forbindelse med en krise i bestyrelsen. Dernæst gik de efterfølgende protokoller og andre arkivalier op i luer, da klubhuset på Stadion brændte i 1966, og endelig var der netop i disse år en pause i udgivelsen af JIFs klubblad, der ellers har været nyttig læsning.

Vi har derfor lagt vægt på at samle op på foreningens ældre historie, så vidt det har været muligt, for at få dækket dette "historiske" tomrum ud fra ældre aviser, erindringer og andre foreningers arkiver. Det er til gengæld i nogen grad sket på bekostning af mere nutidige forhold, der trods alt endnu er i "mands minde", og hvor stadigt aktive ledere og andre på tillidsposter har krav på at blive vurderet i et senere tidsperspektiv.

Vi har bevidst sigtet mere på de lange linjer end på detaljer. Det ville f.eks. være en håbløs opgave at nævne alle ledere, frivillige medarbejdere og andre ildsjæle i foreningens lange historie. De personer der er nævnt og omtalt, er placeret i en sammenhæng, hvor de hører hjemme, og udvalget er ikke udtryk for, at andre er overset eller har været uden betydning. På samme måde er nogle sportslige resultater omtalt som eksempler på opgang eller nedgang uden at andre tilsvarende begivenheder derfor skal betragtes som uinteressante eller mindre betydningsfulde.

Vi har undervejs ulejligen mange personer – tidligere og nuværende ledere og bestyrelsesmedlemmer – der har kunnet give os nyttige oplysninger eller lå inde med brugbart materiale. Ingen nævnt ingen glemt, men blot en tak til alle der har hjulpet med informationer, billeder eller andet. Nævnes her skal dog Frede Klausen, Joan Schmidt og Torben F. Christensen, der hver især direkte har leveret bidrag til bogen. Der skal desuden rettes en tak til Esbjerg Hovedbibliotek, læsesal C for hjælp til at finde vej i den omfattende samling af mikrofilmmede aviser og til Esbjerg Byhistoriske Arkiv, der som sædvanlig har bistået med udstrakt service og gode råd, når vor egen fantasi slap op.

Christian Ray Hammer har alene arbejdet med research, mens Verner Bruhn desuden har stået for teksten og den redaktionelle udformning, og André Holm Jensen har medvirket i en omfattende billedsøgning. Kiva Grafisk skylder vi tak for et godt og effektivt samarbejde.

Endelig retter vi en tak til formanden for Jerne Venner, Kurt Smedegård, der satte os i gang med arbejdet, og til Støtteforeningen der har bekostet udgivelsen, så arbejdet kunne komme på tryk.

Verner Bruhn og Christian Ray Hammer

Jerne under forvandling

Jerne 1870-1890

Jerne Sogns historie begynder naturligvis længe før 1870. Hvor gammelt sognet er, ved vi ikke, men der har været bebyggelse i området tilbage i oldtiden. Der ligger gravhøje fra stenalderen flere steder – en af de største er Skibhøj, som de fleste i dag kender fra idrætsanlægget på Lykkegårdsvej. Esbjerg Museum har de seneste år udgravet bopladser i Novrup og Måde, der viser en ubrudt bebyggelse fra jernalderen til vore dage.

Jerne Kirke er den ældste bygning i sognet, bygget engang i slutningen af 1100-årene, dengang uden tårn. Det er først bygget til i 1460'erne og var oprindeligt hvidkalket, så det kunne bruges som sømærke for Vadehavssejladsen. Middelalderens Jerne var en bondeby, hvor jorden blev dyrket i et landsbyfælleskab inddelt i agre og vange, indtil udskiftningen fandt sted i begyndelsen af 1780'erne. Endnu minder enkelte gamle sti- og vejnavne om det gamle fællesskabs tid – f.eks. Mellemvangs Allé.

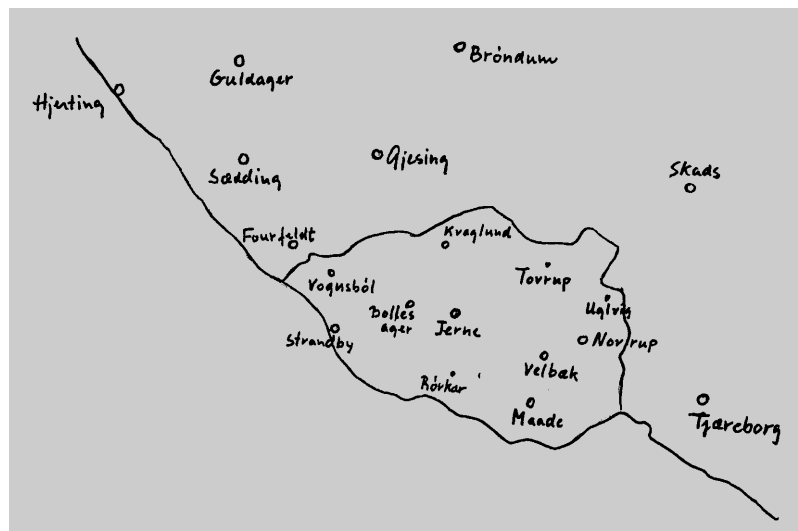
Sognet bestod af godt en halv snes småbyer – Novrup, Tovrup, Uglvig, Veldbæk, Rørkjær, Boldesager, Strandby, Gammelby, Måde, Kvaglund og Spangsbjerg. Vi ville ikke kalde dem for byer, for de bestod blot af en enkelt gård eller tre-fire og nogle få jordløse huse. De bedste jorder og største gårde lå i Novrup med 13 gårde og i Gammelby-Måde med i alt 18 gårde, i Spangsbjerg og Strandby var der fire, i Kvaglund stort set blot hede og et par forblæste huse. I alt var der midt i 1800-årene lidt over 60 gårde og en snes huse.

Der var to centre i det gamle Jerne. Det ene var kirken, hvor generation efter generation har søgt til gudstjeneste, fået deres børn døbt og begravet deres døde. Vejnav-

nene fortæller den dag i dag om kirken som centrum: Spangsbjerg Kirkevej, Måde Kirkevej og langs kirkens nordside Strandby Kirkevej, som var datidens hovedvej, der førte til sognets andet centrum ved Strandby Kro. Her var både kro og landbrug, overfartssted til Fanø, først med båd og senere med færge, her var købmandsbuik og holdeplads for den gamle postrute fra Kolding over Endrup til Strandby og videre mod Varde og Ringkøbing. To gange om ugen kom postvognen med brevpost og en sjælden gang en passager, og landpostbuddet bragte så breve og de få aviser til aftalte steder i sognet, hvor folk selv kunne hente deres post.

Endnu et vejnavn fortæller om et vigtigt sted for Jernes bønder – Spangsbjerg Møllevej, for på Spangsbjerg Mølle fik bønderne malet deres korn. Ganske vist lå møllen i Gjesing Sogn, men fra gammel tid var den Jernes mølle. I 1856 opførte Jernebønder en vindmølle i kirkebyen, så de havde deres egen mølle. Den brændte efter en lynbrand i 1865, men blev genopbygget og blev først revet ned i 1929. Dens eksistens er bevaret i gadenavnet Møllebakken.

Den ældste skole i Jerne lå ved Degnevej, omtrent hvor Rema 1000 ligger i dag, men i 1845 blev skoleordningen omlagt og sognet delt i et vestre og et østre skoledistrikt. Boldesager Skole blev bygget i 1846 lige nord for Strandby Kirkevej ved den nuværende Niels Lambertsens Vej for ca. 20 børn. Den anden skole blev bygget i Veldbæk året efter og dækkede det "store" skoledistrikt med ca. 30 børn. Den gamle skole ved Degnevej blev revet ned i 1867, og i stedet blev der opført en degnebolig på stedet. Skolen i Jerne blev opført i 1905 og samme år også en lille forskole i Gammelby.



Håndtegning af Jerne Sogn med de mange "småbyer" og omegnssognene, tegnet efter kort fra 1870. (Privateje 55678)

Ud over kirke og skoler fandtes der kun en enkelt institution mere, fordi ethvert sogn skulle have en fattiggård til sognets "fattiglemmer". Omkring 1850 købte sognerådet et lille husmandssted i Tovrup, som dog var så usselt, at det blev revet ned i 1892 og erstattet af et nyt på samme sted. I Tovrup boede også en betydningsfuld person, ikke offentlig ansat, men dog under offentligt tilsyn – sognets jordemoder.

I alt boede der ca. 650 mennesker i sognet, og langt de fleste var beskæftiget ved landbruget. I folketællingerne er det lidt vanskeligt at skelne mellem gårdmænd og husmænd, for ofte kaldes de blot "landbrugere". Omkring 100 familiefædre havde gård eller husmandssted, og 89 personer var opført som tyende – karl eller pige. Af håndværkere var der 35, men de var ofte samtidig husmænd. Den vigtigste håndværker i et landsogn var smeden, og af dem fandtes der seks, hvoraf nogle også havde landbrug ved siden af. Der anføres tre skræddere og to skomagere, begge som "husmand og skomager". Endvidere to vævere, en enkelt guldsmed i Novrup og i Jerne "en musiker", der formentlig var en jordejer, der var spillemand ved fester på gårdene. Af offentligt ansatte var kun præ-

sten og de to lærere og fra oktober til april desuden to vinterlærere. Folketællingen angiver 30 personer som "aftægtsfolk", dvs. pensionister, og endelig var der de fire familier under fattigvæsenet – dem ude på Tovrup Østermark.

Mest iøjnefaldende er vel manglen på forretningsfolk. Sognet var imidlertid stort set selvforsynende med dagligvarer og klæder, og egentlige købmandsbutikker tillod næringsloven ikke uden for købstæderne. Spangsbjerg Kro havde som nævnt ret til købmandshandel, men der blev dog drevet en del handel fra flere gårde, dels ved byttehandel, dels med varer der blev smuglet ind over stranden ved Måde eller ved Rørborg, der godt nok lå i Tjæreborg Sogn, men dog nær ved Jerne og behagelig fjernt fra tolderne i Hjørring. Det blev åbenbart ikke anset for synderligt graverende at sælge smuglervarer, for gårdejer Hans Pedersen fra Novrup drev en omfattende handel både detail og engros, men han blev ikke desto mindre valgt til sognefoged og i 1841 til det første sogneforstanderskab, det senere sogneråd.

Vi ved ikke meget om hverdagslivet blandt de unge i sognet. De har vel redet "sommer i by" eller deltaget i ringridning

som andre steder, og måske har de arrangeret en rask lille konkurrence, når en mark skulle høstes eller kornet køres hjem. Idræt i vor forstand fandtes ikke, og fritid havde de unge heller ikke meget af.

Jerne Sogn var et typisk vestjysk sogn, hvor tilværelsen gik sin faste gang bestemt af landbosamfundets rytme, afhængig af sol og regn der skulle sikre den materielle hverdag med god høst. Et lille samfund som blev helt anderledes, da Rigsdagen i 1868 besluttede at anlægge en havn "ved Strandby" og en jernbane dertil. Den nye by der skød op som en følge af havneanlægget, forandrede Jerne fra en bondeby til et mindre bysamfund.

Indbyggertal i Jerne Sogn

	<u>1870</u>	<u>1880</u>	<u>1890</u>	<u>1901</u>
Jerne	897	933	992	1.453
Esbjerg	460	1.529	4.111	(13.301)

Kilde: Stat. Undersøgelser nr. 10

Havn og by

Der havde været diskuteret havnebyggeri i mange år, før loven om Esbjerg Havn blev vedtaget. Baggrunden var den voksende samhandel med England, først og fremmest eksport af levende kreaturer. Der havde været et kortvarigt forsøg på at eksportere over Hjerding, men det var ikke blevet nogen succes. Den 24. april 1868 underskrev Christian IX loven om at anlægge en havn ved Strandby og at bygge en jernbane fra Lunderskov over Esbjerg til Varde. I første omgang betød loven, at staten eksproprierede et areal af Strandby og Rørkjær, som hurtigt udviklede sig til en lille selvstændig bydel i Jerne Sogn. Endvidere blev jernbanen anlagt, så den skar gennem sognet fra øst gennem Jerne til den nye banegård, der lå i den nuværende Exnersgade, og endelig blev der anlagt en vej fra Kors kroen ind til Esbjerg. Alle tre forhold fik betydning for Jerne både økonomisk og for byudviklingen.

Havnebyggeriet blev påbegyndt allerede året efter, og i 1869 arbejdede et par hundrede mand ved havnebyggeriet, siden op mod 400. En del af arbejderne var indkvarteret hos folk i Jerne, der lidt uventet fik en indtægt ved at leje et værelse ud. En del bønder tjente penge på at sælge sten til havnebyggeriet, ganske vist ikke til den pris de havde drømt om, men dog med en god fortjeneste.

Der var imidlertid også udgifter forbundet med de store anlægsarbejder. For eksempel var de gamle sogneveje beregnet til bøndernes almindelige kørsel og ikke til tunge stentransporter, og nu blev sognerådet pålagt at udbedre vejen til Strandby, så arbejdet med havneanlægget ikke blev forsinket. En del tilflyttere havde børn, der skulle i skole, og de blev henvist til Boldesager Skole, hvor elevtallet til førstelærerens fortvivlelse de næste seks år voksede til næsten 100 børn. Endelig var der ofte slagsmål og uroligheder blandt havnearbejderne, især på lønningsdage, og Jerne's sognefoged havde ikke politi til rådighed. Det var alt sammen meget forvirrende og besværligt – og samtidigt spændende. Adskillige erindringer fortæller om, hvordan Jerneborgere nysgerrigt tog på udflugt til havnen for at se arbejdet skride frem. Havnebyggeriet blev officielt afsluttet i 1874, men det første skib var allerede anløbet i oktober året før.

Jernbaneanlægget blev indviet i oktober 1874, og det var en ganske ny oplevelse for Jerneborgerne at se toget dampe gennem sognet til banegården. Banen skar imidlertid sognet over såvel i Jerne By som i Boldesager. I Jerne krydsede jernbanen både den daværende Skolegade (nu Skolebakken) og Storegade, hvor der var blevet opført et ledvogterhus, så bommene kunne sænkes begge steder på én gang, når toget kørte igennem. Først i 1903 blev overkørslen erstattet med jernbanebroen. Fra Esbjerg Banegård blev jernbanen mod nord til Varde anlagt parallelt med Boldesager-

vej (nu Nørrebrogade) og skar dermed den gamle forbindelsesvej fra Lyngbys Allé til Strandby Kirkevej over. Den dag i dag må trafikanter fra Gammelby vælge, om de vil køre øst eller vest om banen, når de skal nordpå.

Amtsrådet havde samtidig med havn- og jernbanebyggeri anlagt vejen fra Kors-kroen til Esbjerg Havn, og den blev ligeledes taget i brug i 1874. I det gamle Jerne lå gårdene fra nord til præstegården på Randersvej i syd, men den nye vej gik fra øst mod vest og skar således Jerne Kirkeby midt over. Det samme skete i øvrigt i Skads, der på samme måde havde bebyggelse fra nord til syd. I de følgende år blev småbutikker og efterhånden flere forretninger koncentreret langs den nye vej, der således blev "hovedgade" i Jerne. Bygningsstilen i de nyopførte huse og forretninger havde samme præg som i Esbjerg, og efterhånden fik Storegade mere og mere bypræg. Påvirkningen var stærkest i Rørkjær og Jerne, og sognet blev også på den måde delt mellem Jerne By og den øvrige del af sognet, hvor landsbypræget blev bevaret længe f.eks. i Novrup, Uglvig og Veldbæk.

Et udtryk for væksten i selve Jerne var en anmodning til sognerådet fra Jerne Borgerforening, stiftet 1910, om at få jordemoderen flyttet fra Tovrup til Jerne begrundet med "den udvikling, byen havde".

I 1875 havde kromanden Morten Spangsberg flyttet sin bevilling fra Strandby Kro til "den nye by" – til Hotel Spangsberg. Også på den måde mistede sognet et af de gamle centre. En industriel virksomhed som markerede de nye tider, var tarmrenseriet Schaub og Co. som var grundlagt i 1892 og året efter flyttede til Storegade 88. Her arbejdede mange esbjergensere samt en del tyske arbejdere, der også kom til at præge sognet, og efterhånden flyttede flere esbjergensere til Jerne.

Naturligvis blev Jerne ikke totalt forandret af Esbjergs opkomst og forblev på

mange måder sig selv, men påvirkningen fra Esbjerg mærkedes tydeligt. Esbjerg var et barn af industrialismen, og der er næppe tvivl om, at industrialismens mere hastige udvikling kom til at præge Jerne langt mere end andre landbosamfund på egnen – Gjesing, Skads, Vester Nebel, Tjæreborg for at nævne nogle stykker.

Der var ikke megen glæde i Jerne over naboskabet til det nye bysamfund, som oven i købet var en del af sognet. Det hastigt stigende indbyggertal betød stadige krav om flere skoler, nye institutioner, brolægning af gader, kloakering og endog krav om gadebelysning, hvad sognerådet fandt var ganske overflødigt. Sagen blev ikke lettere af, at Jerne-Skads dengang udgjorde én sognekommune, og Skads-boerne i sognerådet havde slet ikke noget forhold til Esbjerg. Omvendt følte esbjergenserne, at de ikke mødte nogen velvilje hos sognerådet, og at deres by blev hæmmet i sin udvikling af et gammeldags bondesamfund uden forståelse for den nye tids dynamik. Der var simpelthen en kulturforskel mellem det gamle Jerne og den nye by, og begge parter ønskede fra begyndelsen at blive af med hinanden. Det lykkedes dog først i 1894 at få amtsråd og indenrigsministerium til at acceptere, at Esbjerg blev udskilt som selvstændigt sogn med eget sogneråd, og i 1899 blev byen ophøjet til købstad. Jerne og Skads forblev sammen til 1914, men det gik langt bedre, fordi de to sogne lignede hinanden. Det er dette bymæssigt opdelte Jerne fra århundredskiftet 1900, vi skal se nærmere på.

Foreningstid og forsamlingshus

Også i Jerne var der fremsynede landmænd, der tænkte fremad, og også en del der kunne se mulighederne ved at have en by og en eksporthavn i nærheden. Først og fremmest blev andelsbevægelsen den nye bondestands gyldne tid, og nogle af dem oprettede Jerne Andelsmejeri i 1888. Klogt

nok blev mejeriet placeret i Esbjerg, fordi andelshaverne godt kunne se, hvor kunderne var. Det var dog ikke den eneste forening der blev dannet, for de sidste tiår af århundredet var den store foreningstid, som en historiker har kaldt disse årtier.

De nye foreninger manglede et samlingssted. Møder kunne, hvis læreren ellers gav tilladelse til det, holdes i Boldesager eller Veldbæk skoler, men der var ikke plads til større aktiviteter. I 1886 havde fire gårdmænd købt jord på Møllebakken i den hensigt at få opført et forsamlingshus i Jerne, og to år senere blev der holdt stiftende generalforsamling i Aktieselskabet Jerne Forsamlingshus.

Aktietegningen foregik ved, at en tegningsliste "blev båret fra dør til dør", som det hedder i den gamle protokol. Bestyrelsen var sammensat, så den dækkede hele sognet – et medlem fra Måde, et fra hver af byerne Novrup, Uglvig, Gammelby, Vognsbøl, Boldesager og Jerne. Resultatet blev i første omgang 82 aktionærer, og i løbet af

de næste måneder nåede man op på 160. Jerne tegnede sig for flest med 61 aktier, derefter fulgte Novrup og Måde med 21 og resten var jævnt fordelt i hele sognet. Aktiebrevene lød på 25 kr. som kunne betales over fem år, og for at alle kunne være med kunne der også tegnes en halv aktie, dvs. 12,50 kr. som så blev afdraget med 2,50 kr. om året. Det var der en fem-seks personer der nøjedes med, mens førstelærer C. A. Petersen, Boldsager Skole som den eneste tegnede to aktier. Alt i alt nåede man op på et beløb på lidt over 1.600 kr., men byggeprisen lød på 2.400 kr. Bestyrelsen enedes om at optage et lån i Fanø Sparekasse og vedtog derefter at opføre en bygning "25 alen lang og 12 alen bred" med facade mod Kirkegade, den nuværende Fredensgade. Her skulle indrettes en "øvelses- og foredragssal" med 14 bænke af "4 alens længde og en simpel talerstol" og en mindre stue. Vinkelret på denne fløj blev der indrettet en stald med plads til 20 heste. En del af arbejdet blev udført af aktionærerne

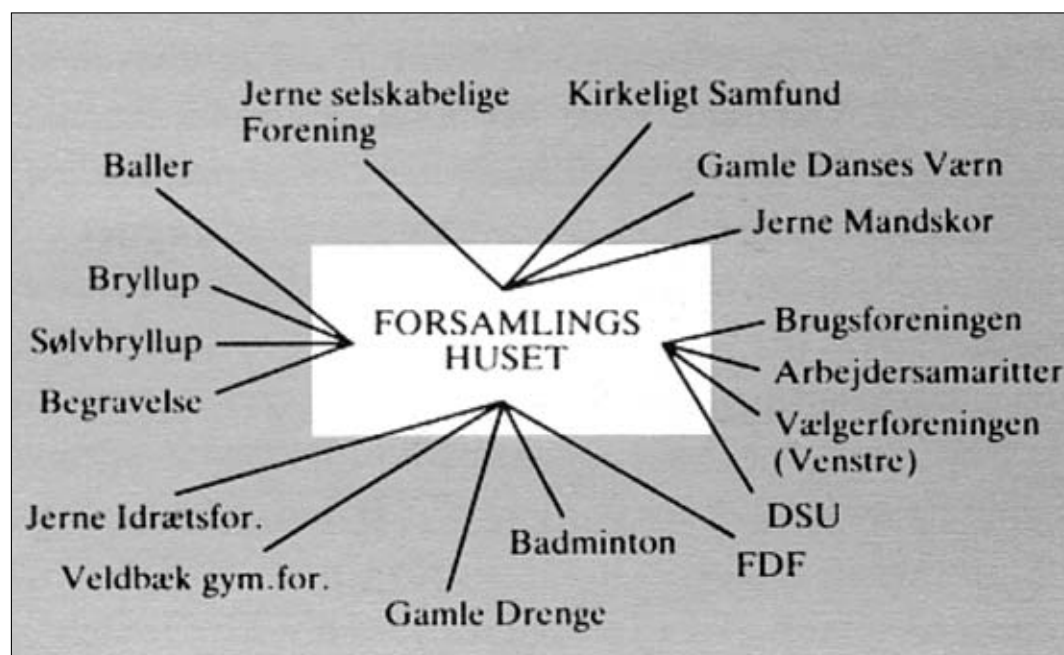


Illustration af aktiviteter i Forsamlingshuset ca. 1910. (Privateje)

selv, f.eks. kørsel af sten til grundmuren og brolægning uden for huset. Der blev sparet på inventaret, så kun det nødvendigeste blev købt. Det var bl.a. tre hængelamper til salen, en til stuen, en mindre til gangen og "en lygte til stalden". Lamperne skulle op-hænges i faste kæder, så de "ikke kan flyt-tes eller borttages", som protokollen noterer. Endvidere blev der indkøbt en kakkel-ovn til salen, men tilsyneladende ikke til stuen. Der blev sparet, hvor der spares kunne, f.eks. blev der ikke malet i salen før året efter. En enkelt fornødenhed kunne dog ikke udsættes: "Et latrin i kroen" skulle etableres straks.

Den 1. november 1889 blev forsamlings-huset indviet med tale af Jerne's sogne-præst A. G. Kemp, og som gæstetaler var indbudt pastor A. Kløvborg fra Guldager, der var en kendt foredragsholder på egnen.

Nok var forsamlingshuset et aktiesel-skab, men i lighed med princippet i andels-bevægelsen stemte man "efter hoveder", dvs. at en aktionær havde én stemme uan-set antallet af aktier.

Hvem var folkene bag dette første sam-lingssted i Jerne? Vist var bestyrelsen sam-mensat af folk fra hele sognet, men som al-tid var der nogle få, der var initiativtagere og drivkræfter, og især tre personer bør fremhæves.

Jesper Madsen var født i Vilslev 1837 og uddannet som lærer på Gjedved Semina-rium. Han valgte højskolen som arbejds-plads og var i ti år forstander for Janderup Højskole og senere for Brøderup Højskole på Sjælland. På grund af sin kones sygdom opgav han lærergerningen og købte en gård i Jerne i 1889. Han var altså nyttilflyt-ter, men var fra sin Janderuptid velkendt på egnen som foredragsholder og forfatter til en række lokalhistoriske skildringer. Han blev straks indvalgt i bestyrelsen og blev forsamlingshusets første formand, og det var ham, der skrev de første vedtægter. Han omkom ved en bilulykke i 1912.

Medstifter af forsamlingshuset og den næ-ste formand var førstelærer på Boldesager Skole, C. A. Petersen. Han var født i Hjer-ting i 1833 og tog efter sin lærereksamen til Sønderjylland. Efter krigen 1864 blev han udvist, fordi han ikke ville aflægge ed på den tyske forfatning, og han var derefter lærer i Boldesager 1865-1895. Fra 1887 var han også kordegn ved Esbjergs første kir-ke, Vor Frelsers Kirke. Han boede "på af-tægt" i købmandsbutikken lige over for forsamlingshuset og døde i 1917.

Endelig skal blandt initiativtagerne nævnes gårdejer P. Gyde Pedersen, hvis gård er bevaret på hjørnet af Strandby Kir-kevej og Spangsberg Kirkevej. Gyde Peder-sen var højt agtet i sognet og havde mange tillidsposter – sognefoged, i mange år med-lem af sognerådet, bestyrelsesmedlem i Plejehjemsforeningen for Ribe Amt, med-lem af menighedsråd og provstiudvalg og meget mere. Han døde i 1960, 98 år gam-mel. Det var i øvrigt typisk for bestyrelsens sammensætning, at den bestod af velkend-te Jerneborgere med lokale tillidshverv, blandt dem formanden for Skytteforenin-gen, formanden for Afholdsforeningen og formanden for Husflidsforeningen.

Det er interessant at se på forsamlings-husets vedtægter, fordi de afspejler nor-merne for de fleste foreningsdannelser i disse år. Formålet var at opføre en bygning "hvori der kan holdes møder med fore-drag, festlige sammenkomster, legems-øvelser, husflidsskole og lignende – samt give staldplads til heste". Det sidste fordi folk kom kørende til Jerne, og aktionærer-ne fik gratis staldplads ved gudstjenester og andre kirkelige begivenheder. Det be-mærkes, at ordet "legemsøvelser" nævnes specielt, og derved nærmer vi os begyndel-sen til et idrætsarbejde i Jerne. Vedtægterne lignede i øvrigt dem, de fleste andre for-samlingshuse fra samme tid havde, herun-der totalforbud mod alkohol. I 1884 var der blevet oprettet en afholdsforening, fordi der "var et stort misbrug af spiritus", som

førstelæreren i Veldbæk skrev i en erindring. Det hed kort og godt: "Udskænkning af bajersk øl eller andre spirituøse drikke er forbudt". Derimod var bestyrelsen mere liberal i spørgsmålet om dans, som ellers var et diskussionsemne mange steder. Ved udlejning til private fester var dans tilladt efter indhentet tilladelse fra bestyrelsen, og ved de fester, forsamlingshuset selv arrangerede, "kan de unge få lov til at få en dans". Den første fest blev holdt allerede fire uger senere – en julefest, om søndagen for forældre med børn, og mandag aften for de unge – med dans. Spillemanden skulle de unge dog selv betale. Ingen fest måtte slutte senere end kl. 4 morgen, og i betragtning af, at de fleste unge var karle og piger på gårdene, kunne de akkurat nå hjem til morgenmalkningen. Nogle år senere drøftede bestyrelsen, om afslutningstidspunktet skulle være kl. 3, for det havde vist sig, at det kneb med at få de sidste par ud til tiden. Tidspunktet blev dog ikke ændret. Afholdsforeningens formand klagede til bestyrelsen over, at der forekom "utilladelig udskænkning" og var bange for, at spiritus "skulle snige sig ind på forsamlingshusets område". Den anklage afviste bestyrelsen, derimod indføjede man et forbud mod kortspil om penge.

Selv om huset blev benyttet af mange, var økonomien stram. Det hjalp lidt på økonomien, at sognerådet lejede salen to gange om ugen, så eleverne fra Veldbæk og Boldesager kunne lave gymnastik, for ingen af de to skoler havde gymnastiksal. Kort efter århundredskiftet lejede musikdirektør M. Poulsen fra Esbjerg salen to gange ugentlig til danseskole – også det fyldte lidt i den slunkne kasse. Fra 1890 og de næste årtier var forsamlingshuset centrum for sognets foreningsliv og var samtidig "sognets storstue" ved familiefester fra bryllup til begravelse.

Foreningslivet slog for alvor igennem fra omkring 1890-1912, hvor mindst 15 nyoprettede Jerneforeninger er kendt. Blandt

dem var to afholdsforeninger og to vælgerforeninger – Socialdemokratisk Forening fra 1900 og Venstre fra 1904 – desuden plejehjemsforeninger i både Jerne og Boldesager, en kvindeforening ligeledes i Boldesager, og i 1910 Jerne Borgerforening som vi skal vende tilbage til i anden sammenhæng. Logen Jernes Vel havde sine egne lokaler i Storegade, en foredragsforening, oprettet af pastor Hammer, holdt til i præstegården, og en Indre Missions kreds mødtes i private hjem, indtil missionshuset i Fredensgade blev bygget. Ellers holdt de fleste foreninger deres møder i forsamlingshuset.

Pastor L. Ingerslev, der var sognepræst i Jerne 1899-1909, skrev om sognets "åndelige stilling", at der var "nogle få indremissionske, nogle grundtvigske ... megen dorskhed og ligegyldighed, vanemæssig kirkegang, noget drikkeri, men ikke usædelighed". Foreningsaktiviteterne tyder på, at der måske var mere liv i sognet, end den gode pastor Ingerslev mente.

Blandt disse foreninger var også de første idrætsforeninger, og dermed holdt idrætten sit indtog i Jerne.

Cykelbanen i Jerne

Det ældste idrætsanlæg i Jerne var mærkeligt nok slet ikke et initiativ taget af interesserede personer i Jerne, men af kredse i Esbjerg som dengang var en del af Jerne Sogn. Det var heller ikke en boldbane der var det første, hvad mange måske ville tro, men en cykelbane. Cykling var en af de tidligste sportsgrene i landet og overordentlig populær allerede i 1880'erne og 1890'erne.

I nærheden af Jerne Kirke, på den nuværende Fasanvej, blev der i 1890 anlagt en cykelbane, der var "333⅓ m lang og 6½ m bred", og i forbindelse hermed blev der opført en "stor og flot restaurationsbygning". Desværre er kildematerialet om dette anlæg mangelfuldt, men vi ved, at banen blev anlagt af et aktieselskab, der bestod af esbjergensiske forretningsfolk i samarbejde med den nystartede Esbjerg Cykelklub.



Cykelløb 1920 mellem Århus Amatør Cykelklub og Esbjerg Cykel Ring. I baggrunden huse i Vestergade og til højre det gamle vandtårn. (Efter ECR – 75 år. 55677)

Klubben var stiftet i 1890, og dens medlemmer var tilsyneladende flittige til lange ture. Det omtales bl.a. i Esbjerg Avis, at et ægtepar "har tilbagelagt vejen fra Fredericia til København", hvad der betegnes som "enestående for en dame i vor sportsverden". To andre medlemmer af Esbjerg Cykelklub havde taget turen fra Esbjerg til Hamborg over Husum. På grund af regnvejr tog de dog toget hjem.

Klubbens første formand var manufakturhandler A. Marsch, og han var også formand for det aktieselskab, der anlagde cykelbanen. Han var kommet til Esbjerg i 1885 og havde en mode- og manufakturhandel i Kongensgade og blev et kendt navn i den tidlige cykelsport. I bestyrelsen var også Frederik Petersen, der var redaktør af byens første og indtil videre eneste avis – Esbjerg Avis. Efter sigende blev

grunden solgt billigt af ejeren, gårdejer Søren Mortensen, fordi han ikke ønskede, at Schaub & Co. skulle udvide sin virksomhed i Jerne. Det må være et senere rygte, for Schaub & Co. blev først etableret et par år senere.

Cykelbanen løb hurtigt ind i økonomiske vanskeligheder, og Cykelklubbens medlemstal gik tilbage, så det nogle år senere var reduceret til en snes personer. I et referat af klubbens generalforsamling skrev Esbjerg Avis således, at cykelsporten befandt sig i "en dvaletilstand". Indtil 1896 var Cykelbanens og Cykelklubbens regnskaber adskilt fra hinanden, men af tinglysningsdokumenterne fremgår det, at Esbjerg Cykelklub dette år selv overtog banen. Det var dog stadig esbjergensiske forretningsmænd, der stod bag, for i den rekonstruerede bestyrelse sad en malerme-

ster, en tømrermester, to forretningsdrivende, en teglværksejer og en skorstensfejermester, men ingen fra Jerne. Aktionærerne har næppe tegnet aktier for at tjene penge, for i vedtægterne fra 1897 stod der, at hvis "Cykelbanen engang blev nedlagt, og grunden hvorpå den ligger, skulle blive solgt, da må ingen ... gøre sig en personlig fordel, men det ved salget indkomne beløb ... skal anvendes til ... fremme af friluftsidræt for ungdommen i Esbjerg".

Cykelbanen kom snart i vanskeligheder igen, og et par år senere måtte klubbens garantanter træde hjælpende til. I 1903 kom banen på tvangsauktion på grund af manglende betaling af ejendomsskat til kommunen og blev solgt til redaktør Kr. Olesen, Horsens, der tidligere i nogle år havde været redaktør i Esbjerg, og teglværksejer L. Laursen, Juelsbjerg på Fyn, der også tidligere havde boet i Esbjerg. De to ejere solgte Cykelbanen i 1912 til et nyt aktieselskab, der omdøbte banen til Jerne Sports- og Flyveplads. Det var på trods af navnet dog stadig cykelbane, men der blev da anlagt en boldbane i midten og også opført en lille tribune. Her var der totalisatorspil, idet cykelsport sammen med due- og hestevæddeløb allerede dengang havde lov til pengespil.

Det er lidt usikkert, om den tidligere cykelklub blev omdannet i forbindelse med overgangen til "Sports- og Flyveplads" – det ser dog ud til, at den blev opløst omkring dette tidspunkt. En ny cykelklub blev først stiftet i 1919 under navnet Esbjerg Cykel Ring.

Cykelklubben afholdt både landevejsløb og baneløb i sæsonen, som gik fra juni til oktober. Der omtales ikke nogen lokale ryttere, men både i 1897 og 1898 deltog bl.a. den berømte Thorvald Ellegaard, senere verdensmester, i cykelløb i Jerne.

Første gang banen i Jerne blev omtalt uden for Esbjerg var i 1895, hvor Cykelklubben sammen med Dansk Bicykle Club var med-

arrangør af det første distanceløb København-Esbjerg-København. Det fik en omfattende pressedækning i hovedstaden såvel som i Esbjerg. Illustreret Tidende berettede, hvordan der ved Damhuskroen "stod en mindre samling cyklister opstillede i svære, hvide uldtrøjer med nummerbind om ærmerne", og efter startsignalet havde lydt, "satte de mærkelige ryttere sig i bevægelse ... i sol og klar luft, men rigtignok også en generende skarp modvind".

Løbet var det første store distanceløb i Danmark med store præmier, og alle der gennemførte løbet, fik en medalje. Det var et løb, der krævede mange forberedelser, bl.a. fordi rytterne før broernes tid skulle passere både Lille Bælt og Store Bælt med færge. I Esbjerg var der store forventninger til løbet. Der var opstillet flagallé ved Endrup Mølle og ved Korskroen, og der var rejst æresport på Torvet i Esbjerg med musikalsk underholdning. Den første rytter der ankom, blev modtaget med stor jubel, og "damerne tilkastede ham roser", skrev Esbjerg Avis. Alligevel var der nogen skuffelse i byen, for rytterne opholdt sig blot i "få øjeblikke", før de vendte cyklerne mod København og dårligt nok tog sig tid til at modtage de sølvmedaljer, sognerådet havde vedtaget at uddele. Af de 34 startende kom i øvrigt kun seks ryttere tilbage inden for den fastsatte tid [36 timer]. Alt i alt fik cykelsporten dog en vældig reklame på dette løb. Det blev gentaget i 1897 med 67 deltagere og en vindertid på 30 timer og 10 minutter.

Den slags kunne give avisomtale, men det var ikke Jerneborgerne, der var aktive, hverken i Cykelklubben eller i driften af Cykelbanen. Mest gavn havde Jerne af, at arrangementerne fandt sted i Jerne, for det var Jerne Sogneråd, der skulle give tilladelse til totalisatorspil og eventuel udskænkning af våde varer ved stævner.

For at få økonomien til at nå sammen, blev Cykelbanen brugt til andre ting af mere underholdende karakter – kunstridning,



Plakat for sportstævne 1912 med fodbold, gymnastik, cykelløb og ballonopstigning samt koncert af Rostrups orkester. (EBA 53474)

kvadrilleridning, brydekampe, cirkus og flyveopvisning. I 1910 var der både flyvning og faldskærmsudspring samt underholdende former for væddeløb som f.eks. en konkurrence mellem en cykelrytter og en løber over 100 m. Løberen vandt. I 1898 var årets begivenhed en brydekamp mellem den kendte mesterskabsbryder M. Bech Olsen i en kamp mod en græsk bryder, et arrangement der samlede over 1.000 mennesker. I juni samme år ventede 7.000 mennesker på den kendte flyver John Trandum, der skulle springe ud i faldskærm, men han kom for sent til toget, og da han kom til egnen ti dage senere, fandt hans udspring sted på Dyrskuepladsen, der lå nord for den nuværende Strandby Plads.

Jerne Borgerforening arbejdede på mange fronter for at forbedre forholdene i Jerne, f.eks. ved anlæg af cykelstier og fortove, gadebelysning og mange andre ting. Foreningen havde også flere gange henvendt sig til sognerådet for at få anlagt en legeplads, men hidtil uden held. På Borgerforeningens generalforsamling i 1921 vedtog foreningen at købe Cykelbanen og "anlægge en legeplads til børnene". Det viste sig dog hurtigt, at driften af banen var for stor en opgave for Borgerforeningen og en økonomisk belastning. I december 1930 henvendte Borgerforeningen sig derfor til Jerne Sogneråd for at få sognerådet til at overtage banen. Sagen blev drøftet på flere møder, og i begyndelsen af 1931 accepterede kommunen at købe banen, dog uden forpligtelse til at opretholde Cykelbanen. Det aftaltes med Esbjerg Cykel Ring, at den kunne leje banen sommeren 1931 for 100 kr., mod at kommunens idrætsforeninger fik rådighed over banen tre aftener om ugen. Det var faktisk første gang, der kan tales om ordnede baneforhold for Jerne Boldklub.

Jerne Sogneråd havde altså kun forpligtet sig til at sikre banens anvendelse til idrætsformål, og da sognerådet ikke var synderlig interesseret i cykling, blev banen hurtigt nedlagt og pladsen omdannet til fodboldbane med løbebane og sandgrav til spring. Dermed havde Jerne fået sit eget idrætsanlæg, og da Jerne Sognekommune i 1945 blev indlemmet i Esbjerg, blev anlægget overtaget af Esbjerg og dermed en del af Esbjerg Kommunes idrætsfaciliteter. Det blev i forbindelse med indlemmelsen aftalt at Stadion, som det nu kaldtes, skulle udbygges og renoveres, og det blev det i 1949-1951. Det vender vi tilbage til.

Sådan begyndte det

Gymnastik

Gymnastik har en lang tradition i Danmark. Allerede i 1799 oprettede Frants Nachtegall i København Danmarks første gymnastikinstitut efter inspiration af den tyske gymnastikpædagog Guts Muts, hvis lærebog i gymnastik blev oversat til dansk dette år. I den første skolelov af 1814 blev gymnastik indført som skolefag – i hvert fald i princippet. Det hed i anordningen, at hvis læreren havde ”erhvervet sig den due-lighed” der var nødvendig, ”skulle børnene vejledes af skolelærerne til gymnastiske øvelser”.

Det hed også, at der ved en skole ”bør, såvidt omstændighederne tillader, anskaffes en plads på 800-1200 kvadratalen, som ... gøres skikket til gymnastiske øvelser”, og der bør ligeledes indkøbes ”de allernødvendigste apparater ...”. Alt sammen i princippet, for der var ikke ret mange lærere, der var egnede til at undervise i faget og ikke mange steder, hvor ”omstændighederne” tillod, at der blev opstillet redskaber til gymnastik. Der var heller ikke blandt bønderne stor forståelse for, at børnene skulle lave gymnastik i skolen – de fik såmænd motion nok ved at deltage i arbejdet hjemme på gårdene. Faget blev kun langsomt indført i skolen, og først et par generationer senere blev gymnastik en fritidsaktivitet for voksne unge.

I 1861 oprettedes De Danske Skytteforeninger, og i løbet af det næste tiår voksede skytteforeninger frem over hele landet, først i byerne og hurtigt også i landsog-
ne. Væksten var særlig stor efter Danmarks nederlag i krigen 1864, hvor skytteforeningerne var stærkt nationale, og som en del af deres formål skulle være en ”forskole til

hæren”. Det ses tydeligt af øvelserne, der omfattede riffelskydning, eksercits, bajonetfægtning og gymnastik.

Den første skytteforening i Vestjylland blev oprettet i Varde i 1862, og de følgende år bredte foreningerne sig over hele amtet. I 1867 blev der oprettet en skytteforening for Jerne-Skads, men allerede i 1870 blev den delt, så Jerne fik sin egen forening eller ”kreds”, som skytterne kaldte de lokale foreninger. Den gik delvis i stå, fordi der nogle få år senere blev oprettet en skytteforening i den ”nye by” Esbjerg, men Jerneforeningen blev genoplivet i 1888. Vi ved ikke sikkert, hvor skytterne øvede sig, blot at det var på et ”hedeområde nord for kirken”, og det kan have været på Hedelund-Kvaglundegnen. Da der ingen gymnastiksale fandtes, har de unge karle formodentlig drevet de gymnastiske øvelser i en lade eller lo – det kendes fra mange sogne. Som omtalt blev Jerne Forsamlingshus (nu Jerne Kro) opført i 1889, og i de ældste vedtægter hedder det, at bygningen opføres for at der kan holdes ”møder med foredrag, festlige sammenkomster og legemsøvelser ...”, så der var i hvert fald tænkt på gymnastikken. Det ældst bevarede regnskab fra Forsamlingshuset er fra 1891 og nævner ikke direkte gymnasterne, men skytteforeningen holdt to gange bal eller ”skyttefest”. Senere ønskede skytterne at leje salen til pistol-skydning søndag formiddag, men det af-slog bestyrelsen – det ville den ikke tillade i kirketiden. Det blev skytterne så fornærmede over, at de besluttede ”at afholde deres sammenkomster andetsteds”. De vendte dog tilbage, for af senere regnskaber efter 1900 kan det ses, at gymnasterne har betalt 20 kr. for leje af salen samt seks kr. for opvisning. Det beløb fandt gymnasterne



Der findes intet billede af Jerne Skytteforening, men de har næppe adskilt sig fra kollegerne i Skads Skytteforening. Foto fra 1907. (EBA 54457)

for højt og klagede til Forsamlingshusets bestyrelse, men fik det svar, at der havde været mange reparationer "af lamper" – dvs. lampeglas for det var i petroleumslampernes tid – samt af service og bænke. I 1904 anmodede Gymnastikforeningen om at få "opsat de såkaldte ribber" i salen, og det fik de lov til mod selv at afholde udgifterne. Da gymnasterne senere fik sognerådets tilladelse til at benytte skolens gymnastiksal, beholdt Forsamlingshuset dog ribberne, hvor de blev siddende i mange år.

Den gymnastik skytte-gymnasterne drev, kendes fra de lærebøger, som De Danske Skytteforeninger udgav, og det er formodentlig den, Jerne Skyttekreds har benyttet. Der indgik bl.a. bajonetfægtning og gymnastik med mange spring, øvelser i bom og i det hele taget meget kraftbetonede øvelser.

I 1884 blev den lingske gymnastik præsenteret i Danmark ved indvielsen af et nyt øvelseshus på Vallekilde Højskole. Den nye gymnastik var opkaldt efter den sven-

ske pædagog og forfatter Pehr Henrik Ling, og den fik hurtigt udbredelse over hele landet, først og fremmest fordi højskolerne tog den til sig. Askov Højskole spillede en vigtig rolle i Ribe Amt – forstander Ludvig Schrøder gik varmt ind for den nye gymnastik, og højskolelærer Poul la Cour var formand for Ribe Amts Skytteforening 1884-1906. Det var på Askov Højskole, mange unge fra amtet blev uddannet til delingsførere, som datidens lederuddannelse blev kaldt. Skytteforeningerne havde kun været for mænd, men den nye "svenske" gymnastik var også for unge kvinder, og allerede i 1885 oprettedes det første kvindehold på Askov.

Modsætningerne mellem den gamle gymnastik i skytteforeningerne og den nye "højskolegymnastik" blev større og større de følgende år, ikke kun fordi der var forskel på øvelserne, men også fordi de første skytteformænd var hentet fra militære kredse, og deres betydning blev mindre, efterhånden som højskolefolk og lærere overtog ledelsen. I 1870'erne var der blevet

holdt amtsfester med skydning og "præsentation i eksercits, legemsøvelser og gymnastik". I løbet af 1880'erne blev der efterhånden annonceret med "opvisninger i dansk og svensk gymnastik", og omkring århundredskiftet 1900 var kredsene ligelig fordelt mellem de to former for gymnastik. Vi ved ikke bestemt, hvor Jerne Skyttekreds har stået i denne gymnastikstrid, men da Jerne Gymnastikforening blev oprettet som en selvstændig afdeling af Jerne Skyttekreds med egen bestyrelse i 1896, må det betragtes som et brud med skyttegymnastikken. Det var som nævnt gymnasterne, der fik opsat ribber i Forsamlingshuset, og ribbeøvelser hørte ikke til den gamle gymnastik.

Den første formand for Jerne Gymnastikforening var karetmager Th. Andersen, mens lærer J. Jensen Grundahl, der netop i 1896 var ansat som lærer ved Boldesager Skole, var leder. Senere overtog den kendte gymnastiklærer Bertel Berthelsen fra Esbjerg Realskole, som også var leder og medstifter af Esbjerg Gymnastikforening, lederjobbet i Jerne. Vilkårene for arbejdet var imidlertid vanskelige, for der fandtes ikke gymnastiksale ved sognets to skoler i

Boldesager og Veldbæk, og heller ikke da Jerne Skole blev bygget i 1905, blev der opført en gymnastiksal. Jerne Borgerforening, der stort set tog sig af alle forhold, der havde med byens udvikling at gøre, anmodede i 1913 sognerådet om "at få bygget et gymnastikhus ved Jerne Skole". Det kom dog til at vare adskillige år, før ønsket blev opfyldt.

I 1912 blev der oprettet en gymnastikforening i Veldbæk. Hvor den har dyrket sin idræt, ved vi ikke, for der var heller ikke gymnastiksal ved Veldbæk Skole. Den første gymnastiksal i sognet blev bygget ved Boldesager Skole i 1917, og året efter kom der gymnastiksale ved Veldbæk og Jerne. De blev flittigt brugt af gymnasterne. I Jerne Sogneråds protokol hedder det i 1918, at "Jerne Gymnastikforening får lov til at benytte Gammelby Skoles gymnastikhus mod selv at stå for rengøring og belysning". I 1918 var der altså gymnastiksale ved alle skoler, og de følgende år søgte foreningerne regelmæssigt hvert år om tilladelse til at låne salene. Det fik de, dog med bemærkningen, at de må låne salen, indtil "den skal bruges i andet øjemed". Tilladelserne kunne også somme tider få en kom-

Ribe Amts Skytteforenings første Hovedkreds

afholder

Gymnastikfest samt Kapskydning

i Forbindelse med

Præmieskydning

paa

Hotel „Esbjerg“ Søndag den 26. Juni d. A.

Skydningen tager sin Begyndelse Kl. 8 Form. paa Esbjerg Skyttekreds' Banner.

Gymnastikken.

Kl. 3 Eftermiddagsøvelser alle Gymnaster og Skytter i Procession med Faner fra Torvet til Hotel „Esbjerg“, hvor der vil blive Opvisning:

2 Hold svenske Gymnaster.

2 Hold danske Gymnaster.

Efter endt Gymnastik vil der blive holdt Foredrag af Hr. Gymnastiklærer **Jørgen Rasmussen**, Askov.

Entré: **35 Øre.**

Sal for alle i Hotel „Esbjerg“s Have og Sal fra Kl. 8 Aften til Kl. 2 Nat. — Entré: 75 Øre for en Herre og 50 Øre for en Dame.

Esbjerg Skyttekreds' Bestyrelse.

Program for gymnastikfest i 1898. Der optræder ikke svenske gymnaster, men der er tale om to hold, der viser "svensk gymnastik" og to med "dansk". (Annonce i Esbjerg Folkeblad 21.6.1898. 54470)



Boldesager gamle skole fra 1846, hvor der endnu ikke var tænkt hverken på gymnastiksal eller udendørs anlæg. Billedet er fra ca. 1887 og er taget af en af skolens vinterlærere. (EBA 51615)

mentar med. I 1922 blev der som sædvanligt givet tilladelse, men med tilføjelsen at der skal "udøves varsomhed med apparaterne, at lyset gives gratis, men gulvet skal svabres efter brug". Senere blev der indlagt elektrisk lys i de nye gymnastiksale, og det var naturligvis en stor forbedring. Gymnastikforeningen anmodede om at få "betalt lys ved aftengymnastik", og det blev bevilget, rengøring skulle foreningen imidlertid selv sørge for.

I 1920 besluttede sognerådet at ombygge gymnastiksalen ved Jerne Skole, og skolens gymnastikundervisning blev derfor flyttet til Jerne Forsamlingshus, som blev lejet for 65 kr. månedlig. Der var forlangt 75 kr, meddeler sognerådsprotokollen lidt triumferende – hvad der er sparet er tjent, som det hedder. Det var derimod dyrt for Gymnastikforeningen, for den måtte bidrage økonomisk til huslejen, selv om salen ellers var gratis.

I 1922 blev Boldesager Skole opført til erstatning for den gamle skole, der lå på den nuværende Niels Lambertsens Vej. Samme år blev Gammelby Skole udvidet fra kun at

være forskole til at være fuldt udbygget. Ved begge skoler blev der naturligvis opført gymnastiksale, og der blev dannet nye gymnastikforeninger ved skolerne – Boldesager Gymnastikforening og i 1924 Gammelby Gymnastikforening. I begyndelsen af 1920'erne fandtes der altså fire gymnastikforeninger i sognet – knyttet til hver sin skole, desuden eksisterede Jerne Skytteforening stadig – den nævnes endnu i 1923, men havde tilsyneladende helt opgivet gymnastikken. Om disse foreninger har samarbejdet, er der ingen vidnesbyrd om, selv om det er nærliggende at tro, at de ved stævner og opvisninger har deltaget sammen. Der har i hvert fald ikke været tale om nogen fælles ledelse, for hver forening søgte endnu i 1930'erne hvert år hver for sig om lov til at låne de respektive skolers sal. Da Jerne Boldklub og Gymnastikforeningen dannede den nye forening Jerne Idrætsforening, var det imidlertid JIF, der søgte om lov til at benytte Jerne Skole, mens Gammelby og Boldesager åbenbart fortsatte som egne foreninger. Veldbæk Gymnastikforening stod også uden for

sammenslutningen i 1924, og der var aldrig tale om, at den skulle indgå i JIF. Der har fra gammel tid været et skel mellem Jerne By og Veldbæk, selv om de begge var dele af samme sogn.

Almindeligvis var der ikke store problemer med at låne gymnastiksalene. Der kom dog ret hyppigt klager fra skolelederne, der tyder på, at ikke alle træningsaftener blev afsluttet med at svabre gulvet. En enkelt gang er klagen åbenbart gået vejen over sognerådet, for i sognerådsprotokollen står der, at det "tilskrives Gymnastikforeningen i Boldesager, at brugen af salen vil blive forbudt, hvis foreningen ikke holder mere justits og specielt sørger for, at der ikke er tilskuere uden ved opvisninger", og efter baller skal der være gjort rent inden næste morgen, "så gulvet ikke er så glat".

Måske har der også været en form for konkurrence mellem Gymnastikforeningen og nogle af lærerne i Jerne. I 1924 søgte lærer Even Andersen, Jerne Skole, om lov til at "drive gymnastik" med drenge – samme Andersen var i øvrigt også ivrig fodboldspiller i Jerne Boldklub. Sognerådet sendte ansøgningen til Gymnastikforeningen til udtalelse, og han fik derefter afslag, "fordi en slig tilladelse kun gives til en forening". Lærer Andersen ansøgte dog igen, og denne gang sendte sognerådet sagen til udtalelse hos førstelæreren. Han må have anbefalet ansøgningen, for sognerådet vedtog at udlåne til privatpersoner "i særlige tilfælde kan tillades efter anbefaling af skolens leder". Der høres dog ikke senere mere om dette drengehold på Jerne Skole, men skolens interesse for gymnastik var vokset betydeligt. Det kan bl.a. ses af, at sognerådet i 1928 bevilgede rejsepenge til førstelæreren og to gymnastiklærere, så de kunne deltage i landstævnet for gymnastik i København.

Det var ganske vist gymnastik, der var den tidligste idræt i Jerne, men i begyndelsen af 1900-tallet faldt interessen øjensyn-

ligt. Det var en af grundene til, at Gymnastikforeningen i 1905-1906 søgte sammen med Boldklubben. I de første år var der alene tale om herregymnastik, men i 1920'erne fortæller erindringer om drengegymnastik. Thorvald Andersen har berettet om en gymnastikleder, som alle drengene så "op til næsten som til en afgud". Senere blev drengegymnastikken overtaget af lærer E. Andersen. Også Herold-Nielsen var på drengegymnastikhold og fortæller med stolthed om, at han efter en opvisning sammen med en anden dreng fik "en daler af overlærer Willumsgaard [overlærer Andreas W.] som opmuntringspræmie". Til gengæld var der i 1920'erne og 1930'erne stærk nedgang for herrerne, i 1942 lykkedes det "for første og desværre eneste gang siden" at samle et herrehold.

Kvindegymnastik kom først med i 1930'erne, hvor Helly Brinch Nielsen de følgende år samlede piger og unge kvinder i stort tal. Senere blev drengegymnastik taget op igen, men aldrig i medlemstal på højde med pige- og damehold.

To nye initiativer skal nævnes, inden vi forlader disse år og begiver os ind i en ny generation. I 1931 søgte Boldesager Gymnastikforening om en plads til "fri idræt", som atletik blev kaldt i mange år. Det sagde sognerådet ja til og lejede en mark over for skolen af gårdejer Gyde Petersen til formålet. Det er første gang, atletik blev nævnt i arkivmaterialet fra Jerne. Samme år forelå også en ansøgning om tilladelse til at låne salen "til gymnastik for ældre". Det er ligeledes første gang ældregymnastik blev omtalt, og ansøgeren var foreningen Gamle Drenge udi Jerne Sogn, der var stiftet i 1930 og stadig eksisterer.

Fodbold

Fodbold er i dag så udbredt og populært, at de fleste umiddelbart forbinder ordet boldklub med fodbold, men sådan var det slet ikke i boldspillets barndom. De ældste klubber som f.eks. KB [nu FCK] og OB er

stiftet for at spille cricket og langbold, og AGF var oprindeligt en ren gymnastikforening. Den ældste fodboldklub i Ribe Amt er formodentlig Vejen Sportsforening fra 1893, og Esbjergs ældste klub, Boldklubben af 1898, begyndte med cricket og endda tennis. Det var først omkring århundredskiftet 1900, fodbold slog igennem – den første fodboldkamp i Esbjerg blev spillet i foråret 1901 mod Fanø Boldklub, som vandt 1-0. Baneforholdene var ret så primitive, og sidelinjer og mållinjer var kun markeret med løst savsmuld, der hurtigt blæste væk. I et referat af en kamp fortæller Esbjerg Avis, at tilskuerne var utilfredse med, at et mål blev anerkendt, men avisen undskyldte dommeren, fordi "overliggeren" i målet blot var en tynd snor, så det var svært at se, om der var mål eller ikke.

Hvornår Jerne begynder sin fodboldhistorie er lidt usikkert. Nogle unge medlemmer af Gymnastikforeningen ville gerne prøve spillet, og der er i en erindring nævnt, at de i 1902 fik lov at spille på Cykelbanen, omtalt som "kludeskoholdet". Navnet på holdet og det faktum, at der ingen egentlig bane var på Cykelbanen fortæller, at der nok mest har været tale om et underholdende indslag. I 1903 blev der dannet en fodboldklub, som i første omgang lånte en mark ved Frederiksberg Allé at spille på. Klubben kunne imidlertid ikke samle spillere nok, så dens levetid blev kort – et enkelt eller to år. Et par år senere lykkedes det imidlertid, idet Jerne Boldklub blev stiftet den 21. maj 1906. Klubbens første formand var bogholder Hans Jessen og skomager Laurids Pedersen den første træner. I 1912 blev klubben tilmeldt Jysk Boldspil Union, så den kunne deltage i JBUs turneringer, som på det tidspunkt kun omfattede tre rækker – B-rækken, A-rækken og mester-rækken.

Fodboldspillets forhold var de første år set med nutidens øjne primitive. Der var ingen rigtig bane, så spillet foregik på en mark i Fredensgade, men da gaden efter-

hånden blev bebygget, flyttede klubben til en bane "øst for Skolebakken". Det var heller ikke altid, der kunne stilles med et fuldt hold, og så måtte man hurtigst muligt finde nogle spillere – det vil sige andre medlemmer af Gymnastikforeningen, der ville træde ind, som de stod og gik. Nogle mødte frem med træsko, andre spillede i gummistøvler, og klubdragt havde man endnu ikke. Det vigtigste var, at man "var god til at løbe eller i stand til at sparke bolden fra den ene ende af banen til den anden", som det berettes i en erindring i jubilæumsskriftet fra 1956. Et andet sted berettes, at klubben ved en fejltagelse mødte med 12 spillere til en kamp mod Esbjerg. Træneren beordrede da de to dårligste til at løbe banen rundt, og den der var hurtigst, kom på holdet. Hvad den 12. mand gjorde, ved vi ikke – i vore dage ville vi nok sige, at han måtte sidde "på bænken", men ikke engang en bæk havde man dengang. Det kan alt sammen lyde lidt kaotisk og tilfældigt, men vilkårene i Jerne var ikke meget anderledes end i andre byer i årene mellem 1900 og 1914, hvor der blev stiftet klubber. Næsten alle begyndte på en bar mark, eller som i Tjæreborg i 1910, hvor klubben begyndte i en grusgrav.

I 1918 tilbød Jerne Sports- og Flyveplads at sælge Cykelbanen til sognerådet for en pris af 4.000 kr., men "Sognerådet fandt ikke nogen anledning til at sikre sig flyvepladsen som ejendom". Som tidligere omtalt blev Cykelbanen i stedet solgt til Jerne Borgerforening, der foreløbig anlagde en beskeden bane til boldspil i midten af anlægget. Et par år senere bad Boldklubben sognerådet og Borgerforeningen om at forbedre banen, og i 1922 blev Cykelbanen planeret, så "der bliver en fodboldbane". Det var første gang, sognerådet bevilgede penge til fodbold. Det var naturligvis et stort fremskridt, men der blev dog stadig spillet forskellige steder, som klubben lejede, bl.a. på en bane "ved Kvaglundvej", og ellers måtte man fortsat forhandle med

Borgerforeningen om at få bedre baneforhold. Det gjorde JIF igen i 1928, hvor sognerådet bevilgede 100 kr. til arbejdet. Da sognerådet i 1931 overtog baneanlægget, blev fodboldspillernes ønske om en fast bane endelig opfyldt. Sognerådet besluttede at istandsætte banen, et arbejde der blev "finansieret ved salg af en grund vest for Vandtårnet". Banen blev ganske vist udlæjet til Esbjerg Cykel Ring, men dog således at JIF blev sikret "tre ugentlige træningsaftener, hver anden søndag og to kampdage i efteråret". Herefter kunne klubben rykke fra "gartner J. Kr. Jensens mark" til Fasanvej, og i 1926 opførte JIF et beskedent omklædningsrum, som kostede 300 kr., hvoraf sognerådet bevilgede "det halve beløb".

Som et kuriosum kan det nævnes, at den gamle tribune fra Cykelbanens tid blev solgt til FDF, der indrettede den til sommerrestaurant på FDFs lejrplads ved Silkeborgsøerne. De følgende år skete der stadig små forbedringer på baneanlægget, oftest ved et samspil med sognerådet der støttede på forskellig vis med materialer, mod at klubben selv udførte arbejdet. F.eks. fik Jerne IF godkendt, at sognerådet betalte kunstgødning til banen, som spillerne så selv strøede ud. Et ønske om at få rejst et plankeværk til indhegning var dog for stort – sognerådet nøjedes med at bevilge nogle ruller pigtråd. Nogle år senere tilbød JIF endog at købe "den gamle cykelbane" for 3.800 kr., men sognerådet ville imidlertid ikke sælge den, selv om rådet egentlig ikke havde bestemte planer for anlægget.

Efter omtalen af disse vanskeligheder med fodboldbanerne er det på tide at se på klubbens resultater. Desværre ved vi ikke så meget om boldklubbens dagligdag og spillerne, men højdepunkter i historien er dog at finde i JIFs jubilæumsskrift 1956 og i JBUs beretninger. I 1914-1915 omtales lærer Peter Andersen som en lovende spiller, der "betød meget for klubben". Han blev udlært hos købmand Wulff Petersen, men omkom få år senere i Vigerslevulykken ved Hvidovre i 1919, en af de alvorligste ulykker i dansk jernbanehistorie med 38 dræbte og 148 sårede. Jerne Boldklub rejste en mindesten på hans grav i København, hvor han stammede fra. Klubben begyndte naturligvis med at spille i JBUs laveste række – B-rækken – med Laurids Petersen som træner, og i 1921 nåede den sin første triumf ved at blive jysk mester i rækken. Den sidste og afgørende kamp blev spillet mod Vesthimmerland i Herning. Det var en kamp, der siden er fortalt mange historier om. Ifølge erindringer blæste der nærmest en orkan på langs af banen, så stærk at der blev hjørnespark, når målmanden sparkede bolden ud i modvind. Jerne vandt kampen med cifrene 3-2. Det ejendommelige var, at Jerne scorede alle fem mål – først et regulært selvmål, derefter en misforståelse hvor Jerne's målmand blev skubbet ind over målstregen af sin egen back Ernst Møller, og derefter tre regulære scoringer, det sidste direkte på frispark tre minutter før tid, og dermed var mesterskabet hjemme og holdet i A-rækken. På dette meget omtalte hold spillede bl.a. lærer Andersen, der nævnes som en "farlig wing-spiller", den senere inspektør ved Esbjerg

Den omkomne Peter Jacob Chr. Andersen har i 4 Aar boet i Jerne.

Han rejste fra Jerne 1. Oktober og skildres derudefra som en flink og dygtig ung Mand.

Overskrift fra Dagbladet Vestkysten november 1919 om Vigerslevulykken. (EBA Q01376)



Billede af "mesterholdet" der vandt den berømmelige kamp i 1921. Stående bagest til venstre lærer Even Andersen, og yderst til højre holdets træner Laurids Pedersen. (Efter JBUs jubilæumsbog 1956. 55706)

Idrætspark Peter Kloster Petersen og William Jensen, senere mangeårig sekretær i fodboldudvalget og bestyrelsesmedlem. I 1925 blev Jerne endda kredsvinder og drømte om at rykke op i mesterrækken. Det satte Horsens imidlertid en stopper for, da østjyderne vandt en klar sejr i slutkampen. Om de følgende år vides ikke ret meget, "idet en svigagtig ledelse på dette tidspunkt så sin interesse i at tilintetgøre både protokol og kassebog", som det ligeud berettes i klubbens jubilæumsskrift fra 1956. Det betød nogle kaotiske år for klubben, i 1932 blev den oven i købet smidt ud af JBU på grund af manglende kontingentbetaling. Den tidligere formand Ejler Andersen og Herold-Nielsen måtte rejse til delegeret-

møde for at udrede trådene – for egen regning for klubben havde ikke råd til at betale deres rejse. Tingene rettede sig dog igen, og da JBU nogle år senere indførte en mellemrække i turneringsplanen, lykkedes det Jerne at nå derop. Ellers kan det kort siges, at klubben førte en elevatortilværelse mellem A-rækken og mellemrækken de næste mange år.

Sæsonen var dengang, før lysanlæg på banerne var kendt og "sommertid" ikke indført, rimelig kort. For ikke at gå helt i stå søgte Boldklubben allerede fra 1924 om lov til at lave gymnastik på skolen i vinterhalvåret, hvor man så delte plads med gymnasterne.

Jerne Idrætsforening

Midt i dette travle tiår skete der en organisatorisk fornyelse ved oprettelsen af Jerne Idrætsforening gennem en sammenslutning af Jerne Gymnastikforening og Jerne Boldklub. Det er ikke helt klart, hvem der tog initiativ til denne sammenlægning, men så vidt det kan efterspores, var det et ønske fra gymnasternes side. Der var stilstand i gymnasternes aktivitet og et dalende antal medlemmer. De to foreninger havde allerede samarbejdet tidligere bl.a. ved opførelsen af omklædningsrummet på Stadion. I marts 1924 blev sagen drøftet i Boldklubbens bestyrelse, og selve sammenslutningen skete ved en generalforsamling den 17. september 1924. Der var ikke mange formaliteter i den sammenhæng. Gymnasterne krævede, at navnet blev Jerne Idrætsforening, og at den nye forening overtog Gymnastikforeningens underskud på 43 kr. Til gengæld fik Idrætsforeningen gymnasternes fane. Sammenslutningen var mest af administrativ art og førte ikke til ændringer i arbejdet, der fortsatte som før, nu blot med to udvalg for henholdsvis gymnastik og fodbold. I 1928 blev barbermester A. Andersen formand – ”hvem JIF ikke skylder nogen cadeau” – det var i hans formandstid, protokol og kassebeholdning forsvandt, formodentlig på grund af kassebedrageri.

Samme år som Gymnastikforeningen og Boldklubben gik sammen i Jerne Idrætsforening, fandt en sammenslutning af boldklubber sted i Esbjerg. Boldklubben af 1898 og Amatørklubben af 1911 blev sammenlagt til Esbjerg forenede Boldklubber. Jerne har derfor tidligt mærket ulempen ved at være nabo til den storklub, EfB udviklede sig til. Allerede i 1930'erne blev adskillige spillere, der havde fået deres børnelærdom

i Jerne, indfanget af den store klub. ”Det er et forhold, der næppe er noget at gøre ved”, sagde en fodboldtræner senere en smule mistrøstigt.

De mange andre

Umiddelbart kunne man tro, at Jerne Idrætsforening omfattede alle eller i hvert fald de fleste idrætsforeninger i sognet, men det gjorde den slet ikke. Der var faktisk kun tale om Jerne By, dvs. selve bymidten omkring Storegade med kirke og skole, hvorimod den østlige del af sognet – Novrup og Veldbæk – udgjorde et landdistrikt i forhold til ”byen”, og både Boldesager og Gammelby opfattede sig også som selvstændige enheder. For at forstå denne ”opdeling” af sognet bliver vi nødt til at ofre et par ord på skolevæsenet, for det var sognets skoler der var centre for de mindre foreninger. Man kan godt tale om det ”delt” sogn, hvor ”byen” Jerne blev opfattet som storebror af de mindre dele af sognet. I de ældste trykte vedtægter for Jerne Borgerforening og for JIF stod der blot Jerne, men i begge foreninger findes eksemplarer, hvor der med almindelig håndskrift er indføjet ”sogn”, så Borgerforeningen hed Jerne Sogns Borgerforening og ligeledes Jerne Sogns Idrætsforening. Måske var det udtryk for en diskussion om at opfatte sognet som en helhed, måske blot en enkelt persons ønske – officielt skiftede foreningerne ikke navn.

Fra gammel tid var Jerne Sogn som nævnt i indledningen delt i to skoledistrikter med hver sin skole, Boldesager i vest og Veldbæk i øst. Jerne Skole blev først opført i 1905, samme år som Gammelby Skole blev oprettet som forskole. I disse skoler fandt mange arrangementer sted, både



Der er endnu marker og åbne pladser nok på Darumvej på dette billede fra 1907. Til venstre den første Gammelby Skole der senere blev udbygget. Skolen er nu nedlagt og omdannet til aktivitetscenter, og de senere tilbygninger er en del af Østerbycentret. (EBA 263 FJ)

ugentlige gymnastikaftener og møder af forskellig art. F.eks. holdt lærer E. Alberg i Veldbæk aftenskole med tilskud fra sognerådet, og i Boldesager holdt læreren "foredrag for større børn". Omkring 1920 var der en større debat om skolestrukturen med mange modstridende interesser. I Novrup havde der altid været utilfredshed med, at den østre skole var placeret i Veldbæk, som lå for langt fra Novrup-Uglvig – det var de "Måde-bønderes skyld", at skolen blev lagt "syd for banen", har en gammel Jerneborger fortalt. I 1919 blev det derfor besluttet at bygge en forskole i Tovrup, og få år efter ønskede beboerne, at denne skole skulle udbygges til hovedskole for "beboerne i den østlige del af skoledistriktet". Det var andre meget imod, ligesom sognerådet gik imod en sådan udvidelse. Sagen gik både til amt og undervisningsministerium, der støttede sognerådet. Forskolen i Tovrup eksisterede til 1959, hvor den blev nedlagt og solgt. I 1921 blev det vedtaget at bygge en ny skole i Jerne, i 1922 en ny skole i Boldesager og i 1924 en ny i

Veldbæk, og i 1926 blev Gammelby Skole udbygget til hovedskole. I 1918 havde sognerådet afslået at indlægge elektrisk lys i skolelokalerne, men de nye skoler fik alle elektrisk lys og, hvad der var mere vigtigt i denne sammenhæng, alle fik nye gymnastiksale. Efter den megen diskussion om skolerne var der dog stadig uro, og i Novrup var der så stor utilfredshed, at der i 1924 blev oprettet en friskole, som eksisterede til 1936.

Det var omkring disse skoler, gymnastikforeningerne samlede sig. I Veldbæk var der på intet tidspunkt tale om, at Gymnastikforeningen skulle indgå i Jerne Idrætsforening. Den eksisterede til 1956, hvor den efter sammenlægning med Jerne Ungdomsforening fortsatte under navnet Veldbæk Gymnastik- og Ungdomsforening. I Boldesager var Gymnastikforeningen samtidig med den nye skoles opførelse, og på samme måde blev Gammelby Gymnastikforening stiftet med hjemsted på den nye skole der. Disse foreninger fortsatte efter

1924, og de nøjedes heller ikke med at dyrke gymnastik, men spillede også fodbold. Boldesager fik lov til at benytte træningsbanen ved Kvaglund, men der blev også anlagt en boldbane i Boldesager, omtrent hvor det første skole-svømmebad blev bygget i 1952. I Gammelby købte sognerådet "en grund til boldbane" i 1932, og året efter spillede Gammelby IF, som sognerådet kaldte foreningen, friluftsteater for at få penge til mere udstyr. Den gamle skytteforening stod ligeledes uden for Jerne Idrætsforening.

Det var således ganske klart, at skolerne betød meget for både gymnastik, boldspil og mange andre aktiviteter. I al almindelighed var sognerådet også indstillet på at lade foreningerne benytte lokalerne, selv om det engang imellem kan være lidt svært at

se linjen i udlånene. Gymnasterne fik lov til at træne hver vinter, men Jerne Gymnastikforening fik f.eks. nej til at arrangere andespil på skolen, mens Boldesager Gymnastikforening fik lov til at afholde bal i skolens gymnastiksal. De forskellige aftenskoler fik næsten hver vinter lov at låne et lokale til undervisning, mens afholdsforeningen NIOGT fik nej til at afholde et møde på Gammelby Skole.

Udover disse gymnastikforeninger blev der i 1924 oprettet en Jerne Tennisklub. Initiativtageren var lærer John Jensen, der var blevet ansat året før og senere blev skoleinspektør i Rørkjær. Han ansøgte sognerådet om tilladelse til at anlægge en tennisbane og blev henvist til en "plads vest for degneboligen", så det må have været omtrent, hvor Rema 1000 ligger i dag. Året efter



Det gamle forsamlingshus blev i 1967 omdannet til restauration under navnet Jerne Kro, uofficielt kaldt "Gravens Rand" på grund af sin beliggenhed over for kirkegården. Købmand Wulff Petersen, hvis forretning ses overfor, var med til at stifte Jerne Boldklub i 1906. (EBA 272 FJ)

købte han grunden af kommunen, men senere blev der anlagt tennisbane i forbindelse med stadionanlægget på Fasanvej. Tennisklubben annoncerede med sæsonåbning hvert forår i 1930'erne, og i 1940 fornyede klubben deres kontrakt om baneleje for tre år. Det ser ud til, at den gik i opløsning under eller lige efter Anden Verdenskrig eller i hvert fald lå i dvale.

I 1933 blev Jerne Badmintonklub stiftet, og det er faktisk den første badmintonklub i hele området. Esbjerg Badmintonklub blev først stiftet i 1937. I Jerne holdt Badmintonklubben til på Boldesager Skole, og i 1939 søgte klubben om tilladelse til at indrette "styrtbaderum med gasovn" i et nedlagt køkkenlokale, men fik afslag fordi sognerådet selv havde planer om at indlægge baderum på skolerne.

Der var adskillige andre klubber og foreninger i Jerne, egentlig forbavsende mange. Der var en foredragsforening, en Indre Missions kreds, kvindeforeninger både i Boldesager og Jerne, sygeplejeforening samt vælgerforeninger for Socialdemokratiet fra 1900 og for Venstre fra 1904. Ingen af disse foreninger havde dog noget med Jerne IF at gøre, det havde derimod Jerne Borgerforening, der som nævnt ejede den gamle cykelbane til 1931. Foreningens formål var "ved foredrag og sammenkomster at samle borgerne, for at de gensidig kan

bidrage til at højne og fremme områdets interesser". Det var Borgerforeningen der fik sognerådet til at anlægge en legeplads for børn på Cykelbanen, og det var også en Borgerforening i Boldesager, der i 1928 anlagde en legeplads ved Birkedals Allé. Jerne Borgerforening var JIF en god støtte i arbejdet med bedre vilkår for idrætten. I 1937 oprettede Borgerforeningen med Idrætsforeningens anbefaling en særlig ungdomsafdeling, men den blev ingen succes og blev nedlagt få år senere. Borgerforeningen blev nedlagt i 1972. En ny Borgerforening blev genoprettet med lidt andre formål i 1988.

Af egentlige ungdomsforeninger i sognet bør nævnes afholdsforeningerne i Jerne, som havde en stærk placering i foreningslivet. Jerne Afholdsforening var stiftet så tidligt som i 1884, og Logen Jernes Vel var fra 1899, begge havde de børne- og ungdomsklub. I 1932 nævnes desuden Afholdsforeningen Forposten, der ligeledes drev ungdomsarbejde, og i 1934 blev Jerne Ungdomsforening stiftet. Ingen af disse foreninger var dog konkurrenter til Idrætsforeningen, selv om Ungdomsforeningen i slutningen af 1930'erne havde et enkelt håndboldhold. Det mest interessante ved den oplysning er, at JIF faktisk ikke havde håndbold på programmet før nogle år senere.

De besværlige år

Som nævnt ovenfor var der i slutningen af 1920'erne rod i foreningens top, hvor både formand og kasserer opførte sig "svigagtigt" over for klubben, og det førte unægtelig meget besvær med sig de næste par år. I 1931 var foreningen næsten ved at gå i opløsning. Først blev en generalforsamling udskudt, fordi ingen ønskede at tage imod valg til formandsposten, dernæst foreslog syv medlemmer på en ekstraordinær generalforsamling, at foreningen helt skulle nedlægges, men det var der trods alt modstand imod – man ville beholde klubben. Efter en række forhandlinger og en omorganisering af arbejdet blev parterne i løbet af 1932 enige om at fortsætte, og i januar 1933 blev faktor J. E. Herold-Nielsen valgt til ny formand. "Faktor Herold" havde været aktiv i gymnastik og fodbold og havde flere års erfaring i bestyrelsesarbejde bag sig, og under hans ledelse blomstrede foreningen igen op. Faktor Herold, som han blev kaldt, var uddannet bogtrykker og bosatte sig i Jerne i 1928. I 1941 blev han ansat på dagbladet Vestkysten, hvor han blev faktor.

Det var i Herolds tid, at sognerådet stillede boldbanen på den gamle cykelbane til rådighed for Jerne Idrætsforening, og efter en nødtørftig istandsættelse blev brugsretten højtideligt overdraget til fodboldspillerne, og klubben skulle nu ikke længere søge om tilladelse til at benytte Stadion, som det fra denne tid blev kaldt. Andre foreninger måtte stadig søge sognerådet, men sådanne ansøgninger drøftede sognerådet herefter med JIF. F.eks. var der dengang så mange gartnere i Jerne og Skads, at der i 1930'erne blev oprettet en Gartnernes Boldklub. Den søgte i 1936 om lov til at lå-

ne boldbanen og fik ja, og klubben eksisterede i hvert fald tiåret ud og benyttede skiftevis banen på Fasanvej og boldbanen ved Boldesager Skole. I 1937 søgte Danmarks Socialdemokratiske Ungdom – DSU – om lov til at spille håndbold på fodboldbanen. Det var sognerådet og JIF længe om at svare på – der gik over et år, før DSU'erne fik afslag med den begrundelse, at "JIF har udtalt at det vil være til stor gene for fodboldspillet". Det har næppe heller været vanskeligt for det Venstredominerede sogneråd at sige nej til de unge Socialdemokrater. JIF måtte derimod som alle andre søge sognerådet om tilladelse til at låne gymnastiksalen i Jerne. Det gjorde klubben f.eks. i 1937, hvor spillerne ønskede at drive "teknisk fodboldtræning". Det begreb kendte sognerådsmedlemmerne ikke, så punktet blev udsat til "nærmere undersøgelse". De har tilsyneladende fået en tilfredsstillende forklaring, for på næste møde blev ansøgningen bevilget.

Fodbold havde med Stadion fået en fast base, men klubbens behov for baner til træning var ikke helt opfyldt, så der var stadig ønsker om udvidelser. Foreløbig blev de dog skudt ud i fremtiden.

Gymnasterne havde stort set ikke pladsproblemer, fordi de hvert år fik tilladelse til at benytte skolernes gymnastiksale. Vanskeligheder opstod der, når en gymnastiksal var under ombygning. I 1930 blev der bygget en ny gymnastiksal i Jerne, og i den tid måtte flere hold presses ind i Gammelby. Året efter var Undervisningsministeriets gymnastikinspektion på besøg og erklærede, at der manglede "11 fag ribber i Gammelby Skole". Heldigvis var der ribber til overs fra ombygningen i Jerne, så de

manglende ribber blev hurtigt flyttet til Gammelby. Salen i Jerne blev i øvrigt renoveret igen i 1937. Den slags ombygninger og renoveringer kunne være ubelejlige, men naturligvis ikke standse aktiviteterne. Gymnastikken havde god fremgang i disse år, hvor både mands- og kvindegymnastik blev fornyet. I mandsgymnastikken blev de nye takter anslået af gymnastiklederen Niels Bukh, hvis højskole i Ollerup var kendt i både Danmark og udlandet. Kvindegymnastikken fik inspiration fra Snoghøj Gymnastikhøjskole og fra Tyskland gennem den nye Medaugymnastik, der benyttede køller og ringe i øvelserne. Jerne fulgte denne udvikling og havde flere ledere på kursus og afholdt også selv inspirationsmøder. I 1937 havde klubben således en instruktionsdag under ledelse af den kendte Kristian Krogshede, der var lærer på gymnastikhøjskolen i Ollerup og senere selv grundlagde Gerlev Gymnastikhøjskole.

Der var også andre end JIF, der dyrkede gymnastik. Motionsklubben De Gamle Dreng havde vinteren igennem gymnastiksalen to gange ugentlig, og i 1937 anmodede pastor Madsen om, at FDF måtte låne gymnastiksalen, et ønske der også blev opfyldt. Gammelby Selskabelige Forening søgte om at låne en bane til fodboldspil "for foreningens unge", og året efter søgte foreningen også om lån af en gymnastiksal. Begge gange fik de ja.

Fra begyndelsen af 1930'erne og de næste otte-ni år var Danmark ramt af den økonomiske verdenskrise. Den ramte naturligvis også Esbjerg og Jerne, fordi landbrugs-eksporten fra Esbjerg Havn faldt stærkt, og landbruget havde vanskelige år. Jerne var stadig et landbrugsområde, men en stor del af befolkningsvæksten i Jerne By var arbejdere, der havde deres arbejdsplads i Esbjerg. Det betød en stigende arbejdsløshed, der ikke blev mindre af, at fagbevægelsen i Esbjerg over for kommunen agiterede mod, at virksomheder i Esbjerg antog

arbejdskraft fra "omliggende kommuner" – og her mentes især Jerne. Arbejdsløsheden var en af grundene til, at der igen blev indledt forhandlinger om indlemmelse af Jerne i Esbjerg. Fra sognerådets side gjorde man mange anstrengelser for at sikre de arbejdspladser, der var mulige, og især rettede man opmærksomheden mod de unge, så de ikke skulle gå ledige. I 1934 satte sognerådet forskellige arbejder i gang for unge, bl.a. andet arbejde i grusgrave kombineret med "timer med sport og gymnastik". I den anledning blev både skolernes lærere og Idrætsforeningen bedt om at medvirke, og det er et tidligt eksempel på, at idrætsledere direkte blev bedt om at gå ind i et arbejde med en tydelig social profil. Måske var det af sparsommelighed, at sognerådet samme år sagde nej til at oprette en "idræts- og mødeplads" i Veldbæk. Ønsket var fremsat af Jerne Ungdomsforening, men en nærmere begrundelse for denne idé er desværre ikke kendt. Det er dog lidt interessant, at Herold-Nielsen, der i en årække også var medlem af sognerådet, nogle år senere foreslog sognerådet, at "et udvalg skal undersøge muligheden for oprette en ungdommens sportsplads" i Novrup. Heller ikke denne gang blev tanken om en sportsplads i sognets østlige del dog til noget.

Besættelsesår

Den 9. april 1940 besatte tyske tropper Danmark, og dermed begyndte de "fem forbandede år", som det hed i en sang, udgivet illegalt i foråret 1945 kort før befrielsen den 5. maj. Ved det første sognerådsmøde efter krigens udbrud foreslog Herold Nielsen, at kommunen anskaffede en "flagstang og et dannebrogflag" for at markere sit nationale sindelag. Det vedtoges enstemmigt.

Dagligdagen blev hurtigt præget af gener som mørklægning og rationeringskort på dagligvarer og indskrænkninger f.eks. på trafikområdet. Foreningslivet blev ikke



For at styrke politiet under Besættelsen blev der oprettet et civilt beskyttelseskorps af unge værnepligtige, ofte kaldt for "føl". De unge CB-ere havde øvelser bl.a. på Jerne Stadion. I baggrunden skimtes en del af den gamle cykelbane. (Foto: Paul Bølling EBA 55599)

ramt af forbud mod møder eller andet, men fik alligevel vanskelighederne at føle. Allerede den 11. april krævede den tyske værnemagt plads til indkvartering af 160 mand i Jerne og ca. 150 i Gammelby. Både forsamlingshus og missionshus blev taget i brug, og i Gammelby måtte skolen rømmes. Lokalerne blev senere frigivet igen, hvorimod Rørkjær Skole under hele Besættelsen blev benyttet "til andre formål", som det hed i datidens sprog. Skolerne var i øvrigt lukket i flere uger på grund af brændselsmangel i vinteren 1940. Det voldte mange besværligheder for skolernes undervisning, men gymnastikholdene kunne dog stort set gennemføre den daglige træning. I februar 1940 klagede gymnastiklærerne i Boldesager over, at der var for koldt i gymnastiksalen. Sognerådets svar var meget kort og kontant: "Det vedtages enstemmigt

at forbyde opvarmning i gymnastiksalen efter skoletid" – og i øvrigt blev det indskærpet skolerne at nedsætte brændselsforbruget. Også på andre områder mærkede man disse små fortrædeligheder, og sognerådet måtte tage stilling til mange ting. Motionsklubben De gamle Dreng søgte om tilskud til mørklægning af gymnastiksalen og fik bevilget halvdelen af udgifterne. Til gengæld ville skolens pedel have penge af JIFs gymnastikafdeling for at rulle mørklægningsgardiner op efter gymnastiktræning. Det syntes sognerådet ikke, det ville blandes ind i, men ville dog finde "en anden ordning næste vinter". Også den mere farlige situation under krigen afspejles i sognerådets protokol. Da KFUM i 1942 søgte om lov til at låne boldbanen i Boldesager til at spille langbold hver tirsdag aften, fik de tilladelse med den



I april 1945 blev viadukten på Skolebakken ødelagt ved en sabotageaktion. Billedet er taget sydfra op mod Storegade dagen efter begivenheden. Fotografen er ukendt, men billedet er endt i Esbjerg Byhistoriske Arkiv. (EBA 55695)

tilføjelse "såfremt sognerådet ikke derved udsætter sig for ansvar for ulykker som følge af luftangreb ... idet der ikke findes beskyttelsesrum".

For fodboldafdelingen blev turneringskampene vanskeligere at gennemføre, fordi trafikforholdene blev indskrænket, og det gjorde det vanskeligt at komme til at spille mod andre end klubber i nabosogne. De få busser, der kørte, måtte benytte generatorgas i stedet for benzin, og undervejs måtte chaufføren fylde generatoren op med nyt brænde. Adskillige erindringer handler om, hvor lang en tur f.eks. til Årre kunne være med disse stop undervejs, og der "blev spillet meget kort undervejs". I Besættelsens sidste år gik JBU's turnering stort set i stå og blev efter krigens afslutning omlagt.

Lokalt fandt en vigtig begivenhed sted under Besættelsen, nemlig Jernes indlemmel-

se i Esbjerg. Der havde været ført årelange forhandlinger om denne sag mellem sognerådet, Esbjerg Byråd og Indenrigsministeriet, og i 1938 blev der afholdt folkeafstemning blandt sognets beboere. Den viste flertal for en indlemmelse, selv om en del beboere i sognets østlige del var meget imod og mente, der kun skulle være tale om at indlemme en del af sognet. Den blev dog gennemført, men selve sammenlægningen fandt først sted den 1. april 1945. Denne beslutning fik også betydning for Idrætsforeningen, dels fordi skolerne blev kommunale Esbjergskoler, dels fordi der i forhandlingerne blev givet løfte om, at Esbjerg efter krigens afslutning ville foretage en større renovering af Stadion.

I juni 1945 fejrede man den nyvundne fred og Besættelsens ophør med en stor Sankt-hansfest for hele sognet, og den blev afholdt på Stadion. Faktor Herold havde



Overskriften på det sangblad der blev trykt til sankthansaften 1945 med Herolds bålsang. (55680)

skrevet en sang til lejligheden på melodien til Det haver så nyligen regnet, hvis sidste vers lød:

*Bålets flamme skal lutre vore sjæle,
svejsse folket til enigt sammenhold.
Danske sange igen får mål og mæle,
stærke viljer er Danmarks bedste skjold.
Ufredstiden er endt,
håbets stjerne er tændt,
og mod frihed og fred er sindet vendt.*

Efter de fem besættelsesår vendte samfundet lidt efter lidt tilbage til hverdagen, og også idrætten kunne fortsætte arbejdet. De følgende år bød dog på mange forandringer og fornyelser. JBU omlagde bl.a. hele turneringssystemet med flere rækker og serier og ordnede rækker for ynglinge og juniorer. Jerne Idrætsforening benyttede generalforsamlingen i 1946 til at ændre vedtægterne og tilpasse dem til nye forhold. De oprindelige vedtægter indeholdt et formål, der blot udtrykte, at foreningen "ville dyrke gymnastik og fremme fodbold". Det blev i 1946 byttet om, så det hed, at foreningens formål er at "virke for fodboldspil og gymnastik".

I slutningen af 1940'erne var de ydre omstændigheder endnu mildt sagt på det jævne, og det var f.eks. ikke altid, der kunne stilles med et fuldt hold. Skoleinspektør Skov Thomassen, Jerne Skole, fortæller, at han ikke var nogen særlig god fodboldspiller, men "når JIF manglede en mand, så

sendte de bud efter mig". Han fortæller endvidere, at Jerne engang skulle spille mod Gørding, og holdet skulle med toget, men Skov Thomassen og lærer E. Andersen kom for sent, så toget kørte for næsen af dem, mens de andre spillere truede ad dem fra kupévinduerne: "Nu var gode råd dyre, men Andersen og jeg fik fat på et par cykler, og så asede vi, alt hvad remmer og tøj kunne holde, ad Gørding til. Vi ankom kort efter kampens begyndelse ...". Måske siger skolemandens historie mere om DSB end om JIF.

Også inden for gymnastikkens verden skete der forandringer. Forinden de omtales, skal vi dog beskæftige os med det emne, der i årene omkring 1950 optog bestyrelsens og alle fodboldspillernes interesse, og som var hovedemnet for utallige diskussioner, nemlig sagen om anlægget på Fasanvej. Måske var det på grund af de manglende faciliteter, at klubbens førstehold netop i disse år havde en nedtur, og i 1951 balancerede A-holdet på nedrykningsstregen. Man satsede nu på bedre baneforhold og på klubbens store ungdomshold ved at oprette et ynglingehold, der allerede to år senere blev kredsvidere. Markus Clausen overtog træningen, og i en kommentar skrev klubbladets redaktør, at der skete en "mærkbar forandring", og det var forbi "med det planløse og idéløse spil, der havde kendetegnet Jernefodbold ...". Markus Clausen var en af de mange ildsjæle i JIF, født i Sønderjylland, udlært som snedker og flyttet til Esbjerg i 1934, hvor han meldte sig ind i Efb og blev "en populær målmand". Senere flyttede han til Jerne og gik ind i arbejdet der og de næste mange år havde en række tillidsposter. Nu overtog han trænerjobbet for "vi vil se Jerne i mellemrækken". Det lykkedes faktisk at rykke op, men glæden var kortvarig, og holdet måtte rykke ned igen netop før klubbens 50-års jubilæum i 1956. Men tilbage til Stadionsagen.



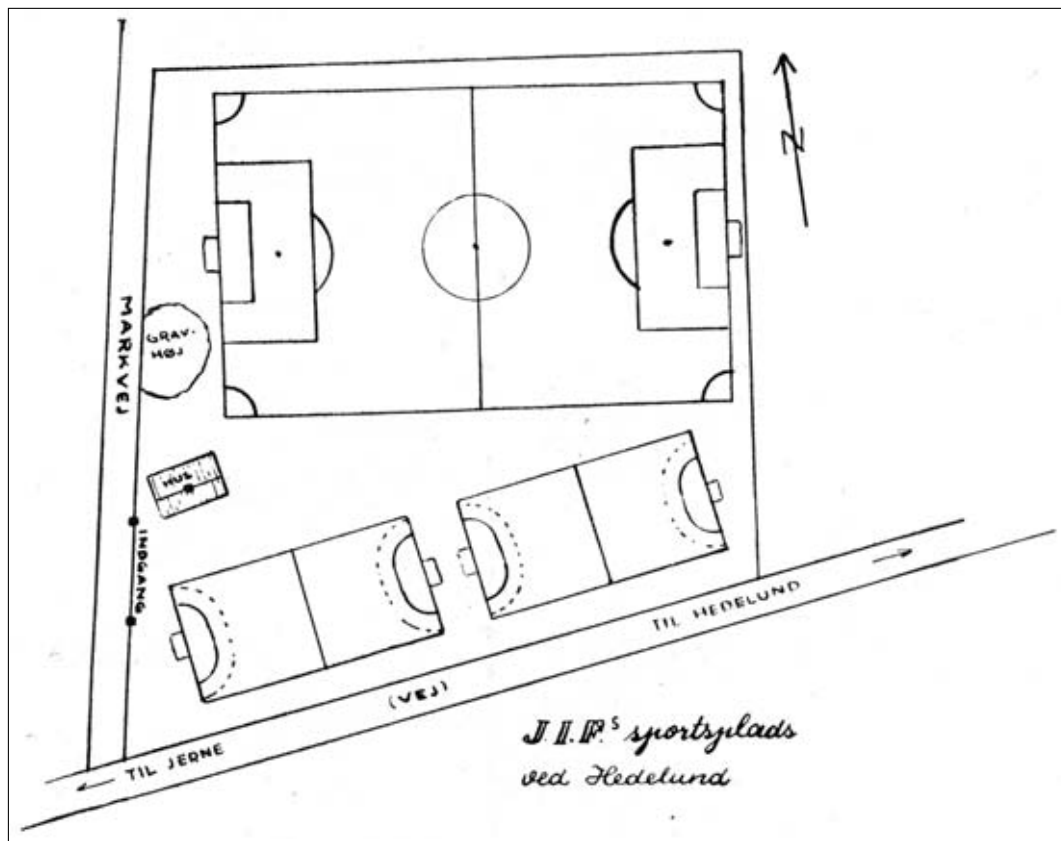
Jernes førstehold, muligvis fotograferet i forbindelse med overtagelsen af Stadion i 1949 – i den rød-hvide klubdragt og med klubbens nye logo på blusen. Yderst til højre Erik Jensen. (55664)

Stadion

Der gik nogle år efter sammenlægningen med Esbjerg, før byrådet tog fat på stationsagen i Jerne. Ikke på grund af sammenlægningen, men fordi der var mange store opgaver, der ventede på at blive løst, og materialesituationen var stadig præget af knaphed. Dertil kom at Esbjerg var i gang med en større renovering og ombygning af Idrætsparken på Gammel Vardevej. Atletikstadion blev taget i brug 1948 og andre faciliteter de følgende år afsluttet med den store opvisningsbane i 1952. Jerne blev dog ikke glemt, og i 1949 kunne første del af udbygningen tages i brug. Det skete ved en stor festlighed en lørdag aften i august, hvor medlemmer af JIF gik i fakkeltog gennem byen og endte med at tage opstilling rundt om fodboldbanen, hvorefter der blev holdt tale af tidligere sognerådsformand, landstingsmand Jens Jensen og sognerådsmedlem, overlærer M. Kaae. Derefter blev der spillet fodboldkamp mod Andrup, som Jerne tabte. Både Jens Jensen og overlærer Kaae havde prøvet at få Esbjerg Kommune til at overdrage Stadion til JIF, men Esbjerg holdt fast i at anlægget på Fasanvej skulle indgå i kommunens samlede idrætsanlæg. Dette stridspunkt tog Herold-Nielsen op, da han søndag morgen holdt festtale, hvori han bl.a. sagde: "Når vi i dag hejser flaget over Jernes nye Stadion, er det med et lille hjertesuk. Stadion burde have tilhørt Jerne Idrætsforening". Det var ikke blot Dannebrog, der var hejst, for det var ved stadionindvielsen, bladudvalget skænkede foreningen et klubflag med Jernes logo. Bagefter var der yderligere fodboldkampe mod B 47, Randers Freja og en drengekamp mod Sædding og tre håndboldkampe foruden forskellige konkurrencer for børn. Alle glædede sig over Stadion, selv om Jerne tabte

alle fodboldkampene undtagen drengekampen, og i håndbold endte én kamp uafgjort, mens de to blev tabt – den ene til "arvefjenden" Gammelby.

Selv om Stadion nu var taget i brug, var renoveringen langt fra færdig, og foreningen havde heller ikke opgivet kampen for at få overdraget anlægget. Det lykkedes mange år senere at få overdraget Jerne Stadion til JIF, så Herolds ønske blev opfyldt. Foreløbig kunne træningen ikke foregå på Fasanvej, og heller ikke drengeholdene havde et sted at spille. En anmodning om at benytte Jerne Skoles boldplads blev afslået, fordi elevtallet voksede i disse år, og det afslag fik den gamle forbundsfælle Jerne Borgerforening til at gå ind i sagen. Den sendte en protestskrivelse til Esbjerg Byråd, og JIF klagede til Esbjerg Idrætsforbund over, at "vi i øjeblikket overhovedet ikke har noget sted at anvise vore spillere", men sagen trak stadig ud. Borgerforeningen mente, at den bevidst blev "syltet" i Magistraten [økonomiudvalget], og mange Jerneboere opfattede det som en form for nedlaidenhed fra "storebror" Esbjergs side over for "lillebror" efter sammenlægningen i 1945. Imidlertid kom proprietær Arne Hansen, Hedelund, fodboldspillerne til hjælp. Han tilbød Idrætsforeningen et jordstykke ca. 1 km. syd for gården i ti år, og der var plads til en fodbold- og en håndboldbane, et lille klubhus og et læbælte. Arne Hansen tilbød yderligere at pløje og harve stykket, mens medlemmerne skulle planere grunden, hvorefter han ville tilså den. Desuden skulle foreningen betale jordskatten på 200 kr. årligt. Netop på dette tidspunkt tilbød Esbjergs divisionshold EfB at spille en "stor" kamp som aftenkamp mod et andet kendt hold, f.eks. AB, og overlade



Tegning af anlægget i Hedelund. Ved at udnytte pladsen bedre mod vest blev der plads til to håndboldbaner foruden fodboldbanen, og mellem indgange og en gammel gravhøj plads til et lille hus til omklædning. (55708)

entréindtægten til de "små klubber" B 47, Fremad, B 29 og JIF, og det regnede man i Jerne med ville dække skatten. Kampen blev spillet en måned senere, ikke mod AB, men mod B 1909 Odense.

Bestyrelsen tog "med tak" imod Arne Hansens tilbud, selv om en del medlemmer syntes, Hedelund lå for langt borte. Det fik Herold til at skrive i Jernes klubblad, at det kun var en cykeltur på ca. syv minutter, og "trækker man en lige linje fra Jerne Skole til gården Hedelund, er arealet beliggende godt og vel midt imellem", og det beroligede åbenbart de fleste - de må have forstået, hvad "godt og vel midten" er. Bestyrelsen bad derefter William Jensen, der var fodboldudvalgets sekretær, om at

være tovholder for projektet og de frivillige hjælpere, og Herold tilføjede "skal vi så ikke sige *alle* mand møder". Det gik nu som det ofte går - de første aftener var der en del medlemmer, der mødte op, men for mange blev det kun til et enkelt besøg. Det affødte en barsk kommentar i klubbladet, hvor formanden skrev, at "mange af de aktive rent ud sagt har vist deres mangel på interesse ... mon ikke de mange, der har snydt sig fra deres pligt, vil have en flov smag i munden den dag, vi kan indvie disse baner". I 1951 blev banerne taget i brug, og samme år fik et par ungdomshold lov til at vende tilbage til Stadion, og derved blev baneproblemet foreløbig løst.

Om Hedelund skriver lærer Frede Klausen, tidligere formand for Esbjerg Atletikforening og nuværende formand for A/S Esbjerg Idrætspark, i en erindringsskitse om at være JIF-dreng i 1950'erne:

Hvad mere kunne jeg som en rask 6-årig dreng ønske mig end at vokse op på Fasanvej, hvor jeg havde en dejlig tulipanmark som genbo og Jerne Stadion som nabo. Aktivitetsmulighederne var uanede, så vi drenge i kvarteret kedede os bestemt aldrig. Den forbudte jernbaneskråning snakker vi slet ikke om.

Så hvad var mere nærliggende end at melde sig ind i JIF, så snart jeg selv kunne snøre mine fodboldstøvler. Det var der i øvrigt et par af de mindste lilleputter på vores hold, der endnu ikke kunne. Men heldigvis fejlede deres evner som spillere ikke noget.

Selv om træningen var både sjov og spændende, så var det alligevel weekendernes turneringskampe, der især trak. Så betød det intet, at cykelturene til udekampene i Tjæreborg og Spangsbjerg kunne være lange – især i modvind. Tit og ofte var det desuden så som så med omklædnings- og bedefaciliteterne.

På et tidspunkt fik JIF rådighed over et græsareal i Hedelund bag det nuværende plejehjem.

Dengang syntes vi, at banen lå langt uden for byen, og tilkørselsforholdene var da også primitive med en grusvej og en smal, næsten tilgroet sti. Med det nye græsareal blev der flere træningstimer til rådighed samtidig med, at slidet på banen på Fasanvej blev reduceret.

I vinterhalvåret, hvor fodbolden lå stille, gik mange af os drenge til gymnastik i JIF. Vi havde i flere år Paulo Nielsen som en særdeles dygtig leder. Det hele kulminerede med forårsopvisningen, hvor også kvindernes elitehold og De Gamle Drenge var garanter for en god oplevelse. Når det igen blev sæson for fodbold, var søndag formid-

dag ugens højdepunkt, når JIFs seniorhold spillede sine hjemmekampe. Heltene var især "Super" Hans [Henriksen], hvis redninger var i særklasse, samt høje, bredskuldrede John Nielsen, der var holdets topscorer og pigernes helt.

Den suverænt største begivenhed i min drengetid var dog festlighederne i forbindelse med JIFs 50 års jubilæum i 1956. Vi drenge var med i optoget gennem Storegade med fanen i front med retning mod Jerne Stadion. Det hele kulminerede med en opvisningskamp mellem EfB og OB. Det var stort at se Jens Peder Hansen, Søren Andersen og Jerne-drengen Egon Jensen optræde på "vores" græs.

Efterhånden som årene gik, fik vi samlet et godt drengehold, som takket være vores træner "Jeppe Hans" [Jepsen] blev godt sammenspillet. Det hele kulminerede, da vi i Ynglinge B-rækken blev kredsvere. Dette indebar, at vi skulle spille kredskampe om det jyske mesterskab. Efter sejre over Vejle og Lysabild nåede vi frem til semifinalen, hvor vi dog måtte bøje os for AGF, der slog os med 1-0 efter en tvivlsom dommerkendelse.

Dette blev desværre også afslutningen på min egen fodboldkarriere, idet jeg valgte atletikken som min idræt. Det gjorde dog ondt at sige farvel til alle de gode kammerater, som få år senere blev grundstammen på det hold, der under Egon Jensens kommando spillede JIF op i Jyllandsserien. Det var spillere som Søren Enevoldsen, Bruno Andersen, Børge "Basker" Christensen, Villy Madsen, Jørgen "Borger" Christensen og Torben Rohde.

Det varede imidlertid ikke mange år, før Hedelundbanernes tid var forbi. I 1955 blev der ført højspændingsledninger over banen, og det blev derfor forbudt at benytte Hedelundanlægget.

Klubhus

Bestyrelse og udvalg havde nok at se til med Stadion og Hedelund ved siden af det almindelige foreningsarbejde – det hindrede dog ikke, at flere ideer blev søgt gennemført, og drømmen om et klubhus stod øverst på ønskelisten. Det havde mange drømt om siden 1949, men første gang tanken blev fremført i bestyrelsen var på et møde i oktober 1953. Ideen blev ikke blot mødt med begejstring i klubben, men også blandt lokale håndværkere og forretningsfolk, faktisk vrimgledede det allerede i november med tilbud om støtte. To bestyrelsesmedlemmer, Erik Hansen og Bruno Nielsen, blev sat i spidsen for det byggeudvalg, der skulle realisere drømmen om eget hus. En henvendelse til Esbjerg Kommune blev modtaget positivt af daværende borgmester Hans Nissen, og en af stadsbygmesterens arkitekter lavede uden vederlag et første udkast. Det blev dog ikke gennemført, for kommunen tilbød kort efter foreningen en husvildebarak for beskedne 2.000 kr., hvis klubben inden den 1. april 1954 selv ville stå for nedtagning og flytning. Det tog bestyrelsen imod, og ved frivillig arbejdskraft nåede man at få arbejdet gjort færdigt blot to dage før fristens udløb. I løbet af de næste måneder blev byggetilladelsen bragt i orden, tilbud indhentet og budget vedtaget – en samlet sum på 25.000 kr. Materialerne fra barakken skulle indgå i konstruktionen, og huset skulle udover træværket bygges i røde mursten og brunt tegl. Det skulle rumme et klublokale til ca. 100 mennesker, to omklædningsrum med brusebad, en iskiosk med køkken, to depotrum og toiletter. I juni blev der støbt sokkel, og mursten var købt fra en nedrevet villa i Jerne, så i september 1954 kunne der holdes rejsegilde. Herefter gik arbejdet ikke ligefrem i stå, men stod i stampe. Det indvendige arbejde var forudsat at skulle udføres som frivilligt arbejde, og som så ofte viste det sig, at engagementet fra medlemmerne ikke holdt samme høje niveau som i begyn-



Tegningerne til klubhuset studeres. Midt i billedet med DSB-kasket Erik Nielsen, knælende broderen Bruno Nielsen – den tredje bror Arvid Nielsen, der også var en af støtterne, er ikke med på billedet. (Privateje 55567)

delsen. Dertil kom vanskeligheder med finansieringen. Bestyrelsen havde regnet med støtte fra tipsmidlerne, men fik afslag – endda to gange. Bruno Nielsen var i anden anledning i København og benyttede lejligheden til at aflægge besøg hos Dansk Idrætsforbund, der gav JIF et lån på 5.000 kr. Med det i hånden gik en lokal bank med til også at yde et lån på 5.000 kr. og endvidere solgte klubben aktier til medlemmerne á 5 kr. Alt i alt lykkedes det at komme videre med arbejdet efter næsten et års forsinkelse, og lysten til at være med steg igen, fordi målet nu var at kunne overdrage foreningen klubhuset til 50-års jubilæet i maj 1956. Også det nåede man, og det gav naturligvis jubilæumsåret en ekstra dimension. Glæden blev ikke mindre af, at Tipsfonden nogle måneder senere omsider sendte en check på 4.500 kr.

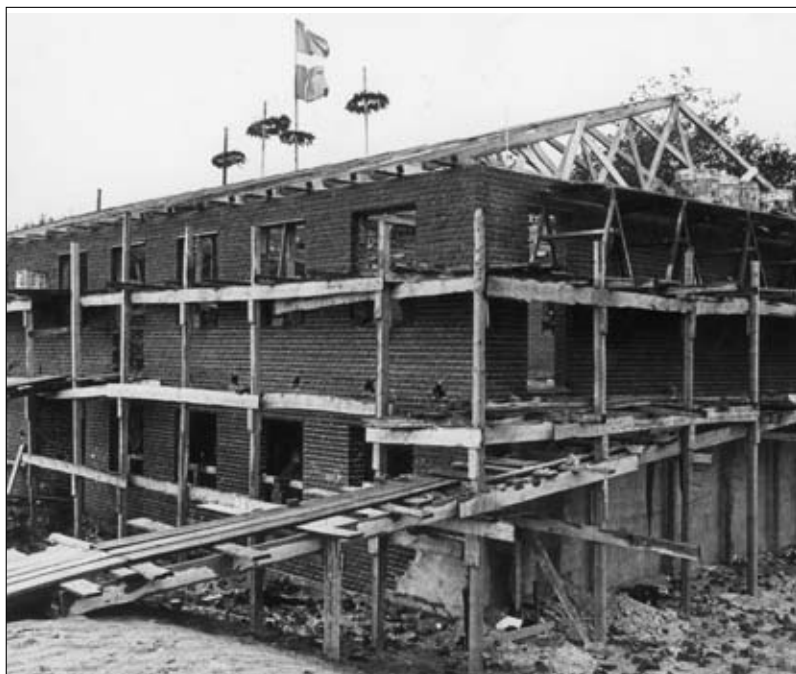
JIF havde ikke fejret, at foreningen fyldte 25 år. Der var ikke noget at fejre, for det var i kriseåret 1931, hvor der ingen formand var, og hvor generalforsamlingen i stedet måtte drøfte forslaget om, at foreningens skulle nedlægges. I 1956 indhentede man det forsømte, og der var lagt mange kræfter i at festligholde 50-års jubilæet. I stedet for det sædvanlige medlemsblad blev der udgivet et særligt jubilæumsnummer med skildringer af foreningens tilblivelse og erindringsglimt fra adskillige ældre medlemmer og ledere. På jubilæumsdagen gik boldspillere og gymnaster i procession gennem byen med faner og musik fra Jerne Skole, gennem Storegade til Stadion, hvor der var officiel overdragelse af klubhuset og – naturligvis – gymnastikopvisning og fodboldkamp. Hovedkampen stod mellem EfB og OB, og tilskuerne kunne glæde sig over de kendte navne som Jens Peter Hansen og Jernedrengen Egon Jensen, der i øvrigt senere vendte tilbage til Jerne som trænere for førsteholdet.

Den mest fornemme gave var ubetinget klubhuset. Faktisk var det allerede taget i brug, for et par omklædningsrum i kælderen var blevet indrettet af hensyn til forårsturneringen. Mere vigtigt var det måske, at der blev oprettet en fritidsklub i januar 1956, og der var indrettet lokaler til de unge, som to aftener om ugen kunne mødes til fælles samvær og hygge, bordtennis og forskellige fælles aktiviteter. Bruno Nielsen var leder af klubben og så denne form for aktivitet som en mulighed for at styrke sammenholdet mellem de unge der var medlem, og helst også at få kontakt med andre unge. Der var i begyndelsen af 1950'erne oprettet fem andre fritidsklubber i Esbjerg, og Jerne deltog i et samarbejde med disse andre klubber om fælles indkøb af smalfilmsapparat og andet udstyr. Der var i det hele taget større interesse for børne- og ungdomsarbejde i disse år, dels fordi der var store årgange på vej, dels fordi det var dem, der skulle sikre fremtiden.



Processionen af idrætsfolk marcherer ind på Stadion ved jubilæumsfesten i 1956. I spidsen Arvid Nielsen og ved siden af gymnasterne gymnastiklederen Helly Brinch Nielsen (55674)

Rejsegilde på det nye klubhus. Det var omtrent dobbelt så stort som det første – og blev alligevel hurtigt for lille. Det fik en tiltrængt renovering i 1993-1994. (55686)



Det nye klubhus lå lige ud til den skråning, der stammede fra Cykelbanens tid. Det var en stående vittighed i Jerne, at bolden aldrig var ude – den var enten på fodboldbanen, cykelbanen eller jernbanen.

Ganske vist vil det bryde kronologien at springe ti år frem til en søndag formiddag i oktober 1966, men det er mest rimeligt at gøre klubhusets røgfyldte historie færdig på dette sted. Denne efterårssøndag spillede et hold fra den daværende JAK-Bank i Esbjerg mod et hold fra bankens hovedsæde i Middelfart. Under kampen væltede der pludselig røg ud fra klubhuset, og trods en hurtig indsats fra Falck blev en del af huset beskadiget – og spillernes tøj indebrændte. Det var mest uheldigt for spillerne fra Middelfart, der måtte låne sig frem hos kammeraterne i Esbjerg. Der blev sat brandvagter i huset, men ved midnatstid "forlod de huset, da der øjensynligt ikke var flere gløder". Det var der desværre, og hen på natten brændte huset ned. Et bestyrelsesmedlem, der boede i nærheden, dri-

stede sig ind i den brændende bygning og reddede JIFs pokaler og faner. For en historiker er det beklageligt, at foreningsprotokoller og andre arkivalier brændte.

Mange besværligheder skulle overvindes, før klubben kunne begynde at bygge et nyt hus. Esbjerg Kommune forkastede de første planer, og da denne sag var bragt i orden, blev byggeriet udskudt, fordi Civilforsvaret stillede krav om indretning af et beskyttelsesrum. Problemet blev dog løst ved, at der blev bygget en 40 cm tyk betonvæg ud mod den nordlige side af bygningen. Også finansieringen voldte kvaler, for ganske vist fik man forsikringssummen udbetalt og optog et lån med kommunegaranti, men det blev udbetalt i rater, så foreningen stod med et likviditetsproblem. Det blev ikke i 1967, byggeriet stod færdigt, men først i april 1968, hvor det nye og større hus blev indviet ved en sammenkomst, hvor repræsentanter fra de andre idrætsforeninger ønskede til lykke, og borgmester Henning Rasmussen var hædersgæst.

Foreningsliv

En idrætsforening har naturligvis en aktivitet eller måske flere som den vigtigste del af sit arbejde, men foreningsbegrebet rummer langt mere. I alle foreninger spiller symboler, traditioner, udflugter, ture og fester en stor rolle som en ramme om samværet og kammeratskabet i foreningen. Det er samtidig en måde at vise foreningens ansigt udadtil til lokalsamfundet, til foreningens venner og i vor tid også over for sponsorer.

Et af de ældste og mest udbredte symboler har en national baggrund, der går helt tilbage til de allerførste skytte- og gymnastikforeningers tid, nemlig foreningens fane. En fane skal en forening have, ofte med foreningsnavn og årstal broderet på fanedugen og måske endda et slagord som f.eks. "Enighed gør stærk" eller lignende. På fanestangen blev de plader af sølv indsat, som foreningen havde fået eller vundet ved stævner eller fester. Esbjerg Skyttekreds modtog sin første fane "skænket af en kreds af damer" i 1877, og Esbjerg Gymnastikforening fik sin første fane i 1901 med Esbjergs første byvåben indbroderet. Jerne Idrætsforenings første fane befinder sig nu på Esbjerg Museum, og den ældste plade på fanestangen er fra 1906. På generalforsamlingen valgtes foreningens fanebærer, for det hørte med til enhver opvisning, at fanen blev ført ind. Denne skik er videreført også i dag, når gymnastikforeningerne fremviser vinterens arbejde ved forårsopvisningen med fælles indmarch af alle hold og præsentation af fanen. Traditionen med faneindmarch er fastholdt i gymnastikkredse, og ved særlige lejligheder som f.eks. jubilæer eller sportsuger hører fanen til, når idrætsfolkene marcherer gennem byen. Som udtryk for fællesskab

og sammenhold er det også skik at møde med foreningens fane ved begravelser som en sidste hilsen til et medlem.

I dag spiller klubdragt og klubbens farver også en vigtig rolle, men i de ældste foreninger fandtes klubdragter ikke. Boldspillerne mødte i det tøj, de havde, og ofte var der dårligt nok tale om omklædning. Vi ved ikke sikkert, hvornår fodboldstøvler blev standard, men i flere erindringer kan man læse, at helt op til omkring 1930 "måtte vi i sidste øjeblik sætte Ingemann Nielsen ind, som spillede i gummistøvler ...". I Esbjerg var Amatørklubben af 1911 formodentlig den første, der omkring 1920 fik en egentlig klubdragt. Den var i blå og hvide striber, og den blev ved dannelsen af Efb overtaget af denne klub. Så vidt det kan ef-



Den ældste fane, som JIF arvede fra Gymnastikforeningen, har foreningens navn indbroderet med gul. På fanestangen findes mange sølvplader, den ældste fra 1906. Fanen findes nu på Esbjerg Museum.
(Foto: Torben Meyer. Q01378)

terspores på ældre fotografier, har Jerne fodboldspillere fået klubdragt i rødt og hvidt kort efter 1924.

Gymnasterne havde helt tilbage til før århundredskiftet 1900 gymnastikdragt, mest almindelig i lange hvide bukser – og så drengeholdene – med hvide sko og enten en hvid eller en farvet trikot, dvs. en stramtsiddende trøje uden ærmer. Esbjerg Gymnastikforenings herrehold havde rød trøje og gik under kælenavnet "de vestjyske storke", mens gymnaster fra Jerne-Skads var klædt helt i hvidt. De korte gymnastikbukser hører til en senere generation, Ollerupgymnasternes "små sorte" kom frem i 1930'erne. Kvinderne optrådte i mørke, lange nederdele og hvid bluse, i ældre tid ofte med en stor krave. Nederdelen blev efterhånden kortere, knælang og i 1920'erne til midt på lårene – de berømte Snoghøj-piger var i lyseblåt, og de blev efterlignet mange steder.

En forening skulle også helst have en klubsang, som hørte til ved fester og sammenkomster for at udtrykke det fællesskab, foreningen ønskede at styrke. En sådan fik Jerne Idrætsforening i 1935, og forfatteren var Faktor Herold, der havde "en lyrisk åre", som dagbladet Vestkysten skrev i en artikel om ham. Sangen gik på melodien til Hr. Peder kasted runer over spange, og første vers lyder:

*Lad sangen bruse stærk og kraftigt klinge,
thi vor forening vil vi hyldest bringe.
Med ungdoms stærke troskab
så støt og stærk den står.
Med rød i byens borgerskab
en fremtid lys jeg spår.
JIF - er vort samlingsmærke!
Og din fremtid vil viljer stærke
sikre dig.*

Vi ved ikke så meget om foreningens arrangementer tilbage i tiden. De store amtsopvisninger i gymnastik sluttede ofte med bal, og i regnskaberne for Jerne Forsam-

STØT SPORTEM!
Jerne Idrætsforening
TOMBOLA i Jerne
OG BAZAR Forsamlingshus
i Dagene
Fredag d. 6., Lørdag d. 7. fra Kl. 7 Aften
og Søndag d. 8. September fra Kl. 4 Eftermiddag
Kom og prøv Lykken
Mange værdifulde Gevinster
Lykkehjul, Kanonspil, Isboder, Chokoladeboder, varme Pulver m. m. m.
Søndag Eftermiddag Koncert af D. U. i Oktober
Ingen gaar hjem uden Gevinst
Bortlodning af
en Standerlampe med Skærm
kan vindes for **25 Bre**
STØT SPORTEM!

En af de ældste bevarede plakater er fra en basar i 1929, hvor der var mulighed for at gå hjem med en standerlampe. Blandt underholdningen ses "kanonspil" – hvad det så har været. (Q01377)

lingshus kan vi finde både "skyttebal" og "gymnastikfester", og i 1920'erne blev der holdt gåse- og andespil, i 1929 omtales også en dilettantforestilling. Disse fester blev afholdt ikke kun for at samle medlemmerne, men også "for at få penge i kassen", som det hedder i en omtale af Gammelby IF, der spillede friluftsteater i 1933, og samme formål havde de basarer, der blev afholdt i Jerne Forsamlingshus. Her blev der også i 1930'erne spillet dilettant, somme tider af JIF alene, somme tider i samarbejde med Jerne Ungdomsforening. Da Faktor Herold i 1928 flyttede til Jerne, blev han det faste omdrejningspunkt for det underholdningsmæssige de næste mange år. I første omgang fortsatte han med dilettantforestil-

lingerne, men i 1933 stod han for den første af de berømte Jernerevyer. Som nævnt skrev Herold et utal af sange og viser, og han skrev naturligvis teksterne og instruerede også selv forestillingerne – i 1934 endda suppleret med den nykomponerede Jerne-Valsen. Indholdet i revyerne var sange og små optrin med en blanding af små hip til lokale Jerneborgere – f.eks. Jernes afholdte kæmner Hans Jessen, der var ”glad når, han har en protokol, en blyant og et bord” og ”ind imellem ta’r et lille hvil/ det kan hans lille mave holde til”. Dertil lidt pikante indslag om Jernes ungdom: ”Der findes mange pigebørn, hvis dyd er sort som blæk/som ynder aften efter aften at gå lidt på træk”. Eller andre fra den tid, hvor en pige ikke uden videre viste kavalergangen

frem: ”Perlekæden brast - og hvad den så den lille perlekæde/kan få store, stærke mandfolk til at græde ...”. Under Besættelsen var slutnummeret en mere seriøs sang med et nationalt indhold og appel til sammenhold under fremmedstyret. Der går mange frasagn om disse revyer – deres op-sætning, kulisser og ”de flotte korpiger”, og de samlede fulde huse til glæde naturligvis for de medvirkende, men i høj grad også for kassereren. Da Herold i 1948 flyttede til Esbjerg, overtog Arvid Nielsen arbejdet som instruktør, men reyerens storhedstid var Herold-årene. De blev fastholdt nogle år og efter en pause forsøgte man igen i 1957, der tilsyneladende blev den sidste. I 1948 genoptog aktørerne dilettantforestillingen med ”Den svævende jom-



Drengehold fra 1950'erne fotograferet med alle foreningens symboler: Fane, logo og foreningsfanen. Fanebæreren til venstre er Frede Klausen, træneren til højre Paulo Nielsen. (Privateje 55669)

fru", som ikke er fundet i nogen teater-kanon. De fortsatte også med enkelte afbrydelser i 1950'erne, hvorefter de blev erstattet af andre underholdende arrangementer. Alle disse forestillinger og arrangementer krævede en stor arbejdsindsats af de medvirkende, men de blev betragtet som vigtige for foreningen, der på den måde henvendte sig direkte til alle i Jerne, og de blev da også af Jerneborgerne betragtet som en del af byens liv.

Andre årlige fester var for medlemmer alene – en del af foreningsplejen hvor bestyrelsen takkede medlemmerne for deres indsats. For børnene blev der holdt fastelavnsfest med tøndeslagning og boller, senere suppleret med karneval om aftenen for de voksne, og efter Anden Verdenskrig blev også julefesten en årlig tradition. Der var faktisk tale om to julefester. Den ene var en hyggelig komsammen for medlemmer, den anden en julevelgørenhedsfest med underholdning, hvor overskuddet blev givet til den julehjælp, som sognepræst Th. Gregersen uddelte hvert år.

Et af de årlige og mest populære arrangementer var og er Idrætsforeningens sankthansaftener på Stadion. Det er lidt usikkert, hvornår disse midsommerfester begyndte, men det var før Anden Verdenskrig. De har siden udviklet sig til næsten folkefester over flere dage med fodboldkampe, lege og efterhånden flere underholdende elementer foruden de traditionelle pølse- og isboder samt naturligvis bål og båltale. Uanset vejret – i klubbladet digtede en af JIFs ledere et par vers, hvor det hed:

*En midsommerfest har i Jerne vi holdt
med masser af gode kampe.
Men sommer - nej hvor var det koldt
vi måtte i jorden stampe.*

Sankthansaften er blevet et arrangement, hvor idrætsforening og borgere mødes, og et godt eksempel på, hvordan JIF placerer sig som en aktiv medspiller for hele Jerne.

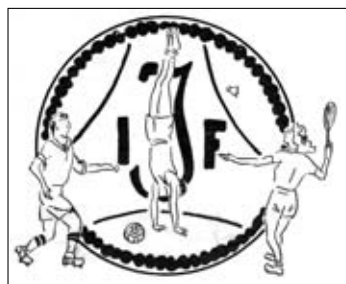
Til alle disse mere udadvendte arrangementer kom naturligvis de rene medlemsfester for gymnastikholdene, når forårets opvisning var forbi, når foldboldturneringen var slut eller ved den årlige stiftelsesfest eller generalforsamlingen med det traditionelle leve for foreningen. Til de fælles klubinteresser må også regnes udflugter og rejser, som kunne være alt fra en cykeltur eller udflugt med bus til flere dages udlandsrejser. For drenge og ungdomshold var der weekendophold i hytter eller vandrehjem på Bornholm, hvor både ledere og forældre var med – flest mødre der gik under kælenavnet "tanter". I årenes løb er rejser til udlandet kommet til især for juniorer og ynglinge, der har været på besøg i Tyskland, Frankrig, Holland og Belgien – uden at både de unge og seniorer har forsømt træningsweekender og møder på RAGU-KU i Oksbøl. I begyndelsen af 1950'erne havde Jerne nære kontakter med Kiel med genbesøg sydfra til Fasanvej.

En særlig form for "medlemspleje" og velegnet kontakt mellem bestyrelse og andre medlemmer samt ikke mindre for foreningens andre støtter var oprettelsen af et medlemsblad eller klubblad, som det blev kaldt. I november 1947 afholdt Esbjerg Idrætsforbund en stor "sportsudstilling" i Badmintonhallen, hvor alle forbundets medlemsforeninger fik en stand til at præsentere sig selv. De enkelte foreningers udstillinger blev bedømt af en dommerkomité, der valgte Jernes stand som den bedste, bl.a. fordi JIF også havde trykt en lille pjec med oplysninger om foreningen og dens aktiviteter. Udvalget, der havde ordnet udstillingen, var naturligvis stolte over æren ved udvælgelsen, men derudover fik udstillingen en anden virkning. Markus Clausen, der havde været med til at udarbejde pjecen, foreslog på den efterfølgende generalforsamling, at foreningen skulle have sit eget blad, der skulle indeholde nyt om foreningen, aktuelle interviews og småartikler



Jerne Idrætsforenings stand på idrætsudstillingen i 1947. Nederst i billedet ses en række af den pjece som inspirerede Markus Clausen til at begynde udgivelsen af et klubblad. (Efter JBU's jubilæumsskrift 1956. 55705)

Logo til det første klubblad med de daværende tre aktiviteter. (55707)



og liste over træningstider og kampe i stedet for som hidtil at hænge lister og meddelelser op i udhængsskabe ved forskellige butikker i Storegade. Hans forslag fik stor tilslutning, og der blev straks nedsat et bladudvalg på tre personer med Erik Herold-Nielsen som formand, som skulle vurdere de økonomiske konsekvenser. Det viste sig, at næsten alle forretninger i Jerne gerne ville tegne annoncer i et sådant lokalt foreningsblad. I juni 1948 udkom det første nummer af bladet med Herold-Nielsen som ansvarshavende redaktør. Bladet fungerede udmærket de første år, men senere

begyndte det at knibe med indlæg udefra, og redaktionsudvalget kørte træt, selv om der var kommet nye navne til. Fra 1960 udkom bladet uregelmæssigt og holdt til sidst op. I 1971 prøvede nogle yngre medlemmer at genskabe bladet, men uden held, og der kom til at gå 20 år, før det lykkedes. Fra 1982 kom JIF-bladet igen i ny skikkelse og nyt layout og markerede, at det var et "nyt" blad ved at datere det som 1. årgang. Det var Birgit Pedersen, der stod for genudgivelsen, og sammen med Grethe Nørsgaard har hun været redaktør lige siden.



KOM I



W  PLA!

ALLE PIGER OG DRENGE.....,
DER HAR LYST, TID  OG ENERGI,
ER VELKOMNE TIL AT DELTAGE FRA
TIRSDAG D. 8/1-91 KL. 19⁰⁰-20⁰⁰
PÅ PRÆSTEGÅRDSKOLEN.



JERNE IDRÆTSFORENING
HAR FÅET DEN UNGE DANSER,
ROBIN, TIL AT UNDERVISE I:



> AEROBIC ? <

— Eventuelt spørgsmål!?! Robin, tlf. 75-139789

For at markere at det nye klubblad var for alle aldre, var der i hvert nummer et par sider for børn og unge med konkurrencer, gåder eller som her en munter opfordring til teen aerobic. (55693)

Den nye gymnastik

Det store arbejde med stadionsagen, Hedelundbanerne og klubhusbyggeriet havde betydet, at fodboldafdelingen havde taget megen tid og mange kræfter. Det betød imidlertid ikke, at gymnastikken blev forsumt, for arbejdet fortsatte naturligvis med store pige- og damehold og noget færre drengehold, hvorimod det kneb med herrehold. I løbet af 1950'erne førte nye impulser til store forandringer i gymnastikken både for kvinder og mænd – ideer der i løbet af de næste tiår totalt ændrede den traditionelle gymnastik. Den bedste måde at beskrive overgangen på er ved at lytte til, hvordan en aktiv gymnast har oplevet gymnastikken i Jerne Idrætsforening:

Jeg begyndte med at gå til gymnastik i Jerne IF i 1960, da jeg kun var to år gammel. Jeg gik på et puslingehold på Jerne Skole, ledet af Jytte Pedersen. Min mor har fortalt, at Jytte kom og hentede mig hos mine forældre og tog mig med til gymnastik. Min mor fortæller yderligere, at jeg ikke ville have hende med i gymnastiksalen, for Jytte Pedersen er en af mine forældres venner. Jeg var klart den yngste gymnast på holdet, så jeg fik sikkert megen opmærksomhed alene af den grund. Jeg husker ikke rigtigt noget fra gymnastiktimerne dette første år. Først da vi skulle til opvisning i marts 1961, hvor jeg skulle have det "fine gymnastiktøj" på – det var noget særligt, og jeg følte mig rigtig stolt, da jeg stod i mine sorte velourshorts, hvid skjorte og helt nye gymnastiksko. Min mor har fortalt, at jeg til opvisningen fik øje på min farmor, som jeg selvfølgelig lige skulle over og hilse på, hvorefter jeg var klar til at lave gymnastik.

De næste år fortsatte jeg gymnastikken på Jerne Skole hos Jytte Pedersen. Dengang

var piger og drenge, mænd og damer på hver deres hold, der fandtes ikke blandede hold eller mixhold.

Gymnastikken var gennem 1960'erne endnu præget af gymnaster, der stod på pæne lige rækker. Vi blev altid rettet ind på helt lige rækker, inden gymnastikken gik i gang, både til opvisning og træning. Der blev brugt rigtig megen tid på at øve os i at gå pænt og gå i takt, og jeg husker, hvor svært det var for de piger, der var pasgængere – de kunne bare ikke lære det, og til træning kom de ned og stå bagest i rækken. Ligeledes foregik en del af gymnastikken ved ribberne, det var ikke ligefrem noget, vi piger syntes var ret spændende, så der blev tit pjattet og fnist, og det var også helt sikkert, at der altid var flere, der skulle ud at tisse, når vi skulle til ribberne. Gymnastikken bestod meget af øvelser, hvor vi blev stående eller siddende på vores pladser på gulvet. Det var ret stive øvelser, arme bøj/stræk, sidebøjning med hænderne på skulderen, og lidt rundsving/armsving og hop, mest på stedet. Al løb foregik på en lang række efter hinanden rundt i salen, vi fulgte den hvide streg rundt og sluttede midt i salen på en lang række. Håndredskaber blev dengang ikke brugt til de yngre gymnaster, det var kun for de lidt større piger, der havde bolde eller køller. De fleste gymnaster havde en mørkeblå nylon-gymnastikdragt med korte ærmer – der har næppe været så stort udvalg dengang. Gymnastikskoene var en bomuldsstrømpe med en gummibund og kunne fås i hvide eller blå. Jeg husker stadig den sjove, knitrende lyd, disse gymnastiksko lavede på et nybonet gymnastikgulv, hvad der må have irriteret gymnastiklederen ret så meget.



Pigehold fra 1963 med den gymnastikglade Joan Schmidt som nr. 3 fra højre i forreste række. Leder af holdet til venstre er Jette Toft Nielsen og pianisten. (Privateje 55673)

Dengang var der klavermusik til gymnastikken. Der stod et gammelt klaver i hjørnet i gymnastiksalen bag ved døren. Det var ikke altid, alle tangenter stemte, så det kunne lyde ganske forfærdeligt. Det var tit svært, når vi skulle lave gymnastik, for pianisten spillede ofte det samme musikstykke gang til gang i forskellige tempi, så det var ikke altid, musik og øvelser passede sammen, og så kom vi til at øve det samme om og om igen. Jeg husker også, at der var stor forskel på, hvem der spillede, især var der en ældre dame, hvis navn jeg ikke husker, som talte med lidt bornholmsk accent. Hun var til stor morskab for os små tøser, for ikke kun det sproglige var anderledes, men hun hamrede altid sin støvle så hårdt i gulvet, når hun spillede, at det lavede et dybt hul i gulvet. Vi piger fniste meget, og når hun var gået, skulle vi altid hen og måle, hvor dybt hullet i gulvet nu var blevet.

Beskrivelsen er hentet fra en erindringsartikel, som Joan Schmidt har skrevet til denne jubilæumsbog "efter at have været en tur i kælderen, og det er da utroligt, hvad jeg har fundet frem af gemmerne. Gamle holdlister, musiklister, seriebeskrivelser og holdopstillinger til opvisninger, også flere avisudklip, og fotos dukkede frem". Joan Schmidt var to gammel, da hun begyndte som aktiv gymnast og 16, da hun påtog sig sit første lederjob:

De næste gymnastikledere, jeg havde, var Jette Toft Nielsen og Bente Fischer. Vi trænede stadig på Jerne Skole. Det var altid anderledes, når man fik ny leder, hver leder har jo sin måde at lede på, og hver leder har også sin egen gymnastikstil, og nogle kunne man bedre lide end andre. For mig havde det ikke den store betydning, blot jeg kunne få lov til at lave gymnastik, og jeg kunne slet ikke få nok. Min mor for-

tæller, at jeg nærmest boede i gymnastiksalen, for når mit eget hold var færdigt, blev jeg gerne og så på de næste. Jeg var i "redskabshullet" og prøvede at lave de øvelser, som holdet lavede, og det har sikkert været til stor morskab for de ældre gymnaster. Selv når jeg kom hjem, øvede jeg mig i entreen foran spejlet. Min far blev dog noget bekymret, da jeg stod og svingede trækøllerne på den noget trange plads, men spejlet holdt.

I gymnastiktimen begyndte vi altid med at stå på en lang række, og jeg husker tydeligt kampene ved døren ind til gymnastiksalen. Der var kamp om at komme til at stå forrest, og det tilkom den, der kom først hen til den hvide streg. Til opvisning, og tit også når vi trænede opvisningsserierne, var det i mange år sådan, at de højeste stod forrest og de laveste bagest, og – øv jeg var så lille, så det var jeg tit træt af. Tendensen med at placere de højeste ændrede sig med årene, og sidst i 1960'erne, som jeg husker det, begyndte gymnasterne at blive placeret mere vilkårligt, og de mindste stod nu også forrest.

Gymnastikkens højdepunkt var naturligvis den årlige gymnastikopvisning, hvor det meste af familien selvfølgelig skulle ud at se, hvad vi havde lært i vinterens løb. JIFs gymnastikopvisninger har gennem årene været afholdt forskellige steder – fra gymnastiksalen på Jerne Skole til det gamle seminariums gymnastiksal, til EFI-Hallen, Palads Hotel, Statsskolens Aula til Stadionhallen, hvor vi nu hvert år sidst i marts afholder vores gymnastikopvisning. Spændingen var stor, når man som barn stod på række uden for salen, klar til indmarch og så omsider marcherede ind til Radetzky-March. Så var det med at rette ryggen og gå i takt.

Omkring 1968 fik jeg Inger Rasmussen som gymnastikleder, og sammen med hende skete der generelt et skift inden for gymnastikken. Øvelserne blev nu ikke udført så stift længere, der blev en mere afslappet

tone i gymnastiksalen, der var plads til, at vi piger kunne snakke og pjatte sammen og alligevel få lært det, vi skulle. De noget stive gymnastikøvelser blev afløst af mere frie og bløde bevægelser og lidt vrik med numsen, og vi bevægede os også mere rundt i salen og ikke kun efter stregerne. Musikken var ikke længere noget "lidt kedeligt gammeldags", men mere af den nye musik, vi kunne høre i radioen. Inger Rasmussen kom også med en ny pianist, nemlig den unge Henry – han var nok 16-17 år, og han var utrolig dygtig til at spille. Hvis tempoet var for hurtigt eller langsomt, kunne han let ændre det, så det passede til de øvelser, vi lavede. Ja, så gjorde det jo heller ikke noget, at han var en sød ung fyr. Når jeg tænker tilbage, så synes jeg nok, at det var lidt synd for Henry, for vi tøser flokkedes omkring klaveret og stillede utrolig mange spørgsmål til ham, og han var en meget stille og genert fyr. Det gik heldigvis af ham med årene, som han spillede for os.

Jeg gik til gymnastik det meste af min barndom på Jerne Skole. Da jeg var omkring 12-13 år, rykkede jeg ned på Præstegårdsskolen, fordi Inger Rasmussen skulle lede holdet for min alder dernede, og jeg var blevet rigtig glad for hendes gymnastik. Her brugte vi piger meget tid på at øve håndstand, og vi havde altid interne konkurrencer, selv om vi var et rytmehold. Inger var god til at inddrage sine gymnasters ideer i sine gymnastikserier, og hun fik på den måde fanget vores opmærksomhed, så vi fik lov til at vise, hvad vi kunne. Da jeg blev 14 år, begyndte Inger at tage mig med til forskellige gymnastikkurser, for hendes plan var, at JIF skulle have deres egne gymnaster som kommende ledere. Det blev til mange kurser og gode og lærerige oplevelser sammen med Inger. I en alder af 16-17 år begyndte jeg selv som træner i JIF. Jeg blev leder for to hold små piger på 6-9 år og et hold piger fra 12-14 år. Det var en spændende udfordring for mig.



Selv om det var småt med drengehold, lykkedes det dog at få etableret nogle hold. Det svære var at holde på drengene, og i forhold til pigerne var de altid i undertal. Her et hold fra 1960'erne med Erik Herold som leder. (55671)

Der var virkelig sommerfugle i maven til min første opvisning, bekymringerne var mange, og mange tanker gik gennem hovedet – var der nu styr på musikken, kunne pigerne huske serierne, havde alle husket deres dragt osv. Jeg var utrolig lettet, da det hele var vel overstået, og at det var gået over al forventning. Det var en dejlig fornemmelse at tage hjem på, og jeg var allerede klar til næste sæson.

Inger Rasmussen, som er nævnt flere gange af Joan Schmidt, blev leder af gymnastikafdelingen i 1962 og fortsatte i over 30 år. Hun virkede både som leder og som inspirator for yngre kræfter, ligesom hun var instruktør i Ribe Amt. Hun var desuden en årrække også medlem af bestyrelsen og sluttelig med til at sætte kroketaktiviteten i gang. For sit arbejde for kvindegymnastik modtog hun Irene Jessen Hansens mindepokal i 1998, og hun er endvidere udnævnt til æresmedlem af JIF.

Gymnastik for piger og kvinder udgjorde langt den største del af Jerne's gymnastikprogram, hvorimod det kneb med tilslutningen fra drengene. Typisk er optegnelser med hold på over 20 piger, mens der "kun var seks drenge". I 1962 stillede Jerne med ti pigehold og to drengehold. Erik Herold-Nielsen, Arvid Nielsen og Paulo Nielsen byggede gennem årene drengehold op, men de holdt sjældent længe, og de fleste faldt fra, når de kom i puberteten. "De gad ikke køre til Præstegårdsskolen", mente en leder, men den egentlige grund var snarere den samme som i alle idrætsforeninger – vanskeligheden ved at holde fast i de unge fra 14-15 års alderen. For mænd var der i adskillige år slet ingen hold. I 1970 opførte JIF i sin indberetning til Esbjerg Idrætsforbund 360 piger og kvinder – antal mænd: 0. Mandsgymnastik i Jerne var stort set overladt til De Gamle Drenge, der trænede to aftener ugentligt og også deltog i forårets opvisninger.

På vej mod nutiden

Nye aktiviteter

Inden vi fortsætter med udviklingen i gymnastik, skal et par nye discipliner omtales. Jerne havde siden oprettelsen i 1924 kun haft to aktiviteter – gymnastik og fodbold. Der havde været nogle enkelte forsøg med "fri idræt", som atletik hed dengang, men kun med ganske få udøvere og kun i kortere perioder. I 1940'erne dukkede imidlertid to nye aktiviteter op, som i hvert fald periodisk havde større tilslutning.

Håndbold dukkede op allerede i midten af 1930'erne – i første omgang som en udendørs sommeraktivitet, og det var i begyndelsen kvinderne, der efter forårsopvisningen i gymnastik muntrede sig i det fri med "markhåndbold". Mange gymnastikledere så med megen skepsis på den nye boldleg, men kunne ikke hindre, at spillelysten bredte sig. Der blev spillet håndbold i de fleste gymnastikforeninger på egnen, og i 1941-1942 blev der spillet en slags miniturnering mellem hold fra Esbjerg, Jerne, Skads og Bryndum. I 1942 blev de første rene håndboldklubber stiftet – Esbjerg Håndboldklub og Håndboldklubben Kvik. I Jerne opfattede bestyrelsen ikke håndbold som en egentlig ny disciplin med eget udvalg, men det blev dog accepteret, at både dame- og herrehold spillede på banerne på Fasanvej. Ganske vist var fodboldspillerne ikke tilfredse med, at andre benyttede fodboldbanerne, men omfanget var trods alt ikke ret stort. Spillet vandt dog ikke rigtig fodfæste og lå stille nogle år, indtil der i 1949 blev gjort forsøg på at få faste rammer om spillet. Det lykkedes kun delvis, og efter få års forløb faldt tilslutningen igen, og siden har håndbold haft adskillige op- og nedture. Først i 1970 fik håndbold sit eget udvalg i Jerne Idrætsforening.

Lidt på samme måde gik det med badminton, som ligeledes dukkede op i 1930'erne og blev et populært fritidsspil. Det var lettere at spille end tennis – på enhver græsplæne eller i en almindelig gymnastiksal, og det krævede langt lettere udstyr. Det gik hurtigt fra morskab til en ny idræt, og i Esbjerg fik den nye badmintonklub i 1940 opført Badmintonhallen i Havnegade. "Storebror" i Esbjerg smittede af på omegnsklubberne, også Jerne hvor de første spillere kendes fra 1938. Det slog dog ikke rigtig igennem og lå stille under Besættelsen, men fik god fremgang i 1945, hvor Bent Bruun og Viggo Nielsen i 1948 vandt de sydjyske mesterskaber og søskendeparret Ragna og Arne Skov Thomassen endog et jysk mesterskab i mixdouble. Succesen varede dog kun kort, for de mest interesserede gik til Esbjerg Badmintonklub, der kunne byde på langt bedre spilleforhold. Fra begyndelsen af 1950'erne gik det jævnt tilbage med interessen i hvert fald som turneringsspil – til gengæld er badminton lige siden blevet et yderst udbredt og populært motionsspil.

Byens vækst

På flere måder blev 1960'erne vanskelige år for JIF, men også år med nye muligheder. Det skyldtes både byens udvikling og foreningens egne organisatoriske forhold. Da de første efterkrigsår var gået, og materialsituationen blev bedre, tog boligbyggeriet fart, og de følgende år gennemførte både kommunen og de store boligforeninger omfattende byggerier. Den gamle haveforening Freja forsvandt allerede i 1950'erne med opførelsen af Frejaparken, der omfattede ca. 250 lejligheder. Nogle år senere solgte menighedsrådet det meste af den



Jerne forandrede sig, da det stort boligbyggeri satte ind fra slutningen af 1950'erne og de næste 20 år. Boligblokkene på Stengårdsvej afsluttede byggeriet i selve Jerne, men fortsatte i Kvaglund. Billedet viser opførelsen af Stengårdscentret i 1973. (Foto: Tonny Sørensen. EBA 55717)

gamle præstegårdsjord, hvor bebyggelsen på Præstebakken blev påbegyndt i 1963. På Strandby Kirkevej-Jagtvej opførte Boligforeningen Ungdomsbo sit store etagebyggeri, og området nord for Strandby Kirkevej blev bebygget med udstrakte parcelhuskvarterer, og endelig fulgte Stengårdsvejs boligblokke efter. Med de nye boligområder fulgte udvidelser af Jerne Skole og nybyggeri af Præstegårdsskolen og Bakkeskolen samt en række børneinstitutioner. Nogle år senere – i 1970'erne – fulgte yderligere udbygningen af hele Kvaglundkvarteret med boliger, skole, kirke og andre institutioner.

Da Jerne Idrætsforening fyldte 70 år i 1976, skrev dagbladet Vestkysten, at JIF "var en landsbyklub midt i et storbysmiljø", men det var en forsinket karakteristik. Jerne var ikke længere et landsbysamfund,

men et typisk forstadskvarter i byen Esbjerg. De mange tilflyttere i de nye boligområder var ikke i samme grad som den ældre generation præget af landsbyens traditioner, men mere bevidste om de nye tider i velstandsårene i "de brølende tresere", som årtiet er kaldt. Det var også en ny generation af børn og unge, som Jerne så vel som andre idrætsforeninger skulle bygge fremtiden på, og det stillede nye og større krav til de frivillige ledere. Også inden for idrætten skete der et skift, så indsatsen for børn og unge var større end tidligere, og det betød en vækst i antallet af børn, især inden for boldspil. I JIF førte denne forskydning til, at bestyrelsen et par år senere indførte et særligt ungdomsudvalg – ikke med nogen større succes, men som et udtryk for, at man var opmærksom på de nye signaler.

Både af hensyn til befolkningsudviklingen og antallet af børn og unge var der fortsat mange udgifter forbundet med vedligeholdelse af Stadion og alt for mange ønsker om forbedringer. Fodboldspillere presse- de bl.a. på for at få lysanlæg på banerne, men byggeriet af det nye klubhus havde betydet, at man arbejdede med en stram økonomi, så foreløbig måtte bestyrelsen se tiden an. Lidt hjalp det, at foreningen modtog et tilskud på 10.000 kr. fra Tipsfonden, men alligevel var det nødvendigt at forhøje kontingentet. Jerne var stolt af sit Stadion og ville helst samle sine hold der, og egentlig havde man ikke den store lyst til at gå "udenbys", dvs. til Veldtofte. Her havde kommunen ellers købt et stort areal – større end idrætsanlægget på Gammel Vardevej – som efterhånden skulle udbygges med baner til boldspil, senere med tennisbaner og hal. I dette nye anlæg skulle der også være plads til Esbjerg Firmaidræts aktiviteter. På grund af baneproblemerne måtte JIF indskrænke antallet af brugere på Fasanvej, så drenge og juniorer måtte finde andre muligheder. Derfor ansøgte formanden Erik Jensen på trods af lokalpatriotismen om træningstid på de nye baner i Veldtofte, en fornuftig beslutning for ellers havde boldspillet i Jerne haft alt for ringe vilkår. De første fodboldbaner i Veldtofte blev anlagt i 1964, og Firmaidrætten byggede den første hal i 1967.

Også organisatorisk skete der forandringer. I begyndelsen af 1968 henvendte Boldklubben Fremad sig til bestyrelsen med et ønske om at indgå i JIF. Fremad var stiftet i 1946 ved en sammenlægning af to ældre klubber – Esbjerg Fodboldklub og Boldklubben Frem – og i 1963 indgik også Boldklubben af 1929 i Fremad. Klubben var præget af økonomiske vanskeligheder og intern uro i bestyrelsen og endte altså med at søge om optagelse i Jerne, ikke mindst fordi over halvdelen af medlemmerne var fra Jerne-Rørkjærområdet. På JIFs generalforsamling i november 1968 blev det en-

stemmigt vedtaget at optage Fremad fra nytår 1969, og klubben medbragte ca. 60 nye medlemmer, udelukkende fodboldspillere, og en kassebeholdning på lidt over 3.000 kr.

Regnskabsmæssigt skete der også en omlægning på grund af indførelsen af fritidsloven fra nytår 1969, i Esbjerg administreret af Esbjerg Idrætsforbund i den såkaldte Esbjergordning. Den skabte langt bedre økonomiske tilskud til lokaler og aktiviteter fra det offentlige til idrætten end før, men krævede til gengæld en mere specificeret medlemsoversigt, opdelt efter alder og med klar adskillelse mellem aktive og passive medlemmer. Det betød alt sammen, at bestyrelsen var i færd med at etablere en ny foreningsstruktur, som blev gennemført i 1970. Vedtægterne blev fornyet, og der blev givet de faste udvalg mere selvstændigt ansvar, herunder også en skærpeelse af kontingentbetalinger, mere konkret at spillere i kontingentrestance ikke kunne sættes på hold. Endelig blev håndbold som nævnt oprettet som selvstændig afdeling.

Alt dette administrative og organisationsmæssige arbejde betød ikke, at foreningen sov Tornerosesøvn, og der blev også taget nye initiativer. I 1969 indførte JIF sommergymnastik, så gymnastikpigerne både kunne holde formen vedlige og bevare kontakten med hinanden fra sæsonslutning til sæsonåbning. Samme år foreslog Peter Bech, at man skulle forsøge at etablere en volleyball-afdeling, men det var tiden åbenbart ikke moden til endnu. Det hang måske sammen med, at Boldesager Volleyball Klub BVC var blevet oprettet i 1968, og de interesserede spillede der, men tanken om volleyball dukkede op igen senere.

1970'erne og 1980'erne

De mange nye tiltag og arbejdet med at trimme foreningen til de nye tider medførte mange og somme tider ret kraftige diskussioner mellem bestyrelse og udvalg og



Forårsopvisningen var årets højdepunkt, og indmarchen med præsentation skulle helst foregå uden vaklen i gelederne. Det ser dog ud som de nærmeste ikke kunne lade være med at skæve til fotograf Paul Bølling. Lederen er Herold-Nielsen. (EBA 55411)

mellem mere traditionelt tænkende ledere og yngre fremadrettede kræfter. En del af disse konfliktområder kan genkendes i Joan Schmidts artikel om gymnastik, fordi de afspejler generelle træk, også i andre idrætter. Vi vil derfor vende tilbage til hendes beretning:

Sidst i 1970'erne skete der en stor ændring inden for gymnastikken. Klavermusikken blev afløst af spolebåndoptagere og senere kassettebånd. Ja, den nye musik gav rigtig mange nye muligheder i gymnastikken, og jeg husker, at det blev meget mere spændende, selv om vi i gymnastiktimens løb måtte vente flere gange, når båndene skulle spoles frem eller tilbage. Til opvisning var det ikke ubetinget en fordel med den

nye musik, lyd kvaliteten var ikke specielt god de første år, og der var også et par år, hvor vi ikke helt havde styr på teknikken. I 1970'erne blev der arbejdet med mange forskellige håndredskaber, ikke kun de traditionelle, men også nye sjove legeredskaber dukkede op i gymnastiksalen, f.eks. balloner, hulahop-ringe, sjove fejekoste, vimpler, badebolde m.m. Der kom også flere spændende dragter til opvisning, også til de helt små, hvad der var med til at gøre opvisningerne mere festlige.

Gennem mine pigeår i JIF har det været pige-dame- og motionsgymnastik, der har fyldt mest i foreningen. Der har været enkelte år med drengegymnastik, men det var åbenbart svært at holde på drengene.

Da jeg begyndte som leder i 1975, var det derfor pige-damegymnastikken, der prægede JIF. Dengang var der ti hold, og vi var tre gymnastikledere: Inger, Agnes Nielsen og mig. Der var ingen drenge eller herrehold – ja der var jo Gamle Drenge af 1930, som traditionen tro altid kom til gymnastikopvisningerne og viste, hvad de kunne.

I 1977 begyndte jeg med springgymnastik i Jerne med piger fra 10-12 år, og da der var god tilslutning, udvidede jeg året efter med endnu et springhold, piger 12-14 år. Også dette hold var der god tilslutning til, så disse hold fortsatte jeg med til 1980. Ud over springholdene trænede jeg piger 6-9 år og et ungdomshold, så der var nok at se til samtidig med, at jeg læste til pædagog. I dag forstår jeg ikke helt, hvordan jeg kunne overkomme det hele, men dengang tænkte jeg ikke over det.

I 1980 skete der endelig noget på drenge-herre fronten i JIF, da Alex Herold oprettede et herrehold og sammen med mig et mix-springhold. Vi var lidt usikre på, om dette nye nu også var noget for gymnasterne, så vi lavede et stort aldersspring for at være sikre på at have gymnaster nok, så det hed mix-spring 6-16 år. Det blev en ubetinget succes, for der mødte 56 gymnaster op – pigerne var ganske vist i overtal, men der kom drenge i alle aldre – så vi var nødt til at træne i to sale, og alligevel var der trangt i gymnastiksalen på det gamle seminarium, hvor vi trænede. Året efter kunne Alex og jeg begynde med flere hold, så vi havde blandede springhold fra seks år op til senior. De nye hold var junior-mix, og senior-mix. Nu var der pludselig mange drengegymnaster. Ud over springholdene begyndte jeg med et "træningshold", for de gymnaster jeg havde haft gennem flere år, var nu for "gamle" til at gå på ungdomshold – aldersspredningen ville blive for stor – og derfor blev der oprettet dette særlige hold, hvor gymnasterne var fra ca. 17-25 år.

I JIFs 75-års jubilæumsår 1981 kom der endnu et nyt tiltag, da Inger Rasmussen havde mor-barn hold med til opvisningen, og i alt havde foreningen nu 20 hold og 16 gymnastikledere. To år efter kom der også fædre til mor-barn, så Inger lavede hurtigt holdet om til mor-far-barn hold.

I 1985-1986 begyndte så to rene drengehold. Det ene var for drenge mellem 5-10 år, ledet af Lars Pedersen og Torben Gejl, og et andet for drenge 10-16 år, ledet af Torben Gejl og Jørgen Thomsen. Alex Herold oprettede et motionsherrehold, men efter et par år blev holdets navn ændret til "unge herrer", og vi fik også et hold under navnet "unge damer", ledet af Anni Christiansen.

Et helt andet nyt initiativ var holdet "rytmisk spring". Det bestod af øvede gymnaster, der var rigtig dygtige, som blev ledet af Carsten Rexen, Alex Herold og Erling Bondesen. Alex ville gerne gøre dette hold til et konkurrencehold, men dengang var holdningen i JIF ikke til konkurrencehold. Bestyrelsen fastholdt, at det var en forening for bredden. Når jeg ser tilbage på denne beslutning, ærgrer det mig, at der blev holdt så stejlt på, at vi ikke kunne have konkurrencehold i Jerne, for på sigt betød det, at de dygtigste springgymnaster gik til andre foreninger i byen, som kunne matche deres behov for udfordringer.

I sæsonen 1988-1989 holdt jeg af personlige årsager et pauseår, men vendte tilbage som leder året efter. Da kom der igen nogle år uden rene drengehold, og først i 1993 vendte drengene tilbage. Det betød dog ikke, at der slet ikke var drenge, der gik til gymnastik, men de gik på de blandede springhold. I 1990 kom endnu et nyt initiativ – et aerobichold, ledet af Robin Sydbøge, der var danser og fitnessleder. Selv fik jeg lov at begynde med et hold af øvede fra 18-25 år, men holdningen inden for gymnastikafdelingen var stadig, at vi ikke skulle have konkurrencehold. Holdet kørte derfor kun et par år. Derimod fik et gymna-



De nye springhold og springmix, som Alex Herold og Joan Schmidt fik gang i afløste de mere traditionelle spring over hest og buk. På billedet ses endnu det gamle springbræt, før det blev afløst af trampolin og andre nye hjælpemidler. (55685)

stikhold for ældre, som Inger Rasmussen begyndte med om formiddagen i klubhuset, stor tilslutning og består stadigvæk, nu under ledelse af Edith Jensen.

Som nævnt kom der i 1993 igen et drengehold, og springholdene og pigeholdene var stort set det samme som i de tidligere år. Alligevel begyndte vi at kunne se en afmatning, for der var ikke længere så mange gymnaster på holdene. Det var især teenagere, vi manglede, men vi vidste jo godt, at det bugnede med mange forskellige fritidstilbud til de unge mennesker. I de følgende år, hvor der var et lavere børnetal, prøvede vi forskelligt for at holde på gymnasterne. F.eks. kaldte vi holdene noget andet for at se, om det kunne tiltrække flere. De små drenge hed i 1999 Spring og Dril, og andre hold kom til at hedde Spring og Leg osv.

I 1995 begyndte Anette Thomsen med et kondi-hold, som blev begyndelsen til det

hold, jeg senere overtog under navnet kondimix. Der kommer desværre kun to herrer, som endda stoppede efter to gange – gad vide hvad der skræmte dem væk. Holdet kom senere til at hedde "Kom I Form" og er lidt specielt ved, at det ikke er et opvisningshold, og der øves heller ikke serier, men trænes kun. Der skal heller ikke betales et fast kontingent for at gå på holdet, for man betaler kun, når man kommer, og der kræves ingen forudsætninger for at deltage. Der var mulighed for at købe et klippekort – et 10-turs kort til 150 kr., eller man kunne betale 20 kr. pr. gang, så der var ingen binding til en hel sæson. Med dette hold og denne model lykkedes det at få fat i en ny målgruppe, nemlig den gruppe som ikke tidligere eller kun i ringe omfang havde gået til gymnastik, men som trængte til motion. På Kom i Form kan alle være med, hvad der også demonstreres af, at aldersspredningen er 20-74 år.

Siden 1980'erne er der kommet meget nyt ind i gymnastikken, først og fremmest inspiration fra dansens verden, som tilførte arbejdet masser af spændende rytmer. Der blev bl.a. arbejdet meget med flotte opstillinger i serierne, hvor gymnasterne brugte hele gulvarealet, og jeg oplevede også, at der kunne arbejdes med langt flere svære øvelser i gymnastikserierne.

Der er naturligvis også sket meget siden i den rytmiske gymnastik, og i dag kan man stort set anvende alt som håndredskab, kun fantasien sætter grænser, i dag ser vi f.eks. paraplyer, gummistøvler, hockeystave, paprør, opvaskebaljer, stepbænke, aerobic-elastikker, lommelygter med meget mere. Musikken er også helt ny, fordi man kan bruge cd, minidisc, mp3-afspillere og spille de allernyeste hits.

Der er desuden sket en ændring i de unge gymnasters holdning – de tør godt stille sig frem i forreste række og vise, hvad de kan. De er ikke bange for at lave fejl, der hersker en meget større selvsikkerhed hos dem og lederne i dag. Der er ingen, der i dag står på lige rækker, gymnasterne står ofte i en stor klump på gulvet, hvorefter de spreder sig i forskellige retninger.

Også inden for springgymnastikken er der sket utrolig meget de sidste 10-15 år, især er springredskaberne blevet væsentligt forbedret. Nu bruges airtrack, PE springbaner og fiberbaner, der gør, at springerne kan udføre meget svære spring, og trampolinen gør naturligvis også en stor forskel. Der er vist ikke mange, der længe bruger et gammeldags springbræt.

På samme måde som vi disse år fornyede træningen, kom der sidst i 1980'erne og de følgende år ligeledes gode og nye input for at gøre opvisningerne mere spændende. Det krævede et større samarbejde mellem lederne, der blev samlet forud for at aftale de forskellige indslag og shows. I 1991 lavede vi Barske Bernhards Børnehave, hvor flere kom cyklende ind på trehjulede cykler, og alle var klædt ud som små børn

til stor jubel for publikum og ledernes børnegymnaster. Inger Rasmussen fik et år publikum til at røre lattermusklerne, da hun fik dem med til at lave gymnastik – jeg mener det var "Aramsa sa sa". Herrerne under Alex optrådte et år i pyjamas, et andet år var alle ledere klædt ud som babyer og levede sig virkelig ind i denne rolle. Denne trend med showagtige optrin er stort set fortsat til i dag, og kun fantasien sætter grænser for, hvad de unge ledere kan finde på. Det var også noget nyt at invitere gæstehold til opvisningen i Stadionhallen, bl.a. Hovedkredsens træningshold, juniortræningshold og forskellige efterskoler. Vores gymnastikopvisninger har altid været ret godt besøgt af publikum, og disse gæstehold trak ekstra tilskuere til.

Omsider skete der noget banebrydende nyt: Der blev sagt ja til konkurrencehold i Jerne gymnastik. Mette Sørensen og Carina Busk begyndte med "minikonkurrence" for piger 9-12 år på Præstegårdsskolen. Det er altid svært at begynde noget nyt og anderledes, men lederne gjorde en utrolig indsats for at få tingene til at fungere. Ingen bliver jo verdensmestre på et år. Dette hold blev blot begyndelsen til vores konkurrence-gymnastikhold, og år for år udviklede tingene sig stille og roligt med flere og flere hold. I 2005 kunne vi således præstere et mini, junior og ynglinge-konkurrencehold i pigerækken, samt et minikonkurrencehold i drengerækken, og flere af holdene har endda vundet sølv og guld ved konkurrencer. Det glæder mig meget, at det går godt for vores konkurrencehold, og med tiden håber jeg, vi får flere hold. Jeg tror bestemt, at eliten er til stor gavn for breddeidrætten, for det er altid spændende at se, hvad de dygtigste kan præstere, og jeg tror det er med til at sætte mål for andre gymnaster. Der kommer stadig nye initiativer til. Teenaerobic og nye impulser fra dansens verden bliver en del af gymnastikafdelingen med line dance med mange deltagere.



Der har været arrangeret mange ture og rejser til ind- og udland i de seneste år, men traditionen har dog mange år bag sig. Turene var ikke så lange og foregik mere primitivt med madpakker hjemmefra. Drengeholdet her fra 1958 står på banegården, klar til afgang til en "lang rejse" til Nykøbing Falster. (55663)

Sidst i 1990'erne og i år 2000 tog lederne igen flittigt deres hold med til flere forskellige aktiviteter, arrangeret af DGI, f.eks. pigelejr, drenglejr, opvisninger rundt i området, og de arrangerede selv overnatning i gymnastiksale eller i vores klubhus, alt sammen for at styrke det sociale fællesskab på holdene. Selv var jeg allerede i 1983 med til at arrangere træningslejre for vores gymnaster fra 14-16 årgang opefter i Oksbøl sammen med Alex Herold. Det var en stor succes, som bød på mange gode oplevelser, men det krævede også ekstra ressourcer at få disse lejre til at køre. Disse træningslejre gled senere ud, og der har efterfølgende kun været enkelte ture for gymnasterne.

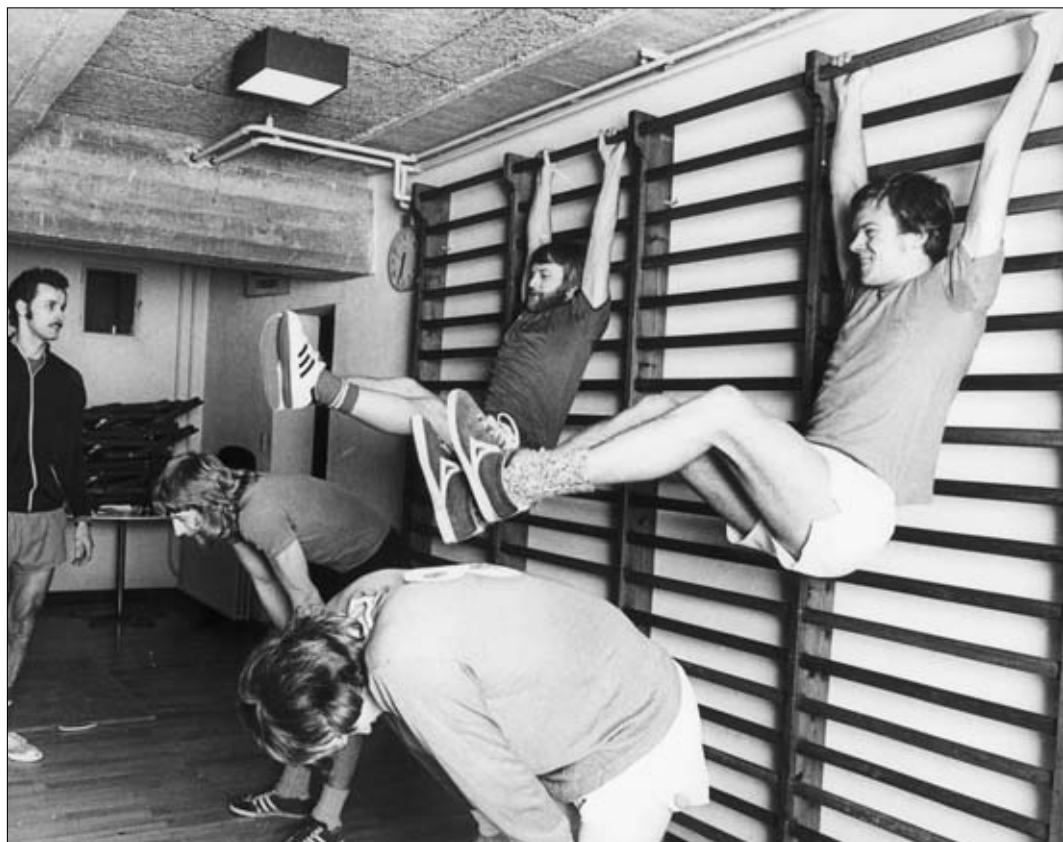
Når jeg tænker tilbage på, hvilke år der har haft særlig betydning for mig i Jerne Idrætsforening, kan jeg nævne marts 1971, hvor jeg som 13-årig fik min 10-års nål. Den gjorde mig virkelig stolt og betød meget for mig, og desuden havde gymnasterne, som jeg gik på hold med, samlet sammen til en lille gave til mig – det blev jeg meget rørt over.

November 1982 var et af de triste år i JIF, for da mistede vi en af vores unge og dygtige og gymnastikledere. Irene Jessen Hansen var bare 19 år, da hun blev dræbt i en bilulykke, og det berørte naturligvis alle ledere og gymnaster meget. Irenes forældre skænkede en mindepokal til JIF-gymna-

stik, så vi kunne blive ved at huske hende. I marts 1983 fik Tina Lund som den første denne pokal, bl.a. fordi hun førte Irenes og hendes hold videre.

I 1986 fik jeg årets lederpokal ved vores gymnastikopvisning, og det var jeg naturligvis stolt af. Samme år kunne jeg endvidere fejre mit 25-års jubilæum som aktiv gymnast i Jerne, og det lagde pressen mærke til, så der kom både foto og omtale dagbladet Vestkysten, hvad jeg husker, jeg var noget forlegen over. I år 2003 fejrede jeg mit 40-års jubilæum som aktiv og samtidig mit 25-års jubilæum som leder. Jeg fik ved denne opvisning for anden gang tildelt vores lederpokal, og igen glædede det mig rigtig meget.

Det er svært at svare på, hvad et langt foreningsliv har betydet for mig. Det er ikke så sært, jeg har engageret mig som foreningsmenneske i JIF. Min farfar, Anton Schmidt, har været medlem af fodboldudvalget, min onkel, Kaj Schmidt, har været sekretær, og min far, Poul Schmidt, har siddet i bladudvalget og er nu i krocketudvalget. Jeg har selv, sideløbende med at jeg har været gymnastikleder, siddet i gymnastikudvalget i 1985-1988, så JIF har altid været en stor del af mit liv. Jeg oplever det som en stor glæde at være med i dette fællesskab, men jeg kan godt se, at vi må til at tænke anderledes for at trække unge mennesker ind i foreningsarbejdet, i diverse udvalg og i bestyrelsen. Det er, som det altid har væ-



Selv om Jerne fandt Veldtofte liggende langt væk, var der dog et stort behov for både baner til træning og hal til indendørs fodbold. Desuden var der i hallens kælder indrettet et lidt primitivt motionsrum, som senere er blevet moderniseret. Foto fra 1975. (55665)

ret, Tordenskjolds soldater, som laver det meste af det frivillige arbejde i foreningen. Det kræver en stor opbakning af familien at være hjemmefra så mange timer, men det hjælper dog meget, at både mand og børn selv er aktive sportsudøvere.

Hvis vi i fremtiden vil have en forening i vækst, må vi nok til at tænke anderledes.

Ganske vist sprænger Joan Schmidts redegørelse for gymnastikkens udvikling de tidsmæssige rammer for dette afsnit. Den er dog medtaget her i sit fulde omfang, fordi den udover på udmærket måde at berette om gymnastikken samtidig rører ved flere væsentlige punkter i diskussionerne om Jerne Idrætsforenings linje, strategi og aktivitet i tiårene 1970-1980.

I den struktur, der blev resultatet af drøftelserne af foreningens organisation og de tilsvarende vedtægtsændringer fremgår det, at foreningens formål i 1962 var at "virke for sportens fremme (fodboldspil og

gymnastik)". Dette formål blev i 1970 rettet til "at virke for idrættens fremme, herunder særlig fodbold, gymnastik og håndbold". Man skal næppe lægge særlig vægt på, at "sportens fremme" er rettet til "idrættens", for de to begreber bliver brugt i flæng. I overensstemmelse hermed fandtes der tre udvalg, men håndbold og i øvrigt også badminton gled ud i slutningen af 1970'erne, håndbold på grund af ledermangel, badminton på grund af svigtende tilslutning. Det var således gymnastikudvalget og fodboldudvalget, der stod for det praktiske arbejde i de to idrætsgrene inden for de afstukne budgetter, mens bestyrelsen stod for det administrative og økonomiske arbejde samt naturligvis for de mere overordnede mål. Til de mange andre aktiviteter som udgivelse af klubblad, sanktshansfesterne, vedligeholdelse af klubhus osv. blev der nedsat periodiske arbejdsudvalg.

Nutiden

Der blev i 1970'erne oprettet store børne- og ungdomshold. Ved foreningens 70-års fødselsdag var de to aktiviteter omtrent lige store – ca. 300 til gymnastik og 300 til fodbold. Af gymnasterne var omkring 80 seniorer, og i fodbold var antallet kun 65 – resten var børn og unge.

Som det fremgår af Joan Schmidts beretning, fandt der løbende en lang række fornyelser sted, og gymnastikudvalget kunne enes om at afprøve nye former og forsøg. Ikke alle var naturligvis lige tilfredse med de mange eksperimenter, men i det store og hele fungerede udvalget udmærket. Det er også et typisk træk, at der blev lagt vægt på at etablere et godt miljø og udvikle kam-

meratskab på holdene, ikke mindst fordi de nye springhold og andre nydannelser især tiltrak unge. Det skete både ved interne fester, gymnastiklejre og træningsweekender. Også blandt de lidt ældre gymnaster prøvede man at fastholde fællesskabet på forskellige måder – f. eks. Mandagsklubben der indledtes med en rask travetur med efterfølgende kaffe og hyggesnak.

Fodboldudvalget fungerede ikke så homogent som gymnastikudvalget, dels fordi der ikke var enighed om, hvordan klubbens profil og strategi på langt sigt skulle være, dels på grund af mange praktiske opgaver her og nu. Fodbold var langt mere



Uanset fodboldudvalgets mange overvejelser om fremtidens strategi var det aktiviteten, de unge var optaget af. Der er liv og aktion i dette foto fra en ynglingeekamp i 1960'erne. (55675)

Diplom

TIL

JERNE'S SERIE 1 HOLD

DER EFTER NOGLE FORRYGENDE
OLDBOYS KAMPE BLEVET VINDER
AF SERIE 1 MED HOLDET

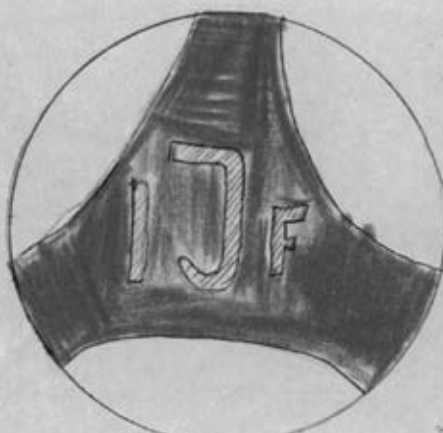


CARL S. SØRENSEN
KNUD OLSEN
BØRGE CHRISTENSEN
VILLY MADSEN
ERIK FISCHER
AKSEL SPATZECK
IVAN ANDERSEN
VILLY LANGMARK
HENNING STERGARD
FREDDY JENSEN
ERIK NIELSEN
ESVIND T NIELSEN

TILLYKKE MED SEJREN

1974

HILSEN
BRIAN HORSHØL
KARSTEN LUNØ



konkurrencefikseret end gymnastik som følge af JBU's fastlagte turneringsrækker, og diskussioner om placering i rækkerne, kampen om oprykning og nedrykning rummede mange konfliktområder, især om trænerspørgsmål. Dertil kom boldspillerenes stadige ønske om bedre baneforhold og ikke mindre om, hvem der skulle have første prioritet ved tildeling af træningstider.

Der blev allerede i 1969 skitseret en renovering af Stadion, og det var derfor nødvendigt at sikre sig baneplads i Veldtofte for at dække behovet. De nærmere planer blev udarbejdet de følgende år, og 1974-1976 var Stadion lukket og blev først taget i brug igen i forbindelse med klubbens 70-års-fødselsdag. Dog kun til kampe, for selv om "Veldtofte kan forekomme noget upersonligt", som næstformand Arne Christensen udtrykte det, fortsatte træningen der. Mange fandt dog vejen for lang for børn, blandt andet forældre der ikke ville lade deres drenge cykle til Veldtofte. Derfor blev Stadion åbnet først for miniputternes træning, senere også for juniormesterrække og serie 2 kampe.

Der blev ved siden af disse opgaver også taget nye initiativer. Indefodbold udviklede sig, efterhånden som der blev bygget haller, til en næsten selvstændig disciplin, og i 1972 blev pigefodbold taget op – i første omgang som et forsøg, men viste sig hurtigt at blive en succes. Begge dele betød mere arbejde for fodboldudvalget og krævede navnlig flere trænere, og de var faktisk en mangelvare i disse år.

Selv om der blev løst store opgaver som f.eks. det uofficielle DM for miniputter i 1971, som var overdraget JIF, var der bag det udadvendte arbejde mange modsætninger i fodboldudvalget. Dertil kom uenighed om budgettet, bl.a. fordi en del af fod-

boldafdelingens "underskud" blev væltet over på gymnastikudvalget, hvad gymnastiklederne naturligvis ikke var tilfredse med. På generalforsamlingen i maj 1972 brød striden for alvor ud, da der fra flere sider blev foreslået en regulær deling af foreningen i to selvstændige afdelinger. Det afviste bestyrelsens flertal, og formanden Erik Jensen "manede forsamlingen til ro". Der var også uro omkring det ungdomsudvalg, der var nedsat. Meningen med udvalget var, at de unge skulle inddrages i foreningsarbejdet, især naturligvis med henblik på initiativer for de unge medlemmer. De havde bl.a. arbejdet på at få det hændende klubblad vakt til live, men havde ikke fået opbakning hos bestyrelsen og slet ikke penge. På generalforsamlingen i november foreslog udvalget derfor, at det fik sit eget budget, men det blev ikke blot pure afvist, men også udsat for en voldsom kritik som "uigennemtænkt" og "vidtløftigt". Forløbet bestyrkede ikke de unge i, at de blev taget alvorligt, og deres arbejde gik egentlig i stå. Det lignede næsten en hævn, at bestyrelsen nedlagde udvalget i 1975 på grund af "mangelende aktivitet". Selv om ingen på den omtalte generalforsamling direkte ønskede foreningen opløst i mindre afdelinger, mente Erik Jensen, at der ikke var tilstrækkelig opbakning til hans linje og meddelte derfor, at han ikke ønskede genvalg. Det fik gemytterne til at falde til ro, og fra alle sider blev han opfordret til at fortsætte. Det endte med, at han blev på sin post endnu en periode, hvorefter han blev afløst af Hans Peter Nielsen fra Esbjerg Planteskole.

Det var imidlertid ikke blot i udvalg og bestyrelsen, der blev diskuteret, men også blandt spillerne indbyrdes og mellem holdene. Der var, som en leder udtrykte det,

◀ Hyldest til serie 1-holdet fra et par begejstrede fans fortæller, at drengene fulgte de voksnes resultater. (55696)



Selv om der har været mange op- og nedture i årenes løb, har JIF altid været god til at feste, når der var en anledning. Her er der reception i anledning af klubhusets indvielse. Erik G. Jensen i midten tager imod gæster fra Esbjerg Idrætsforbund Erik Andersen og Aksel Madsen. (Privateje. 55700)

en mangel på "klubånd", en bemærkning der var møntet på, at nogle seniorspillere betragtede drengene og juniorerne som nærmest til besvær. I 1976 blev der holdt en række spillermøder i fodbold, hvor man drøftede emner som træning, framelding til kampe og det uundgåelige punkt om forsømmelser. På et af møderne blev emnet sammenhold taget op, og i referatet, der samlede diskussionens konklusioner, hed det bl.a.: "Undgå klikedannelser", og tilsvarende "lad være med at gøre noget til 'gamle contra unge ...'". Også træneren fik kritik: "Når et hold har en træner med til kamp, skal træneren være hos holdet før, under og efter kampen. Spillerne skal se et formål med at møde 1 time før kamp. Det er ikke nok at sidde og hænge over en kop kaffe". I et tilsvarende referat af et møde

understreges det, at "da fodbold er et holdspil, forventes det, at spillernes opførsel før, under og efter kampe samt under træning er af en sådan karakter, at den fuldt ud tager hensyn til holdkammerater, klubben og holdets interesser." I øvrigt blev der også på disse møder lagt stor vægt på det sociale element. Det var almindeligt, at møder og også træning sluttede med et samvær i klubhuset, og det hed i indbydelsen "kaffebord efter træning". Måske var det et tidens tegn, at det en halv snes år senere blev rettet til "øl i skabet".

Det kunne naturligvis ikke undgås, at der opstod mindre sammenstød mellem spillere og trænere eller mellem gymnaster og ledere. Det var næsten uundgåeligt, at drenge eller unge kunne finde på narrestreger i en bus hjem fra en udenbys kamp. Det

er den slags situationer, der kræver lederevner, så tingene ikke udvikler sig til ballade. I slutningen af 1970'erne måtte bestyrelsen tage en sag op, hvor ungdomsspillere efter en kamp havde "generet modstanderne og opført sig utilbørligt". Det værste var, at det var sket med "lederens accept". Året efter fandt bestyrelsen det nødvendigt at flytte den pågældende leder over i seniorafdelingen, fordi der var mange forældreklager over "hans lederstil", og ifølge et klagebrev var flere drenge "nervesammenbrudt" på grund af hans behandling. Der var dog sjældent konflikter af mere alvorlig art, og de blev for det meste løst i fordragelighed. Det hændte dog, at sager endte i bestyrelsen, oftest når det var forældre der klagede, og det er en situation, enhver bestyrelse frygter. Dels for foreningens renommé, dels fordi enhver leder ved, at kammerater har stor indflydelse på andre i klassen, skolen eller fritidsklubben. Bestyrelsen fandt det i anden anledning nødvendigt at indskærpe de voksne, at de skulle "undlade at drikke i bussen for de bør være rollemodeller for de unge".

Penge og sponsorer

En del af vanskelighederne bundede i dårlig økonomi, først og fremmest til vedligeholdelse af banerne på Fasanvej og til klubhuset. De sædvanlige veje med bankospil, lodsedler og præmiewhist blev alle forsøgt, men ikke med lige stort held. Et særligt præmiespil i begyndelsen af 1970'erne om rede penge viste sig at være ulovligt, og kun ved en større omlægning og efter forhandling med myndighederne lykkedes det foreningen at undgå en politianmeldelse. Det blev hurtigt opgivet – det var sikrere at holde sig til banko. I 1974 fik JIF en uventet, økonomisk gave. Det gamle vandværk blev nedlagt og vandtårnet nedrevet. Værket var drevet af en forening på andelsbasis, og dens formue måtte efter vedtægterne ikke tilfalde andelshaverne. Bestyrelsen besluttede derfor, at overskuddet på

25.000 kr. skulle tilfalde Idrætsforeningen, der tog imod det med begejstring. Pengene blev senere sammen med overskuddet fra en gymnastikopvisning brugt til et vandingsanlæg på Stadion.

Netop i disse år var penge på vej ind i idrætslivet. Allerede i 1960'erne var det blandt fodboldens tophold blevet skik, at spillerne modtog gaver af forskellig art, udenlandsrejser og penge maskeret som tabt arbejdsfortjeneste, og spørgsmålet om penge og idræt blev mere og mere påtrængende. I 1977 accepterede DBU "betalt fodbold", og i 1984 blev den første eliteidrætslov vedtaget, hvor det offentlige gennem Team Danmark støttede eliteidræt.

I Esbjerg berørte sagen i første omgang kun EfB som eliteklub, men efterhånden bredte tendensen sig "nedad" i systemet, også til de mindre og små rene amatørklubber. Der er ingen grund til at undre sig over, at en drenge- eller juniorspiller følte sig tiltrukket af at spille i klub med "de store" og følte sig lokket af flere materielle goder – sportstøj, moderne udstyr og måske spændende rejser. Der var ikke tale om, at ungdomsspillere strømmede til EfB, men en del af dem og ofte de mest talentfulde flyttede. "De bedste ynglinge smutter fra os", sagde træner Poul Kahl. Det var vilkår, som alle småklubber mærkede – B47, ØB og naturligvis også Jerne. Der skete simpelthen en nedsivningseffekt fra de store klubber til de mindre, der så måtte prøve at følge med, så vidt det var muligt, og det vil sige så langt økonomien tillod.

For så vidt var "sponsorater" et gammelt begreb. Når der blev afholdt lotteri, var præmierne indsamlet ved lokale forretningsdrivende, ligesom det også var dem, der blev hjemsøgt, når der skulle holdes basar. De mange annoncer i klubbladet fra lokale erhvervsdrivende havde næppe større salgsmæssig effekt, men blev tegnet for at vise velvilje over for klubben. Dengang hed det blot støtte, men senere udvik-



Der er mange udfordringer for foreningslivet i de kommende år: Elite-bredde, penge og stor-kommuner m.m. I stedet for at male Fanden på væggen nøjes vi med at brænde heksen af, for vi "vil fred her til lands". Foto fra 2006. (Privateje. 55720)

lede støtten sig til direkte tilskud, til sponsorater. I første omgang drejede det sig om trøjer til fodboldspillere, overtræksdragter til gymnastikopvisninger eller mindre præmier til spillere i anledning af et godt sæsonresultat.

De første klubdragter med reklamer for et lokalt tøjfirma blev i Jerne præsenteret i 1972, men den første egentlige sponsor-kontrakt blev indgået med Varde Bank i 1973. Banken påtog sig at levere trøjer til 1. og 2. holdene, imod at "Varde Bank suverænt bestemmer reklametekst og/eller illustration ... på trøjerne". Alle udgifter vedrørende vedligeholdelse påhvilede banken, og til gengæld måtte JIF ikke henvende sig til "til andet firma" uden tilladelse fra Varde Bank. Det fik foreningen at mærke, da bodegaen Jagthytten et par år senere tilbød et sponsorat, som banken omgående nedlagde forbud imod. Senere blev der dog af-

talt lidt andre regler, og Jerne kan i forbindelse med særlige arrangementer hente støtte af en eller anden art fra forskellig side. Blot ti år senere havde foreningen en sponsorliste med 47 navne på større og mindre firmaer, og siden har der eksisteret et fast sponsorudvalg, der sørger for at sikre gamle forbindelser og helst inddrage nye. Det var lettest at finde sponsorer til fodbold, fordi fodboldspillet omtales mest i medierne, mens f.eks. gymnastik til trods for, at det er den største aktivitet, må nøjes med en årlig omtale af forårsopvisningen. Alligevel dryppede det på gymnasterne. Når Joan Schmidt fortæller, at opvisningerne blev gjort mere festlige og farverige, skyldtes det bl.a., at det i mange år lykkedes at finde en sponsor, der gav gymnasterne nye og moderne dragter. De blev regelmæssigt efterfølgende takket i klubbladet, da det genopstod i 1982.

I beretningen på generalforsamlingen 1977 tog formanden klubbens udvisningsstatistik under behandling – JIF kunne ikke leve med at ligge i toppen med udvisninger. Det medførte et skænderi, hvor spillerne på andeholdet kritiserede ledelsen for at "lade andeholdet i stikken" og give førsteholdet de bedste trænere. Bestyrelsen svarede igen med at påpege de mange forsømmelser, der viste, at spillerne ikke "gjorde nok ved træningen". Det var ikke nogen konstruktiv diskussion, og den understregede blot, at der var forskellige holdninger til, hvad klubben egentlig stod for. Generalforsamlingen havde som så ofte dårlig tilslutning, ofte blot 15-20 deltagere og ofte med svigtende deltagelse udvalgt. Det blev f.eks. skarpt kritiseret, at der til en generalforsamling kun var mødt en enkelt repræsentant for fodboldudvalget. Det beklagede formanden næsten hvert år og mindede om foreningens motto: "Den korteste vej til målet er at håbe lidt og virke meget".

1970'erne og 1980'erne var organisatorisk og internt en periode med mange bryderier – mangel på trænere især i fodbold, og med en mærkbar tilbagegang i medlemstal i begyndelsen af 1980'erne. Det forhindrede dog ikke foreningen i at markere JIFs 80-års dag med et stort arrangement, der strakte sig over fire dage med reception i klubhuset, fodboldkampe for "de små fødder", ynglinge og seniorer, gymnastikopvisninger og "optræden af en hypnotisør", revy i forsamlingshuset og endelig et stort afsluttende bal.

Det er vigtigt at understrege, at uanset de nævnte eksempler på brydninger inden for bestyrelsen og udvalgene, var foreningen stadig den lokale idrætsforening med stor forældreopbakning og med børn og unge, der udover det sportslige hentede gode oplevelser i det fællesskab, der trods alt stadig eksisterede.

Elite-bredde

Meget af den diskussion, der blev ført, hang sammen med forskelligt syn på målet for foreningens aktiviteter. Skåret ned til en enkelt formulering var det spørgsmålet om elite contra bredde. Hvor det gav sig selv, at fodbolden var en konkurrencesport, hvor et hold stod over for et andet, var gymnastik en idræt, hvor deltagerne kæmpedes med sig selv, og hvor det var holdets samlede præstation, der var det vigtigste. Joan Schmidts indlæg afslører, at der var stor afstand mellem de mere traditionelt tænkende ledere, der ønskede at fastholde gymnastikken som holdsport, mens Joan Schmidt og Alex Herold ærgrede sig over, at bestyrelsen "stod så stejlt på" ikke at ville have konkurrencehold. Når Joan og Alex ønskede konkurrencen, var det bl.a. fordi de mente, der lå et incitament for de unge i at vise deres evner i forhold til andre og derigennem få ny inspiration til deres eget arbejde. Inden for fodbold fandt den samme diskussion sted og lå f.eks. bag den kritik, andeholdet fremførte, når det hævdede, at førsteholdet altid blev prioriteret højest. I et interview i 1985 med den daværende Radio Victor blev Erik Jensen spurgt om sin holdning, og hans svar var ganske klart, at Jerne Idrætsforening var en lokalforening, der satsede på bredden og ikke havde ambitioner om at være eliteklub. Det var derfor, som Joan skriver, et gennembrud, da bestyrelsen "omsider" gav sig og lod de to gymnastikledere få lov at arbejde med deres konkurrencehold.

Diskussionen var dog ikke endt og fortsatte ind i 1990'erne. I 1992 gik foreningens formand Bjarne Mathiesen af i utide "på grund af en meningsforskel i forhold til den øvrige bestyrelse og fodboldudvalget". Bjarne Mathiesen sagde til Jydske Vestkysten, at bestyrelsens flertal og fodboldudvalget prioriterede førsteholdet meget højt, men "jeg har det standpunkt, at alle er lige helt nede fra sandkasseafdelingen og til førsteholdstruppen". Den konkrete



Både indendørs fodbold og pigefodbold har været en succes. I 2006 smeltede de to aktiviteter sammen, da pigerne vandt sølv i DGLs DM-stævne i Fuglsø. (Privateje. 55719)

anledning var, at førsteholdet i serie 3 var nær nedrykning til serie 4, og fodboldudvalget mente, der måtte gøres en særlig indsats for at redde holdet, bl.a. at holdet skulle have en kontant sum penge, hvis det undgik nedrykning. Bjarne Mathiesens holdning var, at han "var ligeglad med om holdet var i serie 1 eller 2 eller 3" – han vilde arbejde for bredden. Det kan lyde som et totalt brud og smækken med dørene, men det var der ikke tale om. Bjarne Mathiesen fortsatte som træner for drengene og medarbejder i JIF.

Diskussionen om elite-bredde var ikke et specielt Jerneanliggende. Det var en diskussion, der førtes overalt inden for idrættens verden – fra topidræt til de mindste klubber. Ofte blev den forenklet til blot at være et spørgsmål om konkurrence,

men i enhver idræt er konkurrencen en del af aktiviteten på samme måde, som den genfindes i børns leg. Drengene løber om kap, piger spiller bold op ad en mur med svære kombinationer, fordi det er sjovt at måle sig med kammeraterne. Der er ingen idræt uden et konkurrenceelement, spørgsmålet er, hvad konkurrencemomentet betyder for en forenings overordnede arbejde. Stiler den udelukkende efter målbare resultater, må den satse på de få – på talenterne på bekostning af de mange, de jævne og måske næsten ikke-egnede som lige så vigtige som de dygtige. Det er til bevidstløshed diskuteret, om eliteidræt er nyttig ved at skabe bredde, eller om det er af langt større betydning for de mange, at der er gode faciliteter i lokalområdet. Der behøver ikke at være nogen modsætning i disse

forhold, men det kræver meget af en bestyrelse og af lederne for at blive enige om de lange linjer. De følgende år afklaredes forholdet, og JIF fandt den nødvendige balance – den var faktisk skitseret i et debatoplæg, bestyrelsen havde udarbejdet i 1989, som indeholdt en række målsætninger, der kunne styrke både den sportslige og sociale side af arbejdet og især skabe et bedre sammenhold mellem lederne. Når den nye strategi endnu ikke var blevet gennemført, skyldtes det, at "finanserne skulle forbedres", men det blev de ved en stram økonomistyring. En vedtægtsændring i 1990 ændrede på sammensætningen af bestyrelse og udvalg, så arbejdet blev bedre fordelt. Alt i alt forbedredes arbejdsklimaet og dermed humøret.

Samarbejde

1990'erne bød således på mange udfordringer, og udviklingen i medlemstal og et undertal af trænere tvang JIF til at overveje muligheder for samarbejde med andre klubber. B 47 og ØB besluttede i 1992 at gå sammen i IF 92, og det rejste spørgsmålet om en fusion med JIF var mulig og ønskelig. Sammenslutningen af ØB og B47 var et ønske om at bevare en tilstrækkelig stor og velfungerende forening i Østerbyen, og Jerne følte sig trods alt mere som Jerne end Østerby. Der var derfor ikke større ønsker om fusion, men gerne om et samarbejde mellem de to foreninger. Det havde også noget at gøre med, at JIF havde etableret et samarbejde med Kvaglund Idrætsforening, der omfattede flere rækker. Det omfattede kun fodbold og var mere et venskabeligt samarbejde end et egentligt udviklingsarbejde. Med IF 92 blev der indgået et samarbejde der i første omgang omfattede drengefodbold med et samarbejdsudvalg bestående af to personer fra hver klub til at ordne og koordinere det praktiske. Samarbejdet viste sig at fungere godt og styrkede holdene, så det blev efterhånden udvidet til også at omfatte junior- og ynglingeholdene.

I det store og hele har samarbejdsudvalget fungeret tilfredsstillende med Finn Overgaard som formand. Der har dog været enkelte kritiske røster, der mente, at de fælles hold "svævede frit i luften mellem to moderklubber" som Bjarne Worm har udtrykt det i en artikel i klubbladet. Det kunne være svært f.eks. at motivere trænere og forældre, når drengene egentlig ikke hørte til hverken i den ene eller anden klub, men stort set "var sig selv".

Alle disse opgaver krævede yderligere indsats fra bestyrelsen og derfor mange møder. I et af referaterne har Kurt Smedegaard bedt om en tilføjelse til protokollen, nemlig at "bestyrelsen for eftertiden ikke afholder møde, når der er fodbold i TV". Nok var der entusiasme, der drev værket, men der var altså grænser.

I øvrigt blev der oprettet flere udvalg til at aflaste bestyrelsen – f.eks. for old-boys-aktiviteterne, pigefodbold og en kort tid også volleyball som nogle få interesserede endnu en gang forsøgte sig med. Det lykkedes heller ikke denne gang, selv om holdet deltog i RAGUs turnering. Derimod slog en ny aktivitet igennem, nemlig krocket. Den er ikke nogen ungdomsaktivitet, men for en ældre generation. Krocket går heller ikke efter talentudvikling eller eliteidræt, men illustrerer sammen med sandkasseholdene, at Jerne Idrætsforening er for alle aldre og for alle der har lyst – talent eller ej.

Ved hundredåret for en forening er det rimeligt at se tilbage, men også at tænke fremad. Derfor overlader vi til foreningens formand, Torben Falkengren Christensen, at afslutte denne skildring af JIF i lyst og nød:

JIF nu og fremover

Jerne Idrætsforening er i dag en velfungerende forening med rødderne dybt plantet i lokalområdet. Den består i dag af en fodboldafdeling, en gymnastikafdeling og en



100-års jubilæet blev første gang markeret ved forårets gymnastikopvisning i Stadionhallen. Her varsler livsglæde, flag og fest et stort jubilæumsår. (Privateje. 55718)

lille croketafdeling, alle sammen med et stabilt medlemstal igennem de sidste mange år.

Foreningens drift varetages af en bestyrelse samt udvalg i henholdsvis fodbold- og gymnastikafdelingen, som er de to største afdelinger i foreningen. Vi har i foreningen et samarbejde med en anden stor klub i området, IF92, om fire afdelinger inden for fodbold. Ingen kunne vel for 100 år siden spå om, hvordan JIF ville se ud i dag, og hvor meget der ville ske fra dengang og til nu. Imidlertid er jeg overbevist om, at formålet med foreningen i dag er mindst lige så vigtigt nu som dengang, nemlig med udgangspunkt i fællesskabet og det sociale liv i klubben, at udbrede kendskabet til de idrætsgrene, som JIF kan tilbyde. Vi prøver i JIF at spænde så vidt som muligt i de idrætsgrene vi tilbyder, så der er plads til alle uanset køn og alder.

Vi lever lige nu i en tid, hvor foreningslivet for mange mennesker nok ikke har den samme betydning som for nogle år tilbage. Der er ikke det samme tilhørsforhold mellem medlemmer og foreninger som tidligere, og det er blevet meget sværere at få folk til at engagere sig som frivillige i foreningslivet, hvilket JIF ligesom mange andre foreninger også har kunnet mærke. Der er mange flere tilbud at vælge imellem i dag, og individualismen blomstrer, hvilket giver sig udslag i, at det i langt højere grad er enkeltpræstationer, der tæller for mange mennesker i dag. Alligevel er vi i den lykkelige situation, at vort medlemstal er meget stabilt, og at vi har en skare af trofaste og dygtige trænere og ledere, der gør, at vi kan tilbyde aktiviteter for alle på alle plan. Netop dette tror vi er grunden til, at vi også er med blandt Esbjergs foreninger i dag, 100 år efter begyndelsen i 1906. JIF i dag er



Jerne Idrætsforening ønsker at være den lokale forening, og lokalsamfundet bakker foreningen op som her, hvor spillere og tilskuere blander sig med hinanden. Foto fra 1970'erne. (55672)

et produkt af mange menneskers utrættelige arbejde i og for foreningen, medlemmers loyalitet og en evne til hele tiden at tilpasse og udvikle sig i henhold til tidens strømninger.

Hvad så med tiden fremover? Der sker jo meget i samfundet i øjeblikket, som også har betydning for foreningslivet, bl.a. lægges mange kommuner sammen, og det sker også her i Esbjerg. Ingen ved for øjeblikket, hvilken betydning det vil få for foreningslivet eller i hvilken retning, det vil føre. Der satses også meget på eliteidræt i disse tider, men ingen kan forudse, hvilken betydning det vil få for amatøridrætten i området. Der er mange ting, man som forening skal forholde sig til og helst være på forkant med i tiden, som kommer. Dette

samt det faktum, at det næppe bliver lettere at engagere frivillige i foreningslivet i den nærmeste fremtid, kan medføre mange ting, når man som forening må forsøge at tilpasse sig. Det kan måske være, at man organisatorisk er nødt til at ændre sig, samt man måske skal have en bredere vifte af aktiviteter. Alt dette er opgaver, som både vi og vore efterfølgere skal være klar til at tage fat på, ganske som vore forgængere også måtte gøre det.

Jeg er overbevist om, at Jerne Idrætsforening vil forstå at tilpasse sig udviklingen i både samfundet og idrætten, så vi vil bestå som en levedygtig og selvstændig forening i mange år endnu. Derfor er det mit håb, at mange også i de kommende år vil have lyst til at gøre en indsats for Jerne Idrætsforening og vore medlemmer.

Formænd for JIF

Jerne Idrætsforening stiftes i 1924, navnene før dette år er på formænd for Jerne Boldklub

1906-1911 Bogholder Hans Jessen
1911-1915 Skomagermester
Laurids Pedersen
1915-1917 Købmandslærling
Peter Andersen
1917-1923 Laurids Pedersen
1923-1928 Skrædder Jacob Andersen
1928-1929 Ejler Andersen
1929-1931 Barbermester Anker Andersen
1931-1933 Ejler Andersen
1933-1935 Faktor Herold Nielsen
1935-1937 Kurvemager Carl Nielsen
1937-1940 Jens Henrik Hansen
1940-1942 Forsikringsagent Nielsen
1942-1952 Erik Nielsen
1952-1953 William Jensen
1953 Kaj Schmidt
1953-1954 Markus Clausen
1954-1956 Erik Nielsen
1967-1973 Bagermester Erik G. Jensen
1973-1976 Planteskoleejer Hans P. Nielsen
1976-1981 Erik G. Jensen
1981-1983 Carl Christian Jensen
1983-1990 Erik G. Jensen
1990-1992 Bogtrykker Bjarne Mathiesen
1992-1993 Erik Brinch Nielsen
1993-1995 Ejendomsmægler
Alfred Richardt
1995 Kurt Smedegaard
1996-1998 Blomsterhandler Villy Bjerge
1998- Torben F. Christensen



Æresmedlemmer i JIF

og dermed indehavere af Jerne Idrætsforenings guldnaal der "tildeles medlemmer for en fortjenstfuld indsats i foreningens tjeneste"

Laurids Pedersen
Karen Thomsen
J. E. Herold-Nielsen
Arvid Nielsen
Erik Nielsen
Thorvald Andersen
Erik G. Jensen
Svend Kjærgaard
Inger Rasmussen

Navneregister

Registeret omfatter navne på personer, foreninger og institutioner. Da mange af JIFs ledere og aktive har virket på mange områder som trænere, medlem af bestyrelse eller udvalg er blot anført JIF ud for navnet.

A

Afholdsforeningen Forposten, 32
Alberg E. lærer, 30
Anden Verdenskrig, 32, 48
Andersen, Anker, barbermester, JIF, 76
Andersen, Bruno, JIF, 41
Andersen, Ejler, JIF, 28, 76
Andersen, Erik, fritidskonsulent, 68
Andersen, Even, lærer, JIF, 25, 28, 37
Andersen, Jacob, skrædder, JIF 76
Andersen, Peter, kømandslærling, JIF, 27 76
Andersen, Søren, fodboldspiller, 41
Andersen, Thorvald, 23, 25, 76
Askov Højskole, 22

B

Badmintonhallen, 48, 55
Bakkeskolen, 56
Bech, Peter, JIF, 57
Berthelsen, Bertel, gym.lærer, 23
Bjerge, Villy, blomsterhandler, JIF, 76
Boldesager Gymnastikforening, 24-25, 31
Boldesager Skole, 11, 13, 16, 23-24, 32-33
Boldesager Skole, 15
Boldesager Volleyball Klub, BVC, 57
Boldklubben AB, 39-40
Boldklubben AGF, 26, 41
Boldklubben B47, 69, 73
Boldklubben EfB, 29, 37, 39, 41, 43, 45, 69
Boldklubben Fremad, 57
Boldklubben OB, 25, 41, 43
Boldklubben ØB, 69, 73
Boldklubben IF92, 74
Boldklubben FCK, 25
Boldklubben KB, 25
Boldklubben Randers Freja, 39
Boligforeningen Ungdomsbo, 56
Bondesen, Erling, JIF, 59
Bruun, Bent, JIF, 55
Brøderup Højskole, 16
Bukh, Niels, forstander, 34
Busk, Carina, JIF, 61

C

Christensen, Arne, JIF, 67
Christensen, Børge, JIF, 41
Christensen, Jørgen, JIF, 21
Christensen, Torben Falkengren, JIF, 73, 76
Christian IX, 13
Christiansen, Anni, JIF, 59
Civilforsvaret, 44
Clausen, Markus, JIF, 37, 48f, 76

D

Damhuskroen, 19
Danmarks Socialdemokratiske Ungdom – DSU, 37
Dansk Boldspil Union – DBU, 69
Dansk Bicycle Club, 19
Dansk Idrætsforbund, 42
Danske Gymnastik og Idrætsforeninger, DGI, 62
De Danske Skytteforeninger, 21-22
De Gamle Drengene udi Jerne Sogn, 34-35, 41, 54
DSB 37
DSU 33

E

EfB se Boldklubber
EFI-Hallen 57, 63
Ellegaard, Thorvald, cykelrytter, 19
Enevoldsen, Søren, JIF, 41
Esbjerg Atletikforening, 41
Esbjerg Avis, 18f, 26
Esbjerg Badmintonklub, 32, 55
Esbjerg Byråd, 36, 39
Esbjerg Cykel Ring, 18-20, 27
Esbjerg Cykelklub, 18
Esbjerg Firmaidræt, 57
Esbjerg Folkeblad, 23
Esbjerg Gymnastikforening, 23, 45
Esbjerg Havn, 13-14, 34
Esbjerg Idrætsforbund, 39, 48, 54, 57, 68
Esbjerg Idrætspark 28, 39
Esbjerg Kommune, 39, 42, 44
Esbjerg Museum, 11, 45
Esbjerg Planteskole, 67
Esbjerg Realskole, 23
Esbjerg Skyttekreds, 45
Esbjergordningen, 57

F

Faktor Herold, se Herold-Nielsen Johs. E.
Falck, 44
Fanø Boldklub, 26
Fanø Sparekasse, 15
FDF, 28, 34
Fischer, Bente, JIF, 52

G

Gammelby Gymnastikforening, 24, 30
Gammelby IF, 31, 46
Gammelby Selskabelige Forening, 34
Gammelby Skole, 24, 29-31, 33
Garternes Boldklub, 33
Gejl, Torben, JIF, 59

Gerlev Gymnastikhøjskole, 34
Gjedved Seminarium, 16
Gravens Rand (Jerne Kro), 31
Gregersen, Thøjer, sognepræst, 48
Grundahl, J. Jensen, lærer, 23
Grøn, Villy, formand for EIF, 8
Guts Muts, tysk gym.pæd., 21

H

Hansen, Arne, proprietær, 39
Hansen, Erik, JIF, 42
Hansen, Irene Jessen, JIF, 62
Hansen, Jens Henrik, JIF, 76
Hansen, Jens Peter, fodboldspiller, 41, 51
Hedlundbanerne, 41, 51
Hneriksen, Hans, JIF, 41
Herold, Alex, JIF, 59f, 62, 71
Herold-Nielsen, Erik JIF, 33, 49, 54
Herold -Nielsen, Johs.E. JIF, 34, 46f, 76
Herold-Nielsen, JIF, 25, 28, 33-34, 39, 49, 54, 76
Hotel Spangsberg, 14
Håndboldklubben Kvik, 55

I

Illustreret Tidende, 19
Ingerslev, L. Sognepræst, 17

J

Jagthyttten, bodega, 70
JAK-Bank, 44
Janderup Højskole, 16
Jensen, Carl Christian, JIF, 76
Jensen, Edith, JIF, 60
Jensen, Egon, fodboldspiller, 41, 43
Jensen, Erik G., bagermester, JIF, 38, 57, 67f, 71, 76
Jensen, Jens, sognerådsformand 39
Jensen, John, skoleinspektør 31
Jensen, William, JIF, 28, 40, 76
Jepsen, Hans, JIF, 41
Jessen, Hans, Bogholder, JIF, 27, 47, 76
Jerne Afholdsforening, 32
Jerne Andelsmejeri, 15
Jerne Badmintonklub, 32
Jerne Boldklub, 9, 20, 24-25, 27-29, 31, 76
Jerne Borgerforening, 14, 17, 20, 23, 27, 29, 32, 39
Jerne Forsamlingshus, 15ff, 21- 23, 46 71
Jerne Gymnastikforening, 9, 23, 29, 31
Jerne Kirke, 11, 14 17
Jerne Kro, 21, 31
Jerne Skytteforening, 22ff
Jerne Sogneråd, 12-14, 16f, 19f, 23-25, 27-29, 30-36
Jerne Stadion, 35, 39, 41
Jerne Tennisklub, 31
Jerne Ungdomsforening, 30, 32, 34, 46
Jernerevyer, 47
Jerne-Valsen, 47
JIF-bladet, 49
Jysk Boldspil Union JBU, 27, 28, 37
Jydske Vestkysten, 63, 71

K

Kemp, A. G, sognepræst, 16
Kjærgaard, Svend, JIF, 76
Klausen, Frede, lærer, 41, 47
Kløvborg, A., sognepræst, 16
Krogshede, Kristian, forstander, 34
Kvaglund Idrætsforening, 73
Kahl, Poul, JIF, 69
Kaae, M. Sognerådsmedlem, 39

L

Laursen, L.teglværksejer, 19
Ling, Pehr Henrik, svensk gym.pæd., 22
Logen Jernes Vel, 17, 32
Lund, Tina, JIF, 63
Lunde, Bjarne, JIF, 44

M

Madsen, Aksel, stadioninspektør, 68
Madsen, Jesper, forstander, gårdejer, 16
Madsen, Villy, JIF, 41
Mathiesen, Bjarne, bogtrykker, JIF, 71-72, 76
Marsch, A. købmand, 18
Mandagsklubben, 65
Mortensen, Søren, gårdejer, 18
Møller, Ernst, JIF, 28

N

Nachtegall, Frants, gym.pædagog, 21
Nielsen, Forsikringsagent, JIF, 76
Nielsen, Agnes, JIF, 59
Nielsen, Arvid, JIF, 42-43, 47, 54, 76
Nielsen, Bruno, JIF, 42-43
Nielsen, Carl, kurvemager, JIF, 76
Nielsen, Erik Brinch, JIF, 76
Nielsen, Hans Peter, JIF, 67
Nielsen, Helly Brinch, JIF, 25, 43
Nielsen, Jette Toft, JIF, 52
Nielsen, John, JIF, 41
Nielsen, Paulo, JIF, 41, 47, 54
Nielsen, Viggo, JIF, 55
NIOGT, afholdsloge, 31
Nissen, Hans, borgmester, 42
Novrup Friskole, 30
Nørgaard, Grethe, JIF, 49

O

Olesen, Kr., redaktør, 19
Olsen, M. Bech, bryder, 20
Overgaard, Finn, fodboldleder 73

P

Palads Hotel, 53
Pedersen, Birgit, JIF, 49
Pedersen, Hans, gårdejer, 12
Pedersen, Jytte, JIF, 51
Pedersen, Lars, JIF, 59
Pedersen, Laurids, JIF, 26-27, 28 76

Pedersen, P. Gyde, gårdejer, 16 25
Petersen, A. Wulff, købmand, JIF, 28, 31
Petersen, C. A., førstelærer, 15-16
Petersen, Frederik, redaktør, 18
Petersen, Peter Kloster, JIF, 28
Plejhjemsforeningen, 16
Poulsen, M., musikdirektør, 17
Præstegårdsskolen, 53-54, 56, 61

R

Radetzky-March, 53
Radio Victor, 71
RAGU-KU, kursuscenter, 48
Rasmussen, Henning, borgmester, 44
Rasmussen, Inger, JIF, 53-54, 59-61, 76
Rema, varehus 11, 31
Rexen, Carsten, JIF, 59
Ribe Amts Gymnastik- og Ungdomsforeninger
RAGU, 73
Ribe Amt, 16, 22, 26, 54
Ribe Amts Skytteforening, 22
Richardt, Alfred, ejendomsmægler, JIF, 76
Rohde, Torben, JIF, 41
Rørkjær Skole, 35

S

Schmidt, Anton, JIF, 63
Schmidt, Joan, JIF, 52, 54, 60, 70-71
Schmidt, Kaj, JIF, 63, 76
Schmidt, Poul, JIF, 63
Schrøder, Ludvig, forstander, 22
Skads Skytteforening, 22
Skibhøj, 11
Skov Thomassen, skoleinspektør, 37
Smedegaard, Kurt, JIF, 73, 76
Snoghøj Gymnastikhøjskole, 34
Socialdemokratiet, 32
Spangsberg, Morten, kroejer, 14
Spangsbjerg Kro, 12

Spangsbjerg Mølle, 11
Stadionhallen, 53, 61, 74-75
Stengårdscentret, 56
Strandby Kro, 11, 14
Sørensen, Mette, JIF, 61
Søtrup, Johnny, borgmester
Sydbøge, Robin, danseinstruktør 59

T

Team Danmark, 69
Thomsen, Anette, JIF, 60
Thomassen, Arne Skov, lærer, 55
Thomassen, Ragna Skov, JIF, 55
Thomsen, Jørgen, JIF, 59
Thomsen, Karen, JIF, 76
Tipsfonden, 42, 57
Tovrup Skole, 30
Tranum, John, flyver, 20

V

Vallekilde Højskole, 22
Vandtårnet, 27, 69
Varde Bank, 70
Vejen Sportsforening, 26
Veldbæk Gymnastikforening, 24
Veldbæk Skole, 23
Venstre, 17, 26, 30, 32, 47, 52
Vigerslevulykken, 27-28
Vor Frelsers Kirke, 16

W

Willumsgaard, Andreas, overlærer, 25
Worm, Bjarne, JIF, 73

Ø

Østerbycentret, 30

Å

Århus Amatør Cykelklub, 18



ISBN 87-991361-0-4